

Philippica sexta

<https://hdl.handle.net/1874/423526>

PHILIPPICA
SEXTA.

IOHANNIS COCHLÆI,
Cum adiunctis Tractatulis Tribus
Quorum.

- I. }
II. } est } Michaelis Vebe Præpositi Hallensis
          }   }   } fœ. re.
          }   }   } Arnoldi Vuesaliensis Canonici, dum
          }   }   } uiueret, Colonienſis Alumni Burſæ
III. }   }   } Montis.
          }   }   } Eiusdem Io. Cochlæi. De uera Eccleſia
          }   }   } Chriſti.

CONTRA PHILIPPI MELAN.
Reſponſionem pro Bucero In Coloſ
nienſes Bonnæ nuper æditam.

Ingolſtadij ex officina Alexandri Veiſſenborn.
M. D. XLIIII.

Cum Gratia et Priuilegio.

PHILIPPIC A

SEXTA

HONORABILIS VIRI GREGORII

DE REGIBUS TIBERIS

OPUS

Michaelis V. de Proprietate

Michaelis V. de iustitia

Michaelis V. de iustitia

Michaelis V. de iustitia

Michaelis V. de iustitia

CONTRA PHILIPPICAM

RESPONSE

Michaelis V. de iustitia

M. P. S. IIII

Contra Philippicam

AD INVICTIS- SIMVM ROMANORVM

Imperatorem, ac Religiosissimum Principem

Regemq; Hispaniarũ &c. Catholicum,

CAROLVM V. Philip-

pica Sexta Iohannis Cochlæi, Ca-

nonici V ratislaviensis.

I MAIESTATI, IMPERA-

tor Auguste, tuę fideliter insinuata fuiss-

sent ea, quę ante Triennium in Quinta

Philippica fidelissima intētionē scripsi,

multa potuissent euitari mala, quę inte-

rim acciderunt, dum plus quam oppor-

tebat creditum fuit mendacibus quorundam suggestioni-

bus, duorum presertim hypocritarum, Philippi Melan-

chthonis & Martini Buceri, qui sub nequissime simulato-

pacis & concordie desyderio, contentionis & discordie

faces indies magis ac magis accenderunt latiusq; extende-

runt. Quos profecto ad nullos tractatus publicos admit-

ti decuisset, nisi prius expurgassēt sese de criminibus, à me-

alissq; sibi publice obiectis, Obiecti autem in ea Philippica

inter alia multa, seditiosas utriusq; uoces, quas in tuam pre-

cipue Maiestatem, tanq; in Imperatorem Orthodoxum

Regemq; Catholicum, falsis nouarum sectarum Lutheri

& Zuingli dogmatibus aduersantem, euulgauerant.

Quippe ex Philippi dictis permultis, quę calumpiose

scripsit, istas quoq; uoces recitavi. Sed huius (inquit) *seditiosa uera*

tatis Reges ac Principes, cum uideant iniuste exerceri *phil in lib. de*

crudelitatem contra pios, cum pleraq; uitia Ecclesie in *officio Princi*

ligant, tamen nequid accersant sibi odij aut periculi, adiuvant scruiciam, defendunt impietatem, contra conscientiam. Metuunt, n. conspirationes Pontificiæ factionis, & quod indignissimum est Heroico genere, metu, ignavia, aut etiam spe certarum utilitatum, produnt religionem & iustitiam. Ex dictis uero Buceri hæc inter alia recitauerunt. Imperialis potestas non est nunc plena & absoluta, sicut olim fuit tempore Monarcharum Ro. Imperij. Quoniam niam fregerunt eam in his terris Franci, & hoc completum est à Clodoueo, antiquo Fræcorum Rege ante M. annos. Nunc uero mensurata seu limitata ac ligata est Ro. Imperatoris potestas &c. Quasi uero Iustinianus Imperator, qui multis post regem Clodoueam annis imperauit, non habuerit plenam in Imperio potestatem, aut Quasi successores eius in Imperio, legitimi Principes non haberint eandem potestatem quam habuerunt eorum Antecessores. sicut omnia iura disponunt. Audiat igitur seditiosus cauillator iste hæc Iustiniani uerba. Quid maius, quid sanctius Imperiali Maiestate: uel quis tanto superbię fastigio tumidus est, ut Regalem sensum contemnat? Scripserunt aut ambo isti potestatum calumniatores & Maiestatis blasphematores (ut uocat eos Iudas Apostolus) plerumque astra, ad rebellandum tuis Cæsar Edictis Imperialibusq; Recessibus audentiores facti sunt. De quibus meritoriam retributionem reddere debuissent, antequam Vuormaciæ ac Ratibone ad tractatus publicos admitterentur.

Reges et Principes proderent religionem & iustitiam.

C. de legibus et consti. L. xi.

Tempus Rati-
spō. & male per
ditum.

Dum aut indulgentissime haberentur, et honorifice in tuę quoque Maiestatis conspectum inducerentur, & de religionis causa colloquio adhiberentur, uersutissimi pacis et Imperij hostes isti, uanissimis illusionibus et simulationibus suis suffurati sunt Maie. tuę atque etiã sereniss. Regi Ro. Vn. & Bohe. fratri tuo, omne rei benegerendæ tempus. Dum tota

tota æstate desiderio concordia, in religione per colloqui
um constituende, resideret Maieftas tua Ratisponæ, et im
maiffimis interim Christiani nominis hostibus, Turcis et
Mauris daretur spacium colligendarum aduersus arma
uestra uiriu. Vnde secute sunt grauiffimæ ac perpetuo do
lendæ clades. Vna apud Budam Vngariæ Regiam, alte
ra in mari apud Algeram Mauritanîæ propugnaculum,
quod proculdubio in tuas Cæsar manus peruenisset, nisi
optimum & nauigandi & belligerandi tēpus perdidisses
Ratisponæ per inane illorum colloquium. Dum autem in
tēpestiue te classēq; tuam, nobiliffime accuratiffimeq; om
nibus ad rem bene gerendam necessarijs instructam, mari
committis infido, et nauigationis iam impatienti, parum
absuit, quin te ipsum cum toto simul exercitu classe per
naufragium disiecta, perderes. Perdidistis itaq; per infau
stum illud colloquium (in quo pestilentiffimum hoc par
hæreticorum regnabat) duo desyderatiffima regna, unum
in Europa, alterum in Aphrica, maxima cum militum
ducumq; uestrorū clade et rerum damnis prorsus irrecu
perabilibus.

Quam uero gratiam habuerunt aut rependerunt uo
bis Collocutores isti precipui, pro nimia illa erga ipsos nō
patientia modo, sed etiam gratia & beneuolentia uestra
Subuerterunt interim uobis præsentibus fidelem populū
Ratisponensem, suis & suorum complicum concionibus
& libellis, atq; mendacibus de tua Imperator Maieftate,
scriptis gloriati sunt, missis inde ad diuersas ciuitates &
provincias literis gratulatorijs, quasi approbaueris ea quæ
ipsi in colloquio concluderant, calumniosis præterea quere
lis traduxerunt optimum & Doctiffimum uirum R. D.
Card. Contarenum, sedis Apostolicæ Legatum (quem
paulo post eripuit nobis Deus, eo quod eius bōitate ac uir
tute dignus non erat Mundus) tanquam paci & Euange

Maligna M=
gratitudo.

lio aduersantem. Criminati sunt item Episcopos & Principes nostros Catholicos, quod noluerunt omnia quae in colloquio illo tractata & conclusa fuerant, comprobare aut acceptare. Libro insuper à Maiestate tua, ad colloquiū dato superbas in annotationibus suis impijs (quas & Principibus statibusq; Imperij publice cōmunicare tanq̄ ab omnibus comprobandas non sunt ueriti) censuras adiecerunt, uelut legum Ecclesiasticarum latores & noui Ceremoniarum magistri.

*Improba sua
dia.*

Post discessum uero tuū. Optime Cæsar, domum reuersi, mox euulgauerunt per Typographos Acta & Colloquia Vuormaciæ & Ratisponæ habita, uelut uictoriarum suarum Encomia. Contra quorum mendacia bene prolixas ediderunt Apologias D. Iohannes Eckius et D. Albertus Pighius, duo illi fidelissimi iuxta atq; doctissimi Catholicae Ecclesiae, et sedis Apostolicae propugnatores, uelut Duo in hereticos à Deo preparata fulmina. Quam autem amplius benignitati erga se tuæ retulerunt gratiam Collocutores istis Traxerunt in sententiam & sectam suam plures postea Principes, qui antea tuis consenserant atq; paruerant Edictis, quæ nunc contemnunt, & subditos suos, quicumq; ueterem adhuc cōprobant religionē nostram, antiquo Sacramentorum & Ceremoniarum ritu priuant, eoq; uti prohibent. Et quod longe insolentius est eo audaciæ processerunt aliqui in secta ista, ut Clarissimū & Natalium antiquitate nobilissimum Principem, Illusterrimū Brunswicē. Ducem, Henricum, religione, fide, fœdere & obsequio, tum Maiestati tuæ, tum fratri tuo sereniss: Regi nostro deuinctissimum, post uanos in eum euulgatos libellos famosos, armis repente arreptis, contra pacem publicam, per te Auguste inter Principes indictā, è finibus proprijs eiecerint, terrasq; et populos eius (quod ego quocunq; temporalis aut corporali damno perniciosius re-
puto)

*Seductores
Principum.*

puto) sectæ suę impias doctrinas & ordinationes recipere
coegerunt.

Sed quod omnium insolentissimum est, ausi sunt isti
Duo Collocutores in terras descendere Antiqui ac Nobi *Insolentia Phi-*
lis Archiepiscopatus Colonienſis, ut ipsius Archiepiscopi *lippi, & Buse-*
(quem hypocrisis & uario persuasionum dolo nequissime *71.*
circumuenerunt ac seduxerunt) nomine & presidio hære
circuueniant, tã à Maiestate tua, quã à summo Põtifice iam
olim damnatis, imbuant omnes illius Archiepiscopatus
populos. Quoniam uero nobilissimę Ciuitatis Coloniae
Agrippinæ Amplissimus Clerus, Celebrissima Vniuersi-
tas, ac prudentissimus Grauiſſimusq; senatus, nefarijs eor-
um conatibus pia sollicitudine ac providentia resistunt,
audent eos calumniosis diffamare libellis, nunc latine, nunc
Teuthonice, adeoq; insolenter, ut minas quoq; adijcere nõ
ueantur, Senatui quidem a Principibus suis & ab Im-
perijs ciuitatibus, quæ ipsorum adherent sectæ, Clero autẽ
à filijs sacerdotum suorum, etsi nõ uulgo, flagitiose tamẽ
contra approbatas leges Canonelq; & consuetudines con-
ceptorum. Et hæc faciunt in tuo pene conspectu. Inuis-
sissime Imperator, dũ tu uictoriosos in propinquo dus-
cis exercitus, et terrorem atq; etiã timorem incutis uel pos-
tentissimo Frãcorũ Regi, supplicemq; ac pedibus tuis pro-
stratum habes paulo ante florentissimum, tibiq; male rebel-
lantem, multarum terrarum et Principatuum dominum,
Ducem Cliuensem & Iuliacensem.

Quæ est hæc obsecro tam ceca hæreticorum confidẽ *Vindicandi ne-*
cia: Arbitro quidem ista sic eis à Deo permitti, ut Mü *cessitas.*
dus tandem certo cognoscat, Maiestati tuæ, tanquam Re-
ligiosissimo Imperatori Ro. Ecclesiæ Aduocato & His-
paniarum Regi Catholico, religionem Christianam sis-
demq; Catholicam ita cordi esse, ut uindicaueris tandem
post diurnam longanimitatem in rebelles Ecclesiæ & *Ro. 13.*
sedis

sedis Apostolicæ, memor officij tui, quod in Paulo legitur, ne sine causa gladium portes, Cum Dei sis minister, uindex in iram ei qui malum agit. An uero malum non egerunt supra .xx. iam annos incessabili malicia & obstinata pertinacia, hæretici isti: In tuo quidē Imperio maxime, attamen & in externa regna uenena sua transfuserunt, ubi tot destructa aut saltem expulsis Monachis ac Monialibus desolata per eorum doctrinam sancta Monasteria, in quibus Dei cultus & sanctorum ueneratio in hymnis, canticis & orationibus, exercebatur dienoctiuq;. Utinam superesset Maiestati Tuæ, tantum orij & temporis, ut quieta mente possis perlegere duas saltem S. Augustini epistolas, Quarum unam ad Vincentium Donatistam, alteram ad Bonifacium Comitem sollicita charitate scripsit aduersus eos qui Ecclesiam Dei scindunt. Quoniam uero in tanto armorum strepitu, totq; regnorum & prouinciarum totiusq; Imperij procurandis et expediendis negocijs, prolixiori lectioni uacare non potes, referam hic breuissime unum duntaxat locum ex Epistola posteriori. Ait Psalmista, Et nunc reges intelligite, crudimitate ei cū tremore. Quomodo ergo (inquit Augustinus) reges Domino seruiunt in timore, nisi ea quæ contra iussa domini fiunt, religiosa seueritate prohibendo atq; plec-tendo: Aliter. n. seruit quia homo est, aliter quia etiam & rex est. Quia homo est, seruit ei uiuendo fideliter. Quia uero etiam rex est, seruit ei, leges iusta præcipientes & contraria prohibentes, conuenienti uigore sanciendo. Hæc Aug. Quæ in hoc recitasse uolo, non sane q; uelim Maiestati tuâ, de negligentia reprehendere (quod ab his) quam scio seuerissime in edictis et recessibus Imperialibus alijsq; literis et mandatis contra hæreticos istos, leges et cōstitutiones pie ac legitime posuisse ac promulgasse, atq; etiam

Aug. in Episto
 lic. 48. et. 50.

Psal. x.

Inobedientia
 circa Cas. E.
 dicta.

etiam maximam & temporis iacturam & sumptuum im-
 pensam, propter pacandam in fide & religione Germaniã
 pertulisse, sed q̄ nouarum sectarum hominibus per hæc
 indicare uelim, quantis sese onerent peccatis, dum plecten-
 da rebellione, tua contemnunt Edicta Imperialesq; leges,
 tum antiquas tum recens editas. Quibus utiq; parere tenet
 tur omni iure, tam diuino q̄ humano. Non solum (inquit
 Apostolus) propter iram, sed etiam propter conscientia.
 Nam & Princeps Apostolorum Petrus itidem nobis præ-
 cipit, dicens, Subiecti igitur estote omni humanæ Creatu-
 re propter Deum, siue Regi quasi præcellenti, siue Ducibus
 tanq; ab eo missis.

Ro. 13.

1. Pet. 2.

Quisquis igitur non obedit p̄is Regum aut Impera-
 torum legibus, Deum offendit & conscientiam propria.
 Deum proculdubio offendunt heretici isti, cuius Ecclesiã
 in sectas dilacerant contra charitatem, quæ finis est præce-
 pti (ut ait Apostolus) & à Christo unice mandata est, ubi
 ait, Hoc est præceptum meum ut diligatis inuicem, sicut dixi
 uos, Item. Mandatum nouum de uobis, ut diligatis
 inuicem. Offendunt & conscientias suas, quæ intus eos
 accusant, & ipsius Lutheri (Patriarche sui) sententiam au-
 ribus cordis inclamitant, Impium esse omne discidium
 Bohemorum, quodcumq; contra Ro. Ecclesiam fecerunt
 eo q̄ est contra charitatem, In qua omnes leges summari-
 tur, et summum ius diuinum est charitas. Quare inexcusa-
 biles sunt omnino. Ideo credere ipsis non possum, q̄ ex
 animo sic pro nouo Euangelio suo scribant et loquantur,
 dum tam certo ac manifeste redarguat eos intus cor & cõ-
 scientia propria, Lutheriq; sui iudicium quod minime
 ignorant, In quo igitur confidunt, qui tam audacter
 tua contemnunt Edicta Imperator, et discessionem à te pa-
 rant, faciuntq; tã periculosa in Imperio diuisionem? In Princi-
 pū (ni fallor) suorum ferocia, In ciuitatū sibi adherentiū opu-

Contra Deum
 & contra con-
 scientiam.

1. Timo. 1.

Ioh. 13. ct. 15.

Lut. In Gala.
 c. 6. Et in dia-
 sputa, Lipsica.

Cõscientia eo-
 rum.

B lentia

lentia. In populorum carnalium applausu, & in radice (ut ait Paulus) omnium malorum que est cupiditas, quia omnes inuident Clero, & bona Ecclesiastica inuadere cupiunt. Quorum permagnam partem iam pridem rapuerunt ac dilapidauerunt, quæ sacrilegis nihilo talemus profunt quæ profuit aurum Tolosanum, ut in antiquo est prouerbio. Quicquid igitur dicunt & scribunt modo in Clerum Coloniensem, ex eadem est radice cupiditatis. Sciunt, n. in tam amplo unius foelicissimæ ciuitatis huius Clero (qui tam multa præclara & antiquitus fundata Collegia ac Monasteria legitimo iure ac titulo possidet) multo plus diuitiarum & bonorum Ecclesiasticorum inueniri posse, quæ posset in omnibus alijs totius Archiepiscopatus Clero, quem exterminare satagunt, reperiri.

*Nō serio agūt
pro fide sua,*

Etenim si serio & ex animo sic scriberent ac loquerentur pro Lutheri Euangelio, & ita cordi esset eis noua religio fidelis, sicut mihi cordi est (Dei gratia & benigntate) religio antiqua et Ecclesiæ fides, non tot annis permisissent, se frustra & me prouocari ad singulare certamen, sub Iudicibus à Maiestate tua & Imperij Principibus ad hoc deputandis, ineundum sub æquali uitæ periculo meo. Cur tam diu ad hoc tacent? Numquid de me id ignorant? At sepius hoc scripsi in publicum editis libellis, atque etiam in faciem aperte dixi. Luthero quidem Vuormaciæ ante annos. xxij. in conspectu & auribus multorum sibi tunc adherentiū, Bucero autē Ratisponæ presentibus itidē Lutheranis. Quomodo igit credam eos serio et ex animo sic loqui ac scribere pro noua fide sua, sicut ego loquor et scribo pro antiqua, pro qua mallem mori aut queuis subire seu exilia seu supplicia corporis aut rerū damna quæ ab ea deficere. Si de ueritate suæ doctrine ac fidei tam certi sunt apud semet ipsos, quæ ego sum pro gratiā Christi de ueritate doctrine et fidei dei, quā in Ecclesia didici, Cur nō audent ut ego: Cur nul-

1º eorū dicit cū Paulo (de q̄ alias tātōpere iacitāt) In quo
quis audet, audeo et ego: Hui uiri fortes, audete adhuc, nō
detrecto uel senex iam certamen. Certamen inquam, non
quale uobis placet, in quo uane (ut hactenus) ingeniū aut
eruditiōē eloquentiāue aut memoriā ostentetis per uer
bosum colloquium aut disputationem sub saluo cōductu
& uitererumq; uestrarum securitate, sed quale requirit nu
da & bene sibi constans & conscia ueritas, In qua equidē
unice cōfido. Quia scriptū est. Magna est ueritas et fortior
p̄ omnibus, et sup̄ omnia uincit ueritas. Itē ueritas dñi ma
net in eternū. Et Christus ipse in sæcula bñdictus, Ego (in
quit) sum uia ueritas et uita, Hanc ego firmiter credo in so
la Ecclesia, et in nulla p̄sus secta pure doceri et haberi. Quā
quidē Paulus Ecclesiā domū Dei, colūnā et basim ueritas
tis esse nō uane attestat. In hac una cōfido, non in uiribus
meis ullis. Noui p̄be, q̄ curta mihi sit domi supellex, si q̄s
de ingēio, eruditiōe, eloquentiā, mēoria aut linguarū peritiā
petat certare mecū, illi facile cedā ultro, absq; omni certami
ne, Quoniā de sola ueritate fidei nr̄e mihi cura est et confi
dentiā, De ingenij aut nature dotibus et ornamentis uane
ostentandis cū nullo certare intēdo. Pro ueritatis autē ho
nore & pro fide Ecclesiæ, quam à maioribus nostris & à
sanctis patribus didici, & mori ausim, & cum quolibet abs
q; saluo conductu sub certis & ordinate deputatis iudicib⁹
experiri, & ad mortem usq; certare non recuso. Idq; di
co & scribo, Imperator optime, bona conscientia, ex solo
ueritatis & fidei Catholice zelo, nullius persone sed tantū
uicioꝝ et herefsum odio accensus, Vellē potius lucrari oēs
q̄ perdere unū, uellē oēs esse mecū unū in Christo, uellem
omni sublato schismate manere indiscissam Christi tūni
cam, & salua charitate uinculoq; pacis sponsam eius pul
chra diuersorum statuum Deo seruientium uarietate
amicam et ornatam, atq; ut castrorum aciem ordinatam.

2. Cor. 10.

Pro ueritate
seruio certan
dum est.

3. Esdra. 3.

Psal. 116.

Ioh. 14.

1. Timoth. 3.

Zelus Charitatis.

Quis det, o Cæsar, hanc mentem pulchris & excellentibus
ingenijs multorum, qui nunc cum æterno animarum suarum per-
iculo pro sectarum suarum defensione contra Ecclesiam uni-
tatem concionantur et scribunt: ut suis donis et ornamentis
que à Deo acceperunt, bene uti mallent ad ædificationem quam
ad subuersionem populorum, atque ad augendam potius & dis-
latandam Christi Ecclesiam, que non nisi una est, quam ad disten-
dendum membra eius, que bene unita erant, in diuersas se-
ctas. Numquid in Ecclesia locum et honorem habere non pos-
sent, si pacifice agere atque docere uelint? Possent utique, si re-
dire uelint: numquid mater Ecclesia gremium suum clauderet
eis? Nec dubito de tua Auguste bonitate et clementia, qua
omnes iniurias & rebelliones condonaturus esses, si ab au-
nimositate et contentionis pertinacia desisterent, pacem in
Ecclesia habere uellent.

*Odium eorum
in Papam.*

Sed o Deus bone tantum est plurimorum in his
sectis odium in Papam, in Cardinales & Episcopos,
in Prælatos Monachosque & Moniales atque adeo in uni-
uersum Clerum Catholicum, ut mallent cum Turcis
quam cum Papa & Ecclesiasticis habere pacem et concordiam.
Unde fit, ut in graue Germaniæ periculum Certamque
perniciem Imperij conuineant hodie plurimi, scilicet
per totum Ungariæ regnum Turcarum Tyranno, nulla
prestantes serenissimo Regi Romanorum Domino suo
auxilia, ad resistendum illius immanitati, sicut prestant
Principes & status Catholici. Qua igitur ratione queant
tales animi, tam amaro accensi uel sine causa odio, & ab
omni pacis & concordie studio auersi, sanari, pacari
aut reconciliari? Nos certe nec possumus nec debemus
propter eos dimittere uinculum pacis & Ecclesie uni-
tatem fidemque sanctorum patrum. Nec patet ulla con-
cordie uia nisi unde exierunt reuertantur, & unum sint no-
biscum in uinculo pacis, sicut requirit mens & preceptum

tum Domini nostri Iesu Christi.

Abusuum enim pretextus non excusabit eos apud Iudicem uiuorum & mortuorum in illa die. Quandoquidem Lutherus ipse dixit, non esse abscedendum propter abusus. Immo quāto peius habeat stat⁹ Ecclesie, tanto magis accurrendū esse, eo quod separatione nihil corrigatur. Si ergo nō sunt excusabiles propter ueros abusus, qui in Ecclesia reperiuntur, minime profecto excusari poterunt propter ritus pios & antiquos, qui in Ecclesia semper fuerūt, ut Missæ sacrificium, Chriftatis consecratio & usus, scilicet sacramentorum distinctio, sanctorum inuocatio, ac in cultu Dei ritus complures, quos illi falso abusus dicunt, & impie abolent ubicunq; possunt, Hæc Imperator in genere dicta & premissa sint, ut per ea citius expeditis usq; absoluatur causa specialis, propter quam hanc scribo Philippicam.

Quod si memoriter retineret Maestas tua quæ in Quinta præmissa sunt Philippica, statim uideres, non longa hic opus esse nobis defensione. Ad ea enim puncta, de quibus pro Bucero hic contendit aduersus Clerum & Vniuersitatem Coloniensem Philippus, responsum est in Philippica Quinta. In qua & astutia eius & uersipellis malitia, qua in argumentando & rhetorizando aduersus nos utitur, à me aliquatenus detecta est. Subrutum est item commune quidem sed falsum eorum fundamentū, quo presumunt oīa ex Ecclesia et cultu diuino tollere & abolere, quæ in sacris literis non sunt expressa aut præcepta. Quod si mendacia, quæ hic interferit, confutauerimus, ualde parum supererit, de quo responsio requiri debeat. Mox igitur à mendacijs incipit, per mendacia quoq; prosequitur orationis suæ contextum ad finem usq;, ut nihil ei secure credere queant Catholicis: insignis enim est impostor in hypocrisis & malicia sua, dum sub pacis & concordie simulatione captat lectoris beneuolentiam,

Abusuum pretextus
Luth. super
Galat. c. 6. et
in declaratio-
ne artis.

Solutiones in
Philippica 5.

*Mendaciorum
aceruus in
p̄satione.*

tiam, ut incautum ex Ecclesiæ unitate & concordia tra-
hat in sectarum diuisionem & discordiam. Exordiu ita-
que responsionis eius multa cõplectitur mendacia. Quo-
rum primũ (ut breuitatis gratia è singulis multa pro uno
computem ac uelut in aceruum colligam) est istud. Ait in
libro contra Buccerum à deputatis edito esse scurrilitatem,
petulantiamq; & spurciciẽ sermonis, atq; obscœna uerba
ex Plauti comedijs excerpta. Sed nullum profert interim
uerbum ex libro, quod lectori tale uideatur, quale ipse to-
tum dicit sermonem. Ait secundo, multos esse Colo-
niẽ & interciues & in Academia atq; etiam in Clero pro-
dentes & graues uiros, qui illius libri scurrilitatẽ detestan-
tur. At ne unum quidem producit aut commemorat ex
tribus istis ordinibus, qui librum detestetur. Quinimo
mox in alio libello, qui Teuthonice editus est, cõquerun-
tur ambo. Philippus scilicet & Bucerus, tum contra Aca-
demiã & Clerum, tum contra senatum quoq; quod sus-
cis ad Archiepiscopũ suum literis iniuriosas scripserint cas-
lumnias aduersus utrumq;. Longe igitur uerius est, à gra-
uibus & prudentibus uiris illorum trium ordinum unani-
miter detestari & impia utriusq; scripta, & nefarios eorum
conatus ad conturbandum & subuertendum quietum &
fidelem sanctæ ciuitatis populum, quam detestari ab eis
librum, in quo fraudes & errores Buceri deteguntur.

*Cura recte cõ-
stituendarum
Ecclesiarum.*

Ait tertio, quod sciant deputati, principem honestissimam
cura adfici recte constituendarum Ecclesiarum. Sed
quomodo id scirent, quum uiderent in facto contrarium.
Honestissimam quidem curã præ se ferebat nomen eius
in magno libro, qui ante Quinquennium æditus, inscrip-
tus est hoc titulo, CANONES Concilij prouincial-
lis Colonienfis. Sed nunc per hos fidei Ecclesiasticæq; disci-
plinæ corruptores oĩa, de quibus honeste ac pie admo-
net ille liber, in contrariũ uertere conatur. Quis igitur crea-
dat,

dat, hunc Principem meliorem habere curam recte consti-
tuendaꝝ Ecclesiarum, q̄ habuerunt sancti prædecessores
eius Seuerinus, Cunibertus, Anno, Herebertus & Calij, qui
ut boni ac fideles serui Dei ouiumq; Christi Pastores, uer-
ba prædicationis & exemplo uitæ docuerunt populū iter
& dogmata salutis, & ad amplificandam laudē Dei fun-
dauerunt tot Ecclesias & Monasteria, quæ in hodiernum
usq; diem & in laude Dei perdurant, & pijs in ea intuenti-
bus iucundū ædificiorū magnificentia præbent aspectū.

Quid obsecro ihs simile fecit unquam Princeps iste?
Ait Quarto Philippus, q̄ meminerint deputati, Buce-
rum offerre se ad explorationē & probationē iuxta Eccles-
iasticam consuetudinē. At longe uerius est, oblationē ei-
us plenā fuisse fraudis & insidiarū, ut disputationis occas-
ionē nactus, ē populo simplices deciperet, medios cū ser-
pulo dimitteret, atq; ita inter Clerū & populum discordiā
seminaret. Queniadmodū prudenter de hæreticorū astu
nos admonet doctus & antiquus autor Tertullianus, sua
dens omnino, ne ad ullam scripturarū disputationē admit-
tantur heretici. Hanc Bucerī fraudē facile deprehenderūt
ex uerbis ei⁹ deputati, totusq; Cler⁹ & Vniuersitas. Quorū
nā diserte scripsit, se corā satisfactorum præsentibus ido-
neis auditorib⁹ & testibus, adducturus scilicet erat secū ex
Aulicis Principis Lutheraniſsimos quoſq; qui fastu & su-
perbia sibi præ cæteris autoritatē arrogantes, clamoso al-
sensu testarent uicisse Bucerū. Tales quippe idoneos audi-
tores et testes reputat Bucerus. Quid est autē causæ, q̄ in
Teuthonico postea libello suo nō amplius petunt explora-
tionē aut disputationē ambo, sicut petijt antea Bucerus?
Nunq̄d unus fortior est duobus, aut plus ualet unus q̄ ua-
let duo simul? Nō certe, sed deterriti sunt ambo p̄ librū des-
putatorū. In quo sub equis armis et cōditionibus offertur
eis disputatio. Ipsi autē equas cōditiones ferre nō possunt,
fraudis

Oblatio Bucer
ri ad disputan-
dum.

Tertull. de
prescrip. hæ-
retic.

Calumnie in
deputatos.

fraudibus & præoccupationibus semper & ubiq; intenti.
Ait Quinto Philippus. Quorsum attinebat tantū con-
uiciorū, quantum nō una nauis uehat, dicere aduersus do-
ctrinā uerā, aduersus tot Ecclesias Dei, aduersus Respub.
quæ præbent hospitium Ecclesijs: Respondeo breuiter, hoc
totū nihil aliud esse q̄ impudentium aceruū mendaciorū.
Nulla enim prorsus sunt in deputatorum libro conuicia
aduersus doctrinam ueram, neq; aduersus Ecclesias Dei,
neq; aduersus Respub. quæ præbent hospitium Ecclesijs.
Proferat, si potest, uel unū Philippus, ut uideamus quam
uera loquatur & scribat. Scripserunt quidem deputati illi
aduersus falsam & erroneā Bucerī complicitumq; eius do-
ctrinam, sed grauit̄ & modeste, non scurriliter neq; con-
uiciose. Non contra Ecclesias Dei, sed contra sectas odibi-
les Deo & omnibus sanctis eius. Nō contra Respub. quæ
Ecclesias fouent, sed contra eas quæ sacrilegas elemosy-
nas per rapinam ex Ecclesiarum bonis, non de bonis suis,
facere presūmūt, contra illud scripturę. Honora Deum de
tua substantia, & de primitijs frugum tuarum da pauper-
ribus. Et contra illud prophetę, frange esurienti panē tu-
um, & egenos uagosq; induc in domum tuam. Ecce ubiq;
ait de tuo, non de alieno, non de Ecclesiarum bonis.

Proverb. 3.
Esa. 58.

Conuicia Phi-
lippi in Colo-
nienses.

Ait sexto Philippus iste, se tantum litigare cum autoribus
illius insulsi & maledici scripti, nec uelle quidq; detrax-
tum de urbis celeberrimę splendore, de dignitate Acade-
mię & uirorum honorū in Clero. Sed fraudulenta est hec
beneuolentię captatio, non ex animo, sed per insidiosam
hypocrisis dicta, ut sic alliciat in sui fauorem saltem alios
quos ex tribus istis uirorū ordinibus. Quorum nulli per-
percit paulo post in Teuthonico scripto suo ad ipsorum
Archiepiscopum. Quoties enim in eo Rectoris Acade-
mię querelam dicit esse crudelem & mendacem criminat-
ionem: Nonne conuiciatur aperte in omnes quin Res-
toris

toris scriptum consenserunt, dicens eos esse manifestos
blasphematores Dei, promotores ac defensores manifes-
stæ & immanis Idololatriæ: Et si dñs placet pmittit se eos
de tantis sceleribus conuincere. Ad græcas scilicet Kalen-
das. Non est namq; infamis hæc uulpecula digna aut ido-
nea, tam honestos uiros in ius uocare: tantum abest, ut les-
gitime possit eos de ullo crimine accusare aut conuincere.

Incusat & senatus literas, tanq; calumniosas aduersus
ipsum doctrinam, uelut parituram tumultus & seditio-
nes. Quasi uero id falsum sit, cum nihil possit uerius dici.
Quis enim unq; maiores aut crebriores in Germania tu-
multus & seditiones cognouit, legit, audiuitue, q; uidis-
mus in ea his xxv. annis, postq; Lutheri erupit & in sectâ
creuit inconstans & impia doctrina? Merum est igitur
mendacium & dolus, quod in hac præfatione sua ait ista
uulpecula, se nihil uelle detractum uel de urbis splendore,
uel de Academiæ & Cleri dignitate. Cum in utroq; libello
suo calumniosissime imputet eis manifestam Idololatriâ
& impios cultus. In quibus utiq; cōsistere nequit uel splen-
dor ciuitatis, uel dignitas Academiæ & Cleri. Quod igitur
ait, se tantum litigare cū autoribus scripti, fraus est & men-
daciū. Non enim tam cæcus esse potuit aut supinus, ut
non uiderit hæc ultima illius scripti uerba. Ita censuerunt
deputati ab Vniuersitate & Clero secundario Coloniensi,
Deputantiū & suo nomine. Nō igitur in deputatos tan-
tum, sed etiam in deputantes dicit & scribit quicquid in-
iuriarum & calumniarū in utroq; profert libello suo con-
uiciator iste procacissimus.

Ait septimo, Autor libri, quisquis est, in peroratiōe ait,
nostros dicere blasphemias aduersus spiritum sanctum.
Hanc tam diram (inquit) criminationem præterire im-
pietas esset. Multa Eckius, Pygius & alij multi rabiose
scripserunt, sed nescio, an quisq; hac uerborum atrocitas

Blasphemi in
spiritum sanctum.

tate uti ausus sit. Respondeo igitur (ait idem) nos uere & ex animo cupere illustrare gloriã Dei & filij eius &c. Sed hic mendaciorum fasciculus iam pridem dissolutus est. Non enim soli Colonienſes, sed & alij non pauci manifeste imputauerunt hoc crimen, blasphemias in q̃ in spiritũ sanctum, non Luthero solum, sed etiam ipsi Philippo. E quorum numero non ausim subtrahere me ipsum. Hec enim sunt uerba mea in Philippica Quinta. Spiritus em̃ ille non solum in Apostolis fuit, sed etiam in successores eorum locutus est, & iugiter in Ecclesia in hanc usque diem permansit, & permanet ex hoc nunc & usq; in æternum. Ioh. 14. In ea igitur loquit̃ adhuc hodie, tanq̃ in sede & fundamento ueritatis, & docet ipsam omnem ueritatem. Ioh. 16. Vnde sequitur, ut hi qui Ecclesie de fide articulos & decreta contemnunt, impij sint & blasphemij, non solum in ipsam sacratissimam sponsam Christi, sed etiam in ipsum Christum & in spiritum sanctũ, qui in ea sunt iugit̃. Nec sunt in ea ociosi, pigri, aut dormientes, sed protegũt & docent eam, & operantur in ea salutem fidelium. Quid aut̃ ad ista respondit Philippus? Nuncquid ea non uidit? Vidit utiq; Vuormaciã, ubi ea à me ipso, ut per tebat, recepit. Sint rabiose scripta, ut hic dicit, sunt tamen uera, utpote ab ipsamet ueritate in Euangelio probata.

In Philippica
3. H. 4.

Illustrare gloriã
Dei.

Act 4.
Proverb. 14.

Neq; credere possum, hũc Philippũ sociosq; eius, ex animo cupere illustrare gloriã Dei & filij eius. Quia nõ querunt unionẽ & concordia Ecclesie, q̃ est sponsa filij Dei, sed diuisione & discordiam aduersus eã ubiq; molunt. Illustratur aut̃ gloria Dei & filij eius, nõ per diuisione & discordia, sed per unionẽ & concordiam, quando multitudinis credentiũ est cor unũ & anima una. Ait em̃ sapiens. In multitudine populi dignitas regis, et in paucitate plebis ignominia Principis. Hoc probe sciens Paulus Apostolus, ubiq; suadet unitatẽ, & detestatur schismata & offensa dicula,

dicula, quibus cōturbatur & dissipatur unitas. Iubet itaq; Romanos declinare ab ijs qui dissensiones & offendicula faciūt. Et Corinthios obsecrat per nomen Dñi nostri Iesu Chrī, ut id ipsum dicant oēs, & non sint in eis schismata. Sciebat em̄ Christū ipsum pro credentibus in se rogasse patrem, ut sint unum, sicut ipse & pater unum sunt. Non illustant igitur sed obscurant gloriā Dei, autores & incēsores isti diuisionum & discordiarum in uno populo Dei.

Longum foret, Imperator, oia Rhetoris huius mendacia, quę in plixa gloriatione sua deinceps subiūgit, singulatum enumerare atq; cōfutare. Qualia sunt (uerbi gratia) hęc. Sequimur sententias synodorū ueterū quę probant, Nicenę, Byzantinę, Ephesinā, Chalcedonenſis. Itē. Hoc genus doctrine, q̄ profitent̄ Ecclesie nostre, uere consensus est Ecclesie Catholice Christi, Item. Anteq̄ hęc causa mota est, magna ubiq; fuit caligo etc. Dicat ergo Philippus nobis, si potest, ubi nam fuerit Catholica Ecclesia, anteq̄ hęc causa de Lutheri doctrina moueret̄, si ubiq; magna esset caligo. Catholica. n. Ecclesia in lumine est, nō in caligine. Quia Chrīus, qui est lux uera & lux mūdi, in ea est usq; ad consumationē seculi. Ego, inq̄t, lux in mundū ueni, ut omnis q̄ credit in me, in tenebris non maneat. Quō igitur ante Lutheri doctrinā magna ubiq; fuit caligo: Nunc qd in Chrīum antea p̄ M. D. annos nemo credebat: o Philautia cęcam, iactantiamq; uanā & impiā. Catholica. n. Ecclesia Ciuitas Dei est. De qua Dauid ait, Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei. Hęc aut̄ ciuitas nō est in caligine aut sub medio absconsa (sicut de ea mentiunt̄ Lutherani) sed supra montē posita, ut oēs eam uideāt qui in Christū credūt, & uocē illius audiant, Qui aut̄ audire noluerint, sint nobis iuxta Chrīi sententiā, sicut Ethnici et publicani. Quare nihil aliud est ista plixa Philippi de Ecclesijs et dogmatibus suis iactantia, q̄ longus mēdaciōrū funis, cuius nullus est

Rom. 16.
1. Corinth. 1.
Iohan. 17.

Mendax gloriatio.

Ioh. 1. & 8.
Matth. ultime.
Ioh. 12.

Psal. 86.
Matth. 5.

Longus mendaciōrū funis.

finis, Qua rogo fronte dicit nunc, sequi se ueterum syno-
 dorum sententias, ut Nicenę, Ephesine &c. Cum ante an-
 nos xxij, in libello suo de locis communibus ita aduersus
 Nicenam scripserit, Nihil perinde pietati aduersatur atq;
 hominum doctrina. In Synodo Nicena constituta sunt
 quaedam pœnitentię formę, non pronuncio, quo spiritu
 decreuerint patres, at uideo bonã Euangelij partē, immo
 uim germanam Euangelij, obscuratam esse ea traditione.
 Nam inde primum natae sunt satisfactiones, obscurata
 gratia est, & quod Euangelium fidei tribuit, cœptum est
 satisfactionibus tribui. Quo quid est & impium magis
 & perniciosius? Et his malis certe occasionem dedit Ni-
 cœna synodus. Hęc ibi Philippus, qui & alibi in plerisque
 isti contrarius fuit synodo, quam se hic sequi mentitur.
 Sed piget iam pudetq; me, Imperator, de mendacijs eius
 tam multa ad Maiestatem tuam scribere, quamq; pro-
 pter simplices, quos decipere sic nititur, id necessari-
 um aliquatenus esse uisum est. Dimissis itaque ac præter-
 ritis omnibus alijs quę plurima loquaciter subiungit,
 unum adhuc refellendum necessario esse arbitror, quod
 non hic modo sed in Augustensi quoq; Confessione, quod
 Apologia sua, tam falso quam glorianter iactat, atq; per
 istud complures decepit, & decipere adhuc non desistit.
 Nulla (inquit) noua dogmata gignimus, sed uete-
 rem & puram Ecclesię doctrinam, quantum Deus conce-
 dit, illustrare studemus. Item. Nullum Ecclesię dog-
 ma conuellimus, sed recentes errores, qui in Ecclesiam
 contra Euangelium & purioris Ecclesię iudicia irrepse-
 runt, taxamus &c. Dicat igitur nobis Philippus hic, si
 potest, ubi & quando in ueteri Ecclesię doctrina reiecta
 substantię panis & uini in corpus & sanguinẽ Christi, in-
 sum Chrisma & sacrũ oleũ, damnata sanctorũ inuocatio
 & pro

Noua dogma-
 ta sectarum.

& pro fidelibus defunctis oratio uiuorum, & id genus plurima, quæ in nouis nunc sectis damnantur & abolentur. Quot, rogo, sunt Ecclesiæ dogmata In Canonibus Apostolorum, & in decretalibus epistolis uetustissimis Dogmata ~~De~~ *Eclesiæ.* morum Martyrum & Pontificum Ro. Ecclesiæ, In his *Eclesiæ.* *bris*, item & Epistolis Dionisij & Ignarij, aliorumq; post eos Martyrum & Confessorum, quæ conuellere nituntur audaces isti Ecclesiæ oppugnatores? Quot ex his allegant de Primatu Petri & Ro. Pontificum aduersus istos Papæ mastigas, clarissime memorię uiri, Eckius & Pygius, ille per tres, iste per sex bene prolixos libros?

Ego breuitatis gratia unicum hic recitabo Ecclesiæ dogma, omnium (ni fallor) & sanctissimum & uetustissimum, quod sanctus Papa & Martyr Christi Alexander primus cōmemorat, in hæc sane uerba. In sacramentorū *Misse sacrifici*
(inquit) oblationibus, quæ inter Missarum solēnia domi *um omnibus*
no offeruntur, passio Domini miscenda est, ut eius, cuius *maius.*
corpus & sanguis conficit, passio celebretur. Et post pauca. Crimina. n. (ait) atq; peccata, oblati his Domino sacrificijs delentur, Idcirco & passio eius in his cōmemoranda est, qua redempti sumus, & sapius recitanda, atq; hæc domino offerenda. Talibus hostijs delectabitur & placabitur dominus, & peccata dimittet ingentia. Nihil. n. in sacrificijs maius esse potest q̄ Corpus & sanguis Christi. Nec ulla oblatio hac potior est, sed hæc omnes præcellit, Quæ pura conscientia Domino offerenda est, & pura mente sumenda, atq; ab omnibus ueneranda. Et sicut potior est cæteris, ita potius excoli ac uenerari debet. Hæc ille. Nunc autem nihil detestabilius est hac oblatione apud sectas has nouas: Falsissimū est igitur, nullum Ecclesię dogma ab eis conuelli.

Nec excusari uere possunt, q̄ dicunt se huiusmodi *Inexcusabilis*
superbia Phil.
xas et discordias aduersum nos concitare, ad corrigendas *uitios*

Esā. 8.

viciosas & recentes leges Ecclesiasticas, ad abolendos abo-
sus, ad tollendam ex Ecclesia Idololatriam et Idolomania,
Ipsi .n. per dissensionis spiritum seducti prave iudicant, &
incurrunt in illam prophetæ maledictionem & uq, ubi ait
Væ quid dicitis malum bonum, & bonum malum, ponentes
tenebras lucem & lucem tenebras, ponentes amarum
in dulce, et dulce in amarum, Væ qui sapientes estis in oculo
uestro & coram uobismet ipsis prudentes. Nisi .n. a spū
superbię decepti, et scientia inaniter inflati, plus sapienter
oportet, & sese cæteris, etiam antiquis & sanctis patribus
doctiores reputarent, facile cogitare ac uidere possent, lon-
ge credibilius esse, q̄ ipsi errare potius possint, ut homines,
q̄ q̄ Ecclesia, quæ columna & basis est ueritatis, per tot se-
cula errauerit, & a spiritu ueritatis tam diu destituta ac
derelicta fuerit.

*Errarunt sepe
Luth. et Phil.*

Neq; uero negare possunt, se aliquādo errasse, & mutat
se sententiam, non eam solū, in qua consentiebant nobis
cum, dum adhuc filij essent Ecclesiæ, sed etiam illam, in
qua maxime, a nobis dissentire cœperunt, quando iam ex
professo erant Papæ & Rom. Ecclesiæ rebelles & hostes.
Quā multa .n. scripserūt, Lutherus in assertionē .xli. articu-
lorū, Philippus in Didymo suo, & in locis comunibus, atq;
q̄ etiam in annotationibus suis in Paulum, & Bucerus in
Mattheū & alibi, de quibus nūc erubescūt si q̄ eis obijciū-
tur: Quid aliud facit septiceps Lutherus, q̄ quod recitan-
do persæpe mutatam a se sententiam sibiq; ipsi contradic-
cendo, dum aliud stans, aliud sedens dicit aut scribit, se in
plerisq; errasse fatetur? Quam diuersæ sunt sententiæ Phi-
lippi super unam Pauli ad Romanos epistolam in priori-
bus annotationibus & in posteriori comentario? In locis
eis item comunibus ab ipso æditis diuerso tempore: Nō
ne palam summā cū impudentiā negare ausus est, priores
annota

Septiceps.

annotationes esse suas, quas tum publice in scholis docuerat, quasq; Lutherus in præfatiōe omnibus omniū in Paulum commentarijs pretulerat: Quid dicam de Bucero, qui ut leuissimus transiuga, nunc Lutheri nunc Zuīglii partes sententiasq; contrarias defendit: Nonne Luthe- ro Marpurgi in faciem restitit: Nonne Lutherus eum ut falsarium publice traduxit: O bellos Ecclesiæ reformatores, & gloriæ Dei (ut impudentissime iactitant) illustratores, qui neq; in bono neq; in malo sibi perpetuo cōstare no- derunt, quavis arundine in contraria mobiliore, Quid eis secure credere possimus: Aut quid ipsi utiliter per tam sediciosa schismata rixosaq; discordias & sacrilegas tem- plo- rum ac Monasteriorū direptiones corrigere queant: na. *Constans Ec- clesiæ Doctri- na.*

Audiant igitur, quid de ipsis & de quibuslibet schismatis Aucto- ribus hereticis censeat S. Martyr & Episcopus Irenæus. Prædicatio (inquit) Ecclesiæ undiq; constans & equaliter per- seuerans, testimoniū habet à prophetis et ab Aposto- lis, et ab oibus discipulis, quemadmodū ostendimus per initia et medietates et finē et per uniuersam Dei dispositio- nē, et eā que secūdū salutē hominis est solidā, operationē que est in fidē nā, quā præceptā ab Ecclesia custodimus. Qui autem ad Ecclesiā nō concurrunt, semet ipsos frau- dant à uita per sententiam malam & operationem pessis- simam, Effodiunt sibi lacus detritos de fossis terrenis, & de cœno putridā bibunt aquam, effugientes fidem Ecclesiæ ne traducantur, reijciantes uero spiritum, ut non erudian- tur, Vbi. n. Ecclesia, ibi et spiritus, et ubi spiritus Dei, illic Ecclesia & omnis gratia, spiritus autem ueritas. Illi uero alienati à ueritate, digne in omni uoluntantur errore, flu- tuati ab eo, aliter atq; aliter p̄ tēpora de eisdē sentientes, et nūq̄ sciētiā stabilē habētes, sophiste uerborū magis uolen- tes esse q̄ discipuli ueritatis, Nō. n. fundati sunt sup uiuā petrā, sed sup harenē habētē in semetipsa lapides multos. *Irenæus lib. 3. c. 4^r.*

E

Idem. lib. 4. c.

62.

Et rursus in alio loco, Iudicabit (inquit) et eos qui schismata operantur. Qui sunt immanes, non habentes Dei dilectionem, suamque utilitatem potius considerantes quam unitatem Ecclesiae. Et propter modicas & quaslibet causas magnum & gloriosum corpus Christi conscindunt & dividunt, & quantum in ipsis est interficiunt, pacem loquentes & bellum operantes, vere liquantes culicem, & camelam transglutientes. Nulla enim ab eis tanta potest fieri correctio, quanta est schismatis pernicietas. Hæc Irenæus.

Admonitio ad poenitentiam

Apoc. 2.

Rom. 2.

Quæ Bucero & Philippo hinc dicta ac recitata esse uolo, non insultandi causa, sed condolendi potius & pie admonendi gratia, ut memores sint unde exciderint, quantumque mali per annos iam, xxiiij. & supra perpetraverint schismate suo, agantque poenitentiam, timètes & cordecipientes illud Apostoli ad Romanos. An (inquit) diuitias bonitatis & patientiæ & longanimitatis Dei contempnis? Ignoras, quoniam benignitas Dei ad poenitentiam te adducit? Secundum aut duriciam tuam & impoenitentiam, thesaurizas tibi iram in die iræ & reuelationis iustitiam dei, qui reddet unicuique secundum opera eius. His quidem qui secundum patientiam boni operis, gloriam & honorem & in corruptionem quærentibus uitam æternam. His aut qui sunt ex contentione, & qui non acquiescunt ueritati, credunt aut iniquitati, ira & indignatio, tribulatio & angustia in omnem animam hominis operantis malum. Hæc Paulus, quibus consonat illud Augustini, quod diuina dicitur iustitia, Nullum bonum operum muneratum, & nullum malum impunitum remanebit. DE

DE POENITENTIA.

Post longam præfationem, qua suis fauorem, nobis
odium parere satagit Philippus, cōuertit se ad dispu-
tandum super quibusdam articulis controuersis, quorum
primus est de poenitentia. De qua sane ipsius disputatiōe,
si tollas mendaces de suorum doctrina gloriations & sal-
sas in nos Catholicos criminationes, quid dicit amplius,
rogo, quod notatu dignum uideri queat? At de ea respons
diei antea in Philippica Quinta, ubi declarauī, poenā pec-
cati, quæ satisfactione luitur, post culpæ remissionem rez
quiri. Attuli exemplū de peccato Adæ & Eux, quod fuit
actuale. Moxq; subiunxi de peccato Originali, cuius cul-
pa per Baptismum deletur, poena autē eius luenda nobis
est uarijs afflictionibus & corruptæ naturæ infirmitatib.
ipsa deniq; morte, Vnde sic ibi conclusi. Impie igitur & ir-
rationabiliter negant Lutherani, iniungendam esse poenā
& satisfactionem pro peccatis. Quandoquidem Origis
nale quoq; peccatum (quod tamen non proprio sed alie-
no delicto contraximus) post dimissam in baptismo cul-
pam, impunitū non permanet. Ergo multo magis ea pec-
cata, quæ proprio delicto perpetramus, poenam et satisfac-
tionem aliquam requirunt. Quid uero respondit ad ista
Philippus? Obmutuit hæcenus, respondeat nunc si pos-
test, non mihi modo, sed omnibus Ecclesiæ doctoribus,
tam antiquis q̄ recentibus, qui multis libris poenitentia
opera, quæ satisfactiones dicuntur, populum Dei ex Euā-
gelio alijsq; scripturis, solide ac copiose docuerūt. De quib.
bus & in Concilijs etiam uetustissimis uaria habentur de-
creta. Libri item Poenitentiales Isidori, Theodori, Boni-
facij, Rabani &c.

Respondeant saltē ambo seductores isti, si possunt, ad Apologia D.
ea, quæ recens quidem sed profunde ac solide doctus au-
tor D.

H iij.

Pœna peccati
satisfactio est.

Apologia D.
Io. Eckij.

tor D. Iohan. Eckius, de pœnitentia aduersus eorum errores copiose scripsit cum in Quatuor libris de pœnitentia, tum in Homelijs complurimis, & in Enchiridio, tum deniq; in Apologia sua nouissima, ubi discutit scripta eorũ, quæ Maiestati tuæ, Cæsar, Ratisponę tradiderant, tũ de Confessione, tum de satisfactione, Certe quisquis eam Apologiam sana mente perlegerit, clarissime cognoscat, q̃ graues & impij sint errores istorum de pœnitentia, qui populo carnali placetia prædicantes, animas diabolo ad memoracionẽ in confessione, neq; satisfactionem in opere, sed solum remitti mox omnem culpam et pœnam. Recte quidem dicit hic Philippus. Nihil utilius esse, q̃ in Ecclesia sæpe & grauitè differere de uniuersa pœnitentia, Quod autem mox subiungit, id à suis sedulo fieri, Hoc insigne est mendacium, re ipsa sic notum omnibus qui sciũt quò confitentur & pœnitentiam agunt Lutherani, ut uerborum reprehensione non sit opus.

*Absurdissima
Lutheri doctrina de pœnitentia.*

Arbitror equidẽ, nullos unq; fuisse in toto mundo hæreticos, qui absurdiora et perniciosiora de pœnitentia dogmata docuerunt q̃ docent Lutherani. Quod ut Maiestatis tua, Imperator, credat ac m̃ifeste uideat, referã hic è multis pauca eorũ dogmata, Etenim lutheri dogmata sunt ista.

Luth. in assertionione art. 5. 6.
¶ 8.

- I Tres esse partes pœnitentiæ, Contritionem, Confessionem, Satisfactionem, nõ est fundatum in sacra scriptura, nec in antiquis sanctis doctoribus.
- II Contritio, quæ paratur per discussionem, collectionẽ & detestationem, peccatorum, qua quis recogitat annos suos in amaritudine animę suæ, ponderando peccatorum grauitatem, multitudinem, foeditatem, amissionem æternæ beatitudinis, & acquisitionem æternæ damnationis. Hæc contritio facit hypocritam, immo magis peccatorẽ.
- III Nullo modo præsumas cõfiteri uenialia peccata, sed nec omnia

nec omnia mortalia, quia impossibile est ut omnia mortalia cognoscas, Vnde & in primitiua Ecclesia solum manifeste mortalia confitebantur. Hi tres articuli atq; plures alij de pœnitentia egregie cõfutati sunt ab Episcopo Rosenfi in Anglia, quo uiro nihil fuit sanctius aut eruditius tuo nostro.

III Fidele consilium meum est, ut homo Christianus tẽpore Quadragesimæ & Paschatis nõ confiteatur, nec ad sacramentũ accedat, quia hoc præcepit hõ, Papa scilicet.

V Omnia opera nostra, quæ ideo fiunt, ad agendã pœnitentiam pro peccatis, atq; ad effugiendam mortem, ea omnia blasphemata sunt, quia blasphemant Deum, & uisuperant sacrificium quod Christus peregit, eiusq; sanguinem.

VI Erga Deũ nullis operibus sed nuda indigemus fide. Debemus enim cum solo Isaac uenire, hoc est, cum fide: seruos et asinos, hoc est opera, deorsum dimittere oportet.

VII Vera pœnitentia hæc est, quando homo non diuinitat aut discernit, quidnam sit aut nõ sit peccatum, sed omnia in unum tradit cumulum, dicens, omnia quæ agimus & mendicatum pœnitet de peccatis actualibus, nec disputat aut discernit, quidnam sit aut nõ sit peccatum, sed omnia in unum tradit cumulum, dicens, omnia quæ agimus mera esse peccata. Quid opus est longa inquisitione aut distinctione. Hinc tunc sequitur nuda et certa desperatio in omnibus quæ sumus, cogitamus, loquimur et facimus.

Quemadmodũ & alibi docuit, oĩa opera nostra bona etiã optime facta esse peccata, & quidem mortalia secundum Dei iustitiam, uenialia autem secundum misericordiam.

Hæc & id genus multa Lutherus, errorum & scandalorum plena. Quibus haud meliora docent Philippus & Bucerus, quantumuis sublimiter uchant suam de pœnitentia doctrinam. Quorum uerba breuiter referri non possunt omnia quæ iuste reprehendi queant.

Vnius libelli de locis communibus referam unum aut al-
terum Philippi uerbum. Sacramentū (inquit) uel signū
pœnitentiæ non aliud nisi baptismus est. Item sicut Euā-
gelium nō amisimus alicubi lapsi, ita nec Euangelij spira-
gida baptismum. Certum est autē Euangelium nō semel
tantum, sed iterum atq; iterum remittere peccatum. Quae-
re non minus ad secundā condonationem q̄ ad primā
baptismus pertinet. An nō est hæc doctrīna noua, quam
Poëticus iste Theologus ante annos xxij. tradidit: Si bap-
tismus pœnitentiæ sacramentum est, non erunt uel tria
secundum Lutherum in Babylone sua, uel septem secun-
dum Catholicos in Ecclesia sacramenta, & fas erit reiterare
re baptismum, sicut reiteratur pœnitentia. O doctorem
frivolū & Philautia cœcum, qui tam audacter pronun-
ciat & omnia confundit ac mutat.

Luth. In asser.
art. 31. & 32.

Quoniam uero et ipse Dialecticam scripsit, respondeat
mihī de loco per contrarium, si sic argumenter, Lutherus
ait. Opus bonum optime factū est peccatum. Ergo opus
malum pessime factum est uirtus aut gratia. Cumq; Lu-
therus hanc propositionē probet per priorem, quæ sic habet.
In omni opere bono iustus peccat. Ego per locū dē cō-
trarijs sic infero. Ergo peccator in omni opere malo agit
bene, An non est hæc bona secundum Dialecticos conse-
quentia: sed falsum est consequens, ergo & antecedens
falsum est.

Inepta Phil.
solutio.

Sed audiamus, quid respondeat Rhetor iste ad hoc Co-
loniensem argumētum. Non esset discrimen (inquit)
inter Ethnicorum opera & Christianorū, si omnia essent
uirtiosa. Quid opus est: (ait ipse) his Tragœdijs? Diligen-
ter docemus quomodo placeat obediētia in renatis ppter
Christum. Cum tamen sit imperfecta, & semper maneat
in hac

in hac uita in renatis peccata. Addimus etiam discrimen
 peccati mortalis & uenialis. Sed prater eo (inquit) hanc
 pagellam, que tantum inanem calumniam continet. Hęc
 eius solutio ad Lutheranos bene ualet, qui pro oraculis ha-
 bent huius Philippi sui omnia quę scribit aut loquitur.
 Quid aut ualere queat apud rectius eruditos? Nuncquid
 sola obedientia opus est, aut opera facit? Neq; tamen obe-
 dientia recte peccatum dicitur, neq; omnis obedientia uis-
 tiosa est, aut imperfecta. De multis enim contrarium testa-
 tur scriptura diuina. De Noe quippe sic habet. Noe uir
 iustus atq; perfectus fuit in generationibus suis, cum Deo
 ambulauit. De Dauid sic. Iudica me Domine, quoniam
 ego in innocētia mea ingressus sum. Lauabo inter inno-
 centes manus meas. Pes enim meus stetit in directo. Et in
 alio Psalmo. Et retribuet mihi Dominus secundum iusti-
 tiam meam, & secundum puritatem manuum mearum
 retribuet mihi. Quia custodiui uias Dñi, nec impie gessi
 & Deo meo. Item de Ezechia rege sic. Obsecro Domine
 memento quęso, quomodo ambulauerim coram te in ue-
 ritate & in corde perfecto, & quod bonū est in oculis tuis
 fecerim. Item in Euangelio de Zacharia & Elizabeth
 parentibus Iohannis Baptistę. Erant aut iusti ambo co-
 ram Domino, incedentes in omnibus mandatis & iustifi-
 cationibus Domini sine quęrela. Deniq; Paulus de se ipso
 sic testificatur. Bonum certamen certauī, cursum consum-
 mavi &c. Non est igitur obedientia peccatum in renatis.
 Neq; etiam in non renatis recte peccatum dicitur, si secun-
 dum bonas leges fiat. Quemadmodū ad Ioseph in Aegy-
 pto dixit Pharao. Ad tui oris imperium cunctus populus
 obediet. Et in Euangelio legitur de Christo. Spiritibus im-
 mundis imperat & obediunt ei. Et de Centurione ad Do-
 minū loquente sic. Nam et ego homo sum sub potestate
 constitutus, habens sub me milites, et dico huic, uade, et

Obedientia
sanctorum.

Gen. 6.

Psal. 29.

Psal. 17.

Esa. 38.

Luc. 1.

2. Timoth. 4.

Non est obe-
dientia pecca-
tum.

Gen. 41.

Marc. 1.

tradit; & alij, ueni & uenit. Et seruo meo fac hoc & facis
Nuncquid uero Dominus dixit ibi, obedientiam illorum
fuisse peccatum aut opus uitiosum? Quid præterea pec-
cati manet in paruulis renatis aut quod uitiosum opus?
Ecce Rhetor iste, cum ad nullum Colonienſium argu-
mentum de poenitentia respondeat, nisi ad unum istud
quod recitat ipse. Ineptè tamen respondet, nihil afferens
scitu dignum, sed generaliter ait, tantum inanem esse cal-
umniam illam eorum pagellam. Hæc est eius solutio ad
omnia illorum argumenta.

Verba Colo-
niensium.

Nec fideliter recitat eorū uerba. Quæ sic habent. Vult
Bucerus ut confiteamur omnia opera nostra esse iniqua,
diuinæ maiestatis offensiua, & æterna damnatione dig-
na. Si aut hoc uerum est, quid Christiani habemus præ
Ethnicis & incredulis amplius? Quantum distant opera
nostra ab operibus illorum, si hoc malum est nobis cum
Ethnicis commune? Et quid grauius poterit illorum ope-
ribus adscribi quam hic nostris tribuere? Et tamen ne illorū
quidem opera audeat Apostolus tantę damnationi submit-
tere. Ait enim ad Rom. 2. Gentes quæ legem non habent,
naturaliter quę legis sunt faciunt, & ostendunt opus legis
scriptum in cordibus suis &c. Obijciunt & alia pleraque
scripturæ loca aduersus istam Bucerī doctrinam, ad quæ
prorsus aliud nihil respondet hic Philippus, nisi quod sint
inanis calumnia.

Responſo ex
Teuthonico
uersa.

Memini me ante Quinquennium ad septimum supra
recitatum Lutheri dogma (cui alludit Bucerī sententia)
Teuthonice sic respondisse, cōformiter ad Colonienſium
sententiam. Lutherus plerumque uocat friuole ac maliciose
Rom. Ecclesiam ruffam meretricem Babylonis. At non
uidet quod turpem sua poenitentia Babylonē ipse instituat,
multo sane barbariorē magis quæ animalem, quæ fecerūt Ada-
mitæ, Cryptici & Hortenses fratres. Luther enim nō fert,
ut quæ

ut quæretur discrimen, utrum actus aut opus nostrū peccatum sit aut non, sed omnia in unū tradit cumulū, dicens omnia prorsus esse peccata quæcūq; agimus. Quid ad hæc diceret S. Hieronym. qui tā acriter damnauit Louinianū, qui oīa peccata dicebat esse paria & oēs peccatores equales. In qua sane sententiā Cicero quoq; in Paradoxis ex parte sequitur Stoicos, sed tam scriptura q̄ Naturalis ratio dicit, unum peccatum altero maius esse. Lutherus uero nō solum peccata, uerum etiam bona opera nostra confundit simul cum peccatis in unum aceruū, ut iuxta eius sententiam tantundem ualeat furari ac elemosynā dare. Ieiunare & crapulari, lugere ac saltare, orare ac blasphemare. Quid uero boni ex huiusmodi doctrina puenire poterit? Certenulla est ciuitas, nullus uicus aut pagus tantæ barbariei, ut in sæculari regimine talē possit admittere sententiam, nempe q̄ bona & mala opera, uirtutes & uitia deberent pariter in unum detrudi aceruū. Quō igitur Ecclesia huiusmodi doctrinā ferre aut recipere queat, Cum sit ipsa ut castrorum acies ordinata? Frustra autē obiicit Philippus nobis Cyprianum, qui præcipuus est Exhomo logesis & satisfactionis assertor. De quo & in Quinta Philippica contra eum agimus, Nec opus est hic prolixio re de Cypriano responsione. Quandoquidē fatetur ipse eo quod sint quædam duriora apud eum q̄ ut probanda sint. Sed quæ Philippus duriora dicit, nos ueriora esse non dubitamus, Lutherani autem sanam doctrinam Ecclesie non sustinentes, ad sua desyderia coaceruant sibi magistros prurientes auribus, quia nimis durum eis uideatur recte confiteri ac satisfacere. Itaq; magis placet eis, sola fide, aut etiam sola recordatione baptismi, à peccatis iustificari, sed misere falluntur hoc aurium dulci pruritu. Id enim ex nulla scriptura probare poterunt.

Can. 6.

Cyprianus

D i.

2. Timoth. 4.

De

DE INVOCATIO.

ne sanctorum.

Sanctos indigne mortuos uocari.

Matth. 22.

DE sanctis, quos in cœlo cum Christo regnare, ac gloria et honore coronatos triumphare pie creditur omnes Catholici. Philippus iste infideliter scribit et loquitur. Subtrahit enim nomen sanctorum, & contemptim uelut Iudæus aut Paganus uocat eos mortuos. Cum non ignoret, ab ipso Christo, Domino nostro, dictum esse in Euangelio ad incredulos Saducæos, resurrectionem mortuorum negantes. Nō est Deus mortuorum sed uiuentium. Indigne igitur & contra Ecclesiæ consuetudinem de sanctis Dei loquitur Rhetoricus iste Theologus, dicens, se pauca de inuocatione mortuorum dicturum esse.

Infidelis recitatio.

Et nequiter corrumpit uerba libri Colonicensium, ubi de Theodosio referunt historiam. Non enim sic habent eorum uerba sicut ipse infideliter recitat, Theodosiū stratum ad sepulchra mortuorum suas præces dixisse. Sed sic habet eorum liber, Theodosius cum sacerdotibus & populo omnia orationum loca circumibat, & ante Martyrum & Apostolorum thecas iacebat humi prostratus, poscens fida sanctorum auxilia. Non ait irreuerenter, ad sepulchra mortuorum, ut recitat Philippus, sed ante Martyrum & Apostolorum thecas. Nec ait, mortuorum auxilia, sed fida sanctorum auxilia. Sed ita placet Poeticis istis Theologis nouo loquendi modo antiq̄ Ecclesiæ pietatem irridere atq̄ conturbare. Quod certe tuo Cæsar Imperio (honorificentissimo alioqui & rerum gestarum gloria illustratissimo, atq̄ contra potentissimos hostes, Turcas & Gallos, Dei benignitate uictoriosissimo) non paruum & apud exteros & apud posteros dedecus asferre poterit, ut uereor; nisi restiteris tandem manu forti, abolito profus aut in peius mutato ab his hæreticis diuino cultu, tot scæculis

Dedecus Imperij.

culis in Ecclesia & sacro Romano Imperio ab omnibus
obseruato. Quē rebelles isti tot iam annis impune calum-
niantur ac destruunt. Cæterum tota series responsionis,
quam contra sanctorum inuocationem uerbosè producit
Philippus, præterq̄ mendacia & calumnias, nihil habet,
quod antiquæ pietati erga sanctos nostræ officere queat
apud cordatos & sanius eruditos, qui huius Rhetoris uer-
ba pro oraculis non habent, ut stulte habent Lutherani.

Etenim quæ hic affert de sæculo & autoritate scripto-
rum ueterum, confutata sunt in Philippica Quinta iam
pridem. Vbi inter alia multa sic dixi. Hoc mirum est sub-
doli Rhetoris commentum, quo apud suos eludit omnia,
quæcunq̄ ex ueteribus sanctis patribus cōtra noua ipso-
rum dogmata obijciuntur. Quicquid enim allegaueris, si
ei displicuerit, dicit stipulam esse, dicit ex uulgi errore mu-
tuatum esse, dicit autorem aliter sensisse q̄ dixisse, ut sibi
liberam in omnes censuram retineat, ad obijciendum no-
bis ex antiquis autoribus quicquid placuerit, atq̄ ad rei-
ciendum ex eisdem quicquid displicuerit sibi. Talem aut̄
disputatorem & Antagonistam quis uincere queat? Hic
quidem non ita prolixè de ueterū scriptis blaterat, ut ibi,
non minus tamen hic q̄ ibi est improba & superba in ip-
sos censura, Augustinum facit hic puriorem Origene, &
recte quidem, quia nō est ab Ecclesia damnatus, ut in quibus-
dam aut̄ sectæ huius Complices iniquiores sunt Augusti-
no, propter Purgatorium ignē. Dicunt enim ab eo quos-
que obscuratam esse puriorem doctrinam, in eo præsertim
loco Pauli, 1. Corinth. 3. de prædicandi officio, quem il-
le iniuste & contra omnem naturam & Idiomatis & nes-
gocij traxerit ad Purgatorij assertionem.

Puriorem aut̄ doctrinam uocant impurum & impium
Euangelium suum nouum. In quo sancta & pura uete-
rum

*Vanæ elusio-
nes.*

Philip. 5. E.

*Purior doctri-
na.*

Aug. in episto
la 119.

Moderata Au
gustini senten
tia.

rum scriptorum & totius Ecclesiæ dogmata & instituta
prophanantur & abolentur, atq; barbarica & impia uete
rum hæreticorū dogmata & impietates renouantur. Nec
pure allegat hic Augustini dictum Philippus, quod dixe
rit, Seruitutem Ecclesię iam duriozem esse Mosaica. Neq;
indicat locū, ubi nam sic dixerit, ne cito possimus fraudem
eius depræhendere. Est aut is locus in Epistola posteriore
ad Ianuarium. In hæc sane uerba. Omnia itaq; talia, quæ
neq; sanctorum scripturæ autoritatibus continētur, nec
in concilijs Episcoporum statuta inueniuntur, nec cōsue
tudine uniuersę Ecclesię roborata sunt, sed diuersorum lo
corū diuersis moribus innumerabiliter uariant, ita ut uix
aut omnino nunq; inueniri possint causæ, quas in eis insti
tuendis homines secuti sunt, ubi facultas tribuit, sine ulla
dubitatione rescanda existimo. Quamuis. n. neq; hoc in
ueniri possit, quomodo cōtra fidem sint, ipsam tamen re
ligionē (q; paucissimis & manifestissimis celebrationū sa
cramentis misericordia Dei esse liberā uoluit,) seruilibus
oneribus premunt. Ut tolerabilior sit cōditio Iudeorū, qui
etiam si tempus libertatis non agnouerint, legalibus tamē
sarcinis, non humanis præsumptionibus subiūciunt. Sed
Ecclesia Dei, inter multam paleam multaq; zizania cōsti
tuta, multa tolerat: Et tamē quæ sunt contra fidē uel bonā
uitam, nō approbat, nec tacet, nec facit. Hęc sunt ppria
Augustini uerba, quæ neq; superstitionē neq; seruitutem
tribuunt Ecclesiæ, ut falso dicit iste Philippus, sed quales
diuersorum locorū præsumptiones nouas, quarum causæ,
cur institutæ sint, inueniri non possunt, rescandas existi
mat. Sed eas duntaxat, quæ neq; in sacris literis continen
tur, neq; in Concilijs sunt statutæ, nec Ecclesiæ uniuersæ
consuetudine approbatę. Eo etiam addito moderamine,
ubi facultas tribuitur. Quod paulo superius ita declarat.
Quod autem instituitur (inquit) præter cōsuetudinē, ut
quasi

quasi obseruatio sacramenti sit, approbare non possum, etiam si multa huiusmodi, propter nonnullarum uel sanctorum uel turbulentarum personarum scandala deuitada, liberius improbare non audeo. Nihil igitur locus iste Augustini iuuat aut excusat impios ausus, & temerarias presumptiones huius Philippi & sociorum eius, qui contra scripturas, contra Conciliorum decreta, & contra uniuersam Ecclesie consuetudinem, nouos excogitant ritus ueteresque abolent, qui ex septem Ecclesie sacramentis Quatuor abiciunt, et reliqua tria nouis presumptionibus perphanant, quod nephario ausu Missae sacrificium, Inuocationem sanctorum, Confessionem & satisfactionem, fontis baptismalis Chrismatisque & sacri olei atque etiam aquae salisque benedictionem, & id genus plerumque alia, quae per tota secula generaliter tota obseruat Ecclesia, temere abiciunt, irident atque etiam damnant. Contra huiusmodi autem ausus idem Augustinus in priore ad eundem Ianuarium epistola duram fert sententiam. In haec sane uerba. Si quid horum tota die per orbem frequentat Ecclesia, hoc quin ita faciendum sit disputare, insolentissima insaniam est. Ipsa quippe mutatio consuetudinis, etiam quae adiuuat utilitate, nouitate perturbat. Item, Illa autem, quae non scripta sed tradita custodimus, quae quidem toto terrarum orbe obseruantur, datur intelligi, uel ab ipsis Apostolis, uel plenariis Conciliis (quorum est in Ecclesia sauberrima autoritas) commendata atque statuta retineri. Item, Quod. n. neque contra fidem, neque contra bonos mores iniungitur, indifferenter est habendum, & pro eorum inter quos uiuitur societate seruandum est. Denique contra firmat hanc suam sententiam autoritate S. Ambrosij, qui ei sic respondit. Cum Romam uenio, ieiuno sabbato, cum hic sum (hoc est Mediolani) non ieiuno, sic etiam tu, ad quod forte Ecclesiam ueneris, eius morem serua, si cuius non uis esse scadalo, nec quenquam tibi. Haec contra nouatores Augustinus. Utinam uero non solum huius uiri autoritate (quod etiam Henricus

Prophane
presumptione

Aug. in epistola
la 118.

Modestia &
humilitas Au-
gustin.

Bullingerus, non leuis alioqui S. Ro. Ecclesie sedisque
Apostolicæ oppugnator & hostis, magni facit, uelut Do-
ctotis probatissimi & inter Christianissimos Antistites
maximi nominis) uerū etiam modestiam & humilitatem
sequerentur Nouatores isti, qui maxime sibi scripturaru-
rum peritiā arrogant. Is ergo in fine posterioris ad se
predictum Ianuariū epistolæ sic ait, Hæc tibi si satis esse
ad ea quæ requisisti non putaueris, nimis ignoras & uires
& occupationes meas. Tantum enim absum ab eo quod
putasti nihil me latere, ut nihil in epistola tua legerim tri-
stius. Quia & aptissime falsum est, & miror quia hoc te la-
ter, quod non solum in alijs innumerabilibus rebus multa
me latent, sed etiam in ipsis sanctis scripturis multo nescia
plura quam sciam. Hæc Augustinus.

Philip. irridet
sanctorum be-
nescia.

Irridet hic quoq; (ut in plerisq; alijs scriptis suis) sancto-
rum erga nos beneficia, quæ tot seculis confessa & exper-
ta est omnis Ecclesia Christi, & non honestius de sanctis
nostris quam de Idolis Paganorū poetatur, dicens. Non
dum tamen erant statuæ, nondum erant distributa mune-
ra inter mortuos, nondum Anna dabat opes ut Iuno, nō
dum Georgius iuuabat equites ut Castor & Pollux. Et
infra, Hac ætate omnia plena sunt statuarum, et ad eas ali-
ligatur uel Dei uel mortuorū inuocatio. Et ut olim à Ne-
ptuno prospera nauigatio, à Cerere fruges perebantur, ita
nunc uarij opitulatores inuocantur. Ait Epiphanius in
ter hæreses recensere, quod sua ætate mulieres in Syria sta-
tuam Mariæ circumtulerunt, & ei liba & nescio quas alias
res obtulerunt. Nunc aut pro magna haberi pietate, Inuo-
care Mariam, & donaria liberaliter cumulare. Aduersus
hæc poetici Theologi impropria. In Quinta Philippica
respondi breuiter, omnia fere argumenta eius, quæ hic re-
petit, ex scripturis confutans.

H. i.

6

Cunq; Alesius Scotus, arte & calamo aut saltem imi-
tatione

tatione hulus Philippi, con simili opprobrio rideret Deū *Miracula sani*
in sanctis suis, nominatim uero in duobus apud Scotos *tatum.*
notissimis Niuiano & Bodulfo, quos Dijs gentium Lu-
percis comparabat, & medicos ex renouata Euangelij do-
ctrina multum utilitatis accipere diceret, propterea, quod
antea fuissent propemodum pulsati artis Medicæ professio-
ne à sanctis, quia quilibet diuorum sumpsisset sibi aliquā
partem medicinæ exercendam. Ego ei obieci unum ex ul-
timo libro Aug. de ciuitate Dei bene prolixum Caput, *Coc. in Apolo*
in quo sic ait. Si miracula sanitarum (ut alia taceam) ea *gia pro Scotiæ*
tantummodo uelim scribere, quæ per hunc Martirem, id *regno.*
est gloriosissimum Stephanū, tacta sunt in Colonia Chas-
lamenti & in nostra, plurimi conficiendi sunt libri. Nec ta-
men omnia colligi potuerunt, sed tantum de quibus libel-
li dati sunt qui recitarentur in populis. Item. Sanati sunt
(inquit) illic per eundē Martirem Tres Podagrici, Duo
ciues, peregrinus unus.

Et in Lutheri articulos, quos Concilio Generali propo- *Coc. in Luth.*
ni uolebat, Teuthonice inter alia multa sic respondi. Cum *articulos.*
sciamus igitur, Inuocationem sanctorum omni tempore,
ab Apostolis usq; in Ecclesia usitatam esse, & in scripturis
non esse prohibitam, nequaquam ueremur, alias Catholiz-
cas Nationes (quæ multo antiquiores Christiani sunt, q̄
nos Germani) in Generali Concilio plus credituras aut
assensuras esse Luthero, q̄ S. Hieronymo contra Vigi-
lantium, q̄ S. Athanasio, Basilio, Ambrosio &c. q̄ anti-
quo deniq; Ecclesiæ ritui, quē Deus ipse tot miraculis uir-
tibiliter in hunc usq; diem semper confirmauit. Dei enim
operibus non minus q̄ Dei uerbis credendum est, Quem
admodū Lutherus ipse dicit in libro cōtra Anabaptistas.

Obieci præterea latine in septicipite, propria Lutheri *Luth. de decē*
uerba, quæ ipse in Picardos scripsit in libro de decem præ- *præcep. c. 1.*
ceptis ubi sic ait, Omnes sancti omnia possunt, Et tantū
E iij tibi per

tibi per eos datur à Deo, quantum credis te accepturum.
Quid enim aliud sunt sancti, nisi uelut guttulæ roris, siue
guttæ noctium in cincinnis & capite spongi. Obiecti item
ex Teuthonica eius declaratione super quibusdam articu-
lis, quos sibi falso imputari querebatur, hæc ipsius uerba.
De sanctorum intercessione dico & teneo firmiter cum
tota Ecclesia Christi, quod sancti uenerari ac inuocari des-
bent. Quis enim contradicere queat, quod adhuc hodie
uisibiliter apud sanctorum corpora & sepulcra, Deus per
nomen suorum sanctorum mirabilia facit.

Tractatus in
ter septem &
septem.

Scripsi insuper Hagenoia, in Conuentu Imperialibre
uem narrationem eorum quæ acta et concordanda fuerat
Augustæ in tractatu super Cõfessione & Apologia Pro-
testantium, à septem & septem iussu Maiestatis tuæ, Im-
perator, deputatis, inter quos & ego, licet omnium minis-
mus, unus fui, eamq; tradidi bona conscientia, priuatim et
fideliter, sereniss. Regi Ro. &c. Clemētissimo Domino
meo, non temeritate propria, sed ipsius iussu. In qua sane
narratione circa xxi. articulū Confessionis & Apologia,
qui hanc de sanctis controuersia complectebatur, sic scri-
psi. De hoc quoq; articulo tractatum est in delectu, sed
non plene concordatum. Admiserunt quidem nobis, q̄
omnes Angeli & Sancti in cœlo corā Deo pro nobis in-
tercedunt, & quod memorias ac fœsta eorum, in quibus
Deum rogamus ut sanctorum intercessio nobis sit profi-
cua, bene obseruare possumus, Sed nolunt sanctos inuocare,
quando id scriptura non iubet. Dicebant tamen, se ne-
mini prohibere ne inuocet. Neq; enim scriptura ulli hoc
prohibuit. Interfuit autē eidem tractatui iste quoq; Phi-
lippus, qui nunc maxime prohibet, atq; pro crimine idolo-
latriæ habet, inuocare sanctos. Longe plura scripsi deinde
Ratisponæ in Conuentu Imperiali, dum infaustum illud
haberetur colloquium Trium et Duorum, in eundem arti-
culum

ticulum, atq; adeo in totam summam illorum Confessionem & Apologiam, quæ referre longum foret.

Multo autem adhuc plura in hos Ecclesiæ rebelles sanctorum inuocatione scripserunt pleriq; p̄ij ac eruditi hoc a quo nostro Theologi, quorum extant libri, in hunc usq; diem à nemine illorum aduersarij confutati. Ad quos breuitatis gratia hunc remitto Phillippum, ut eis respondeat, si potest, præserti uero D. Io. Eckio, suo (dū Vuor- maciæ essemus) collocutori, qui hac de controuersia tam multa scripsit in suis Homelijs, in Enchiridio & in Apologia, Quod si huius scripta nimis graua aut proluxa putauerit, respondeat saltem ad ea, quæ D. Michael Vehe doctissime scripsit de hac re in tractatu Decimo suæ Assertionis. Meo sane iudicio nihil breuius, uerius, aut neruosi⁹

pleni⁹ de hac controuersia dici, aut scribi potest q̄ uir ille, beatæ nunc apud Christum immortalitatis, scripsit ac docuit. Cui si iuste respõderit hic Philippus, ego ei palmã ultro concedam. Sed longe alijs ei uiribus opus erit ad respondendum q̄ quibus hic utitur.

Contra impiam igitur subsannationem eius, qua hic Diuam Annam Lunoni, Georgium Castori et Polluci comparat, potest p̄ijs Catholicis sufficere, quod Ratisponę breuiter ita scripsi. Vnus est Deus per essentiam & naturam, Hæc eius gloria non datur alteri. Sancti autem sunt Dñj, non per naturam, sed per gratiam & participationē beatitudinis æternæ. Non sunt autē Dñj alieni, nec extra Deū, sed intime coniuncti sunt Deo beatifica uisione & fructu non alieni à Deo, sed filij & heredes Dei, atq; coheredes Christi. Dñj autē gētiū maxime alieni sunt à Deo nō in celo, sed in tartaro positi. Graui⁹ est igitur blasphemia, qua nunc Sectæ nos idololatrias, & cultū sanctorū Idololatriam uocant, sancti enim idola nō sunt, sicut erāt dñj gētiū. Et sicut aliter Dñj sunt q̄ Christus aut Deus pater est.

Ita &

Scripta Catholicorum de sanctorum inuocatione.

Michael Vehe Vuimpigenensis

Quomodo sancti sunt Dñj et quomodo inuocantur.

Ita & alio cultu à nobis honorantur, nempe cultu Dolia.
 Deus autem solus cultu patriæ coli debet. His itaq; uer-
 bis soluitur quæstio de inuocatione Dei, quam toti con-
 tentioni hic suæ prætexit Philippus, tanq̃ inuincibilem
 causam ad redarguendum totius Ecclesiæ patrumq; ante
 quorum receptissimum de sanctorū inuocatione usum,
 alia namq; est inuocatio, qua Deum, & alia qua sanctos
 inuocamus & colimus.

DE COENA DOMINI.

Desolatio Ec-
 clesiarum.

Heu mihi, Cæsar, quanto uxor zelo, quanta crucior
 tristitia, quādo respicio in Ecclesias & Monasteria,
 quæ Zuinglianorum & Lutheranorum subiacent terreo-
 næ potestati, in quibus omnia sacra aut sunt profus abso-
 lita, aut fœdissime prophanata, Altaria aut penitus demo-
 lita, ueluti apud Zuingianos, aut hominum sedilibus ob-
 structa, ut nullus ad ea pateat accessus, sicut apud Luthere-
 ranos, nulla in templis luminaria, omnia Ciboria profus
 uacua, aut penitus destructa, ligneis hominum sedibus
 omnia plena, Cimiteria in prophanos usus conuersa, Mo-
 nasteria uel in stabula, aut granaria, uel in artificum officinas,
 aut bombardarū armamētaria instrumentorum uel
 fabrilium receptacula prophanissime demutata, in quib.
 antea ordinatissime die noctuq; in hymnis & Canticis lau-
 dabatur Deus, atq; horæ Canonicæ & diuina perageban-
 tur officia.

Impietas Phi-
 lip. in Corpus
 Domini.
 Philip. quinta
 H ij & iij.

Quasi uero hæc leuia sint impiorum peccata, irrupit
 sceleratus Rhetor iste, in ipsum corpus Domini qd̃ me-
 rum panem uocat, & Persico assimilat Gentilium igni.
 Recitauit quidē iam antea in Quinta ad Maiestatem tuā
 Philippica & confutauit quoq; graues istius hominis, &
 complicū eius contra hoc uenerabilissimum sacramentū
 errores

errores aliquot, De quibus nondum respondit mihi, Teu-
 thonice quoque plerisque libellis & disputationibus multas
 de hoc sacramēto impietates Lutheri accusavi, & per gra-
 tiam Dei omnium Catholicorum iudicio (cui me libēter
 & secure submitto) conuicti, fortius cōuicerunt & alij plā-
 riq; ex omni ferè Natione p̄i ac docti uiri easdem, quibus
 nemo aduersariorum ordinate aut integre respondit, sed
 demeritate per eos plebis aliorumq; laicorum simplicitate
 & accenso in ipsis aduersus Clerum per uarias calumnias
 odio abutentes, semper in peius proficiunt Gigantes isti
 Theomachi, et magis adhuc impia satanica arte excogitat
 Animaduerte obsecro, Auguste, q̄ Christiane loquatur
 hic cōtra Colonenses gentiliter eruditus, ex Luciano suo
 Rhetor iste, Sciant (inquit) p̄i cæremoniam in actione *Gentilis locus*
 sacramentum esse, nō panem ad alium usum circumlatū, *tio Phil.*
 si iam reuiscerent, Ambrosius & Augustinus, ut non di-
 cam de Apostolis, ac uenirent ad hæc spectanda, In quib;
 bus longo ordine incedunt sacrificuli, gestantes lignas,
 argēteas, marmoreas statuas. Deinde uero sequitur Hie-
 rophanes gestans panem, uidrentq; circumfusam multi-
 tudinem inuocare hunc panem, expauescerent ac interro-
 garent, ubi gentium essent, et quæ nouæ post suam ætatē
 Ethnicorum cæremonia nata essent. Non enim putarēt
 se in loca Ecclesiæ Christianæ uenisse, Et post pauca, sicut
 olim (ait) similis Persica cōsuetudo, circūferebatur sacer-
 dotibus, quem adorabat populus ac præbant CCCLXV.
 sacerdotes, ut numerus congrueret ad dies anni, et gere-
 bant certa ornamenta. Ecce quanto honestius loquitur *Processio pas-*
 tur Græculus iste de Persica Gentiliū pompa q̄ de Chris- *blica cum sa-*
 stianorum Processione publica, in qua uenerabiliter circū *cramento Cor-*
 fertur Corpus Domini cum summo, quem Clerus & popu- *poris Christi.*
 lus exhibere potest, uenerationis honore & piæ deuotio-
 nis affectu. In quali sane professione te ipsum, Cæsar

CAROLE, libenter & cum gaudio uidi tum Augustæ tum Ratisponæ, ubi Imperialem celebrabas conuentum, Vidi inquam te summa cum deuotione, nudo semper capite sub diuo in ardentissimo etiã solis feruore, post Reuerendissimos Cardinales Moguntinum & Contaresnum, quorũ ille Augustæ, hic Ratisponæ uenerabile desportabat per urbis plateas Corpus Domini, sequi religiose portantem in manu dextra facem ceream, & ubicunq; monstrabatur ad populum cum signo crucis Corpus Domini, tu Imperialis tunc oblitus Maiestatis terrenæ, ac trãstoriæ, in honorem & reuerentiam Domini tui (cui cœlestis & æterna maiestas est) uel in medio platearum luto in genua prouolutus, supplicissime adorabas illud sacramentum, Quod certe non fecisses, si nõ credidisses (sicut crediderunt ante te omnes p̃j & Catholici Reges & Imperatores, Maiores & parentes tui) ibi esse uerũ Corpus Dñi, sed Panẽ duntaxat, ut iste loquitur. Si ergo Regẽ Dauid recte comedit zelus domus Dñi, te Imperatorẽ Christianum & Regem Catholicum nõ comedat zelus Corporis Domini? Nunquid sanctior est domus Domini q̃ corpus eius, quod ipsius diuinitati inseparabiliter in una & eadem persona æterna coniunctum est?

Psal. 68.

*Lucianica
Theologia
Philip.*

Attende igitur ô Princeps, qui non frustra gladium portas, q̃ scurriliter loquatur hic de Domino & Deo tuo, quem in sacramento ueneraris. De Persica uero Gentiliũ p̃pã quãto honestius oia recitet Lucianicus iste Theologus. Nobis ridicule sacrificulos, Persis sacerdotes tribuit, Sacramentum nostrũ uocat simpliciter, absq; omni honoris epitheto Panem, Persarum uero sacrum ignem. De fidelibus nostris contemptim ait, circumfusam multitudinem inuocare hunc panem, De Persarum uero gentilibus ait honestius, quod sacrum ignem adorabat populus, Nostris sacerdotibus, qui honoris causa uenerabiles portant

portant sanctorum reliquias, tribuit odiose statuas, Persis
uero certa ornamenta.

Quid faceres, obsecro, Imperator, si sic loqueretur uel
coram te uel coram populo palam Iudæus aliquis, contra
hoc nostrum sacramentū: An non exclamares protinus
cum Diuo Hieronymo, O linguam præcidendam & in Hiero. in Vi
frusta secandam. Si ergo non permitteres Iudæo (qui in gilan.
Christum non credit) palam sic loqui impune, Quo iure,
quæso, aut qua conscientia permittes huic baptizato Ma
malucho (quid enim aliud uocitem eū qui in consecrato
pane abnegat Christum Dominum & Deum suum quē
antea confessus est:) palam in multis milibus librorum
(quos toto orbe Christiano per Typographiā dispergit) Siste
sic scribere tam libere absq; omni animaduersione: Siste
eum saltē iudicio, ut coram doctis reddat de his dictis suis
rationem, Tunc enim facile comperies, q̄ inaniter uerbosa
sit absq; scripturis & rationibus ipsius Poëtica & Gentilis
Theologia.

Quas rogo affert hic scripturas aut rationes, per quas *Reprobatio*
probari queat, Panem semel per uerba consecrationis in *noni erroris.*
corpus Domini substantialiter transmutatum, non rema
nere corpus Domini, si deferatur uel uenerationis causa in
processione, uel necessarij uiatici causa ad infirmos: Quis
bus uerbis execrat quod semel consecratum est: Aut qua
ui expellit corpus domini quod antea per uerba consecra
tionis adesse, nobiscum credidit: Semel uere dictum est
super eum panem in uerbo domini. Hoc est corpus meū,
Verbum autem Domini manet in æternum, Et non trans
sit mox cessante in actione, ceremonia, ut iste loquitur.

Obijcit nobis Ambrosium & Augustinum quasi suæ Panis in cora
fauentes sententiæ, sed ne unum quidem producit uer^{us} *pus Domini*
bum eorum, quod tanto patrocinari possit errori. Nos *transmutatus*

Ambro. de mysterijs initi.
c. 9.

Exo. 4. 7.

contrarium facile per utrumque ostendere possumus. Quis enim luculentius de ueritate corporis domini in hoc sacramento scripsit quam Ambrosius? Hæc sane sunt uerba eius, forte dicas, Aliud uideo, quomodo tu mihi asseris, quod Christi corpus accipiam? Probemus (inquit) non hoc esse quod natura formauit, sed quod benedictio consecrauit, maiorem rem quam esse benedictionis quam naturæ, quia benedictione etiam natura ipsa mutatur. Virgam tenebat Moyses, proiecit eam & facta est serpens, Rursus apprehendit caudam serpentis, & in uirgæ naturam reuertitur. Vides igitur prophetica gratia bis mutatam esse naturam, & serpentis & uirgæ. Et infra. Quod si tantum ualuit humana benedictio, ut naturam conuerteret, Quid dicimus de ipsa consecratione diuina, ubi uerba ipsa Domini saluatoris operantur? Nam sacramentum istud quod accipis, Christi sermone conficitur. Quod si tantum ualuit sermo Helig, ut ignem de cælo deponeret, Non ualebit Christi sermo, ut species mutet elementorum? De totius mundi operibus legisti, Quia ipse dixit & facta sunt, ipse mandauit, & creata sunt. Sermo ergo Christi, qui potuit ex nihilo facere quod non erat, non potest ea quæ sunt in id mutare quæ non erant? Non enim minus est nouas rebus dare, quam mutare naturas. Hæc ibi.

Ambro. de sacramentis lib.
4. c. 4.

Et in alio sermone adhuc clarius sic ait idem Ambrosius. Tu forte dicis. Meus panis est usitatus. Sed panis iste panis est ante uerba sacramentorum. Vbi accesserit consecratio, de pane fit caro Christi. Item. Non erat corpus Christi ante consecrationem, sed post consecrationem dicitur tibi, quod iam corpus est Christi. Ipse dixit & factum est, ipse mandauit & creatum est. Item. Ergo didicisti, quod ex pane corpus fiat Christi, Et quod uinum et aqua in calicem mittitur, sed fit sanguis consecratione uerbi celestis. Et rursus. Antequam consecretur, panis est, Vbi autem uerba Christi

ba Christi accesserint, corpus est Christi. Item adhuc magis diserte ait in alio rursus sermone. Dixi uobis, quod ante uerba Christi quod offertur panis dicatur. Vbi Christi uerba deprompta fuerint, iam non panis dicitur, sed corpus appellatur. Quid obsecro clarius contra hunc Philippum & contra omnes ei consentientes, proferri queat?

Ego certe ipsum Lutherum ante xxii. annos Vuormaciae, in suorum conspectu & ipsius hospitio, per ista Ambrosij uerba de manifesto conuici mendacio, quod adhuc in gutture eius fixum remanet, nec reuellere unquam poterit. Dixerat quippe in sua Babylone, recens tunc edita, uerum remanere panem, & absurdum esse panem pro specie uel accidentibus panis accipi, Et Ecclesiam ultra M. CC. annos recte credidisse, nec usquam nec unquam de ista transsubstantiatione meminisse sanctos patres, donec coeperit Aristotelis simulata philosophia in Ecclesia grassari in istis CCC. nouissimis annis. In quibus & alia multa perperam deservit terminata. Quin & de alio eundem ibi conuici mendacio, de quo se nunquam extricare poterit. Dixit namque ibidem Thomisticam Ecclesiam hoc determinasse, nempe transmutari panem in corpus Domini. Probauit autem hoc ante Thomam determinatum fuisse expressis uerbis in Concilio Generali sub Innocentio III.

Sic & Philippum hunc & omnes eius complices per eundem Ambrosium manifeste conuincam hic de impio isto mendacio, quod dicunt cessante actione Ceremonijs & usu communionis huius sacramenti, non remanere ibi corpus Christi, sed merum esse panem, qui per Idololatriam a nobis adoretur. Ideo reseruari non debeat. Unde accidit, ut per hunc errorem destruant aut saltem euacuent omnia in suis templis ciboria, & reseruatas hostias (ut uocamus panes consecratos) alicubi immanitate plus quam impia & barbarica pedibus conculcent, & remanens in ca

Mendacium
Luth.

Corpus Domini
non remanere
in pane consecrato.

Amb. de ex-
cessu fratris
c. 7.

lice consecratum uinum in terrā irreuerenter uelut aquā effundant. Audiant igitur ueram ex Ambrosio historiam, quæ hunc manifeste confutat errorem. In libro namq; de excessu fratris sui germani, nomine Satyri, sic refert de illo, q; priuſq; perfectioribus eſſet initiatus mysterijs, in naufragio conſtitutus, ne uacuum mysterij exiret e uita, quos initiatos eſſe cognouerat, ab his diuinum illud inſeſſum ſacramentum popoſcit, non ut curioſos oculos inſereret arcanis, ſed ut fidei ſuæ conſequeretur auxilium. Ere nim ligari fecit in orario, & orarium inuoluit in collo, atq; ita ſe deiecit in mare, non requirens de nauis compage reſolutam tabulam, cui ſuper natans iuuaretur, quoniam ſi dei ſolius arma quæſierat. Nec deſeruit ſpes, nec feſellit opinio. Deniq; primus ſeruatus ex undis, & in portum terræ renæ ſtationis euectus, præſulem ſuum, cui ſe crediderat, recognouit, ſtatimq; Dei eccleſiã requiſiuit, ut ageret gratias liberatus, & myſteria æterna cognoſceret. Reſerebat igitur gratiam, deſerebat fidem. Nam qui tantum myſterij cœleſtis, inuoluti in orario, præſidium fuiſſet expertus, quantum arbitrabatur, ſi ore ſumeret, & toto pectoris hauriret arcano: Quam maius putabat fuſum in uiſcera, quod tantum ſibi teſtum orario profuiſſet: Hæc ibi.

Quibus & alia addit, quæ hoſtes Rom. Eccleſiæ ſpoliant ac damnant. Aduocauit ad ſe (inquit) Episcopum, percontatusq; ex eo eſt, utrum nam cum Episcopis Catholicis, hoc eſt cum ROMANA Eccleſia, conueniret. Non enim putauit fidem eſſe in ſchiſmate. Nam et ſi fidem erga Deum tenerent, tamen erga Dei Eccleſiam non tenerent, cuius patiebantur uelut quosdam artus diuidi, & membra lacerari. Etenim cum propter Eccleſiam Chriſtus paſſus ſit, & Chriſti corpus Eccleſia ſit, non uideatur ab his exhiberi Chriſto fides, à quibus euacuatur eius paſſio corpusq; diſtrahitur. Quid ad hæc, obſecro, aurea
S. Ambr.

S. Ambrosij uerba, recte aut uerecuñde respondere poterunt omnes Lutherani pariter & Zuingliani?

Non est autem opus ex Augustino hic multa in eos proferre, etsi per multa habet quæ contra eos sunt. Quamdoquidem ipse Philippus nõ credit ei, nisi ubi sibi placuerit, & in Colonienſes inuehitur, quod opposuerunt exemplum de priuata missa, inde usq; ex Africa allatum, quam pulsam sit alicubi spectrum, sic enim ridicule loquitur. Augustinus autem serio ac sobrie ea de re scripsit, non spectrum, sed spirituum malignorum uim noxiam uocans illud malum, quo affligebantur serui & animalia Hesperij uiri tribunitij, qui rogauerat Augustino absente presbyteros eius, ut aliquis eorum illo pergeret, cuius orationibus cederent. Perrexit unus, obtulit ibi sacrificium corporis Christi, orans quantum potuit ut cessaret illa uexatio, Deoque protinus miserante cessauit. Hæc Aug. quibus confutatur istorum error & blasphemia contra missam & sacrificium corporis Christi. Aduersus reliqua uero, quæ Rhetor iste gentiliter magis q̃ Christiane hic deblaterat, responsorium est, à me quidem succincte in Philippica (ut dixi) Quinta. Copiosius autem atque etiam eruditius à D. Io. Eckio In sua aduersus Bucerum & Philippum Apologia, ubi cõplures eorū iugulat errores de hoc sacramento.

Aug. de ciui. dei. lib. 22. c. 8

DE COELIBATV

ac de uotis Monasticis.

DE coelibatu uerbosissime quidem Rhetoricatur hic Philippus, cuius legem dicit esse fontem multorum ingentium scelerum. Sed neq; ex scripturis neq; ex sanctis patribus obijcit quicq̃ quod responsione dignum uideri queat, neq; ad Colonienſium obiecta respondet aliud, nisi quod generatim dicit, eos cumulare magnos aceros futillium Canonū & argumenta futilliora. Ipse uero nõ nisi futillissiq

futilissimam pariter ac falsissimam opponit ijs omnibus
rationem, ex sua ipsius mendaciorum pharetra, absq; om-
ni scriptura & patrum testimonio prolatam, dicens Cœ-
libatus legem impedire inuocationem Dei.

*Purissima in
cœlibatu Inuo-
catio Dei.*

Quæ sane sententia manifeste contradicit non solum
sanctis patribus & Concilijs, uerum etiã Esaię, Christi q;
ipsi, & eius Apostolo Paulo, & innumeris sanctis Dei os-
triusq; Testamenti, qui in cœlibatu & sanctissime uixerunt
& purissime Deum inuocauerunt. Verbi gratia In ueteri
testamento Abel, Elias, Eliseus, Hieremias, & innumera
Essæorum turba. De quibus sane tam multa bona & mir-
randa scribit Iosephus, clarissimus in historia Iudæus, ut
prolixa eius de eorum uirtutibus & sanctissimis institutis
narratio uel sola sufficiat ad conuincendum hoc generale
Philippi aduersus cœlibatum mendacium.

*Iosephus de
bello Iudaico
lib. 2. c. 2.*

Etenim tria sunt (inquit) apud Iudæos genera Philo-
sophiæ. Horum unum Pharisei profitentur, alterum Sas-
ducaei. Tertium autem, quod probabilius habetur Essæi
colūt, gente quidem Iudæi, Verum inter se mutuo amore
coniunctissimi, & qui præter cæteros uoluptatē amore
quasi maleficia uitare, continentiam uero seruare, neq; cus-
piditati succumbere, uirtutem maximam ducere. Itaq; nu-
ptias quidem fastidiunt, alienos uero filios, dum adhuc
molles sunt, erudiunt, traditos pro cognatis habentes, suis
moribus diligenter instituunt. Præcipue circa Deum re-
ligiosi sunt. Namq; ante solis ortum nihil profani loquun-
tur, sed ei patria quædam uota celebrant, quasi ut oriantur
oriantur precantes. Et post pauca. Deinde (inquit) uoce
cibum sacerdos ante uertit, neq; gustare quenq; fas est, ni-
si prius Deo celebret oratio. Post finē quoq; prandij uota
repetunt. Nam & cum incipiunt & cū desinunt, quasi da-
torem uictus Deum laudibus canunt. Cætera de ijs referet
re, quæ lectu iucundissima sunt, hic nimis longum foret.
Verum

Veruntamen in confusionem omnium Apostatarum *Plinius in nec*
 huius temporis de ipsis ex Plinio quoque, homines thnno, *tura i. h. lib.*
 pauca referam. Ait itaque in descriptione orbis terræ. Ab oc- *s. c. 17.*
 cidentali littore Hælieni, quos Iugitant usque quaque nocen-
 tes. Gens sola, & in toto orbe præter ceteras mira, sine ulla
 foemina, omni uenere abdicata, sine pecunia. In diem ex
 equo conuenarum turba renascitur, large frequentatibus
 quos uita festos ad mores eorum fortunæ fluctus agitat.
 Ita per seculorum milia (incredibile dictu) gens æterna
 est, in qua nemo nascitur. Tam foecunda illis aliorum uis
 tæ poenitentia est. Et tantu de Essæis, quos Hæssenos uo-
 cat Plinius. Sanctitatem uero & ueram inuocationem *Cœlibum laus*
 Dei, quæ in nouo testamento præstitit atque custodierunt *in no. test.*
 Ioannes Baptista, Ioannes Euangelista. Christus ipse &
 innumeri Episcopi, Presbyteri aliique Clerici & Monachi
 Virginesque sacrae, quis pro dignitate rei sufficienter explis
 care queat. De quorum sane religiosissima conuersatione
 multas prædicant laudes celeberrimi quique autores apud
 Christianos, Dionysius, Tertullianus, Cyprianus, Atha-
 nasius, Eusebius, Basiliius, Chrysostronus, & quis non? Ego
 breuitatis gratia duos duntaxat ex latinis hic producam,
 quos calumniose obiecit nobis supra iste Philippus, Au- *August de mo*
 gustinu in quibus & Ambrosium. Etenim Augustinus con- *ribus Ecclesie*
 tra Manichæos in quodam libro sic ait. Iam accipite Mani- *lib. 1. c. 31.*
 chæi perfectorum Christianorum, quibus summa castitas non
 laudanda tantum sed etiam capessenda uisa est, mores &
 continentiam singularem. Quis. n. nescit summe continentiam
 hominum Christianorum multitudinem per totum orbem
 in dies magis magisque diffundi, & in Oriente maxime atque *Anachoritis.*
 Aegyptor quod uos nullo modo potest latere. Nihil de his
 dicam, qui secretissimi penitus ab omni hominum cons-
 pectu, pane solo, quæ eis per certa interualla temporum
 affertur, & aqua contenti, desertissimas terras incolunt,

perfruentes colloquio Dei, cui puris mentibus inhæserunt, & eius pulchritudinis contemplatione beatissimi, quæ nisi sanctorum intellectu percipi non potest. Nihil inquam de his loquar. Videntur enim nonnullis res humanas plus quam oporteret deseruisse, non intelligentibus, quantum nobis eorum animus in orationibus proficit, & uita ad exemplum, quorum corpora uidere non sinimur. Sed si hoc excedit nostram tollerantiam, quis non illos miret & prædicet, qui contemptis atq; desertis huius mundi illecebris, in cõmunẽ uitã castissimã sanctissimãq; congregati, simul ætatẽ agunt, uiuentes in orationibus, in lectionibus, in disputatiõibus, nulla superbia tumidi, nulla peruicacia turbulenti, nulla inuidentiã liuidi, sed modesti, uerecundi, pacati. Concordissima uita & intensissima in Deũ, gratissimũ munus ipsi offerunt, a quo ista posse meruerunt. Nemo quicq; possidet proprium, nemo cuiq; onerosus est. Operantur manibus ea quibus & corpus pauci possit, & a Deo mens impediri nõ possit. Opus autẽ suum tradunt eis quos Decanos uocant, eo q; sint Denis prepositi, ut neminem illorum cura sui corporis tangat, neque in cibo neque in uestimento, neque si quid aliud opus est uel quotidianæ necessitati uel mutatæ (ut assolet) ualitudini. Illi autem Decani cum magno sollicitudine omnia disponentes, & præsto facientes quicquid illa uita propter imbecillitatem corporis postulat. Traditionẽ tamen etiam ipsi reddunt uni quem Patrem uocant. Hi uero patres non solum sanctissimi moribus sed etiam illa uita doctrina excellentissimi, omnibus rebus excelsi, nulla superbia consulunt his quos filios uocant, magna sua in iubendo autoritate, magna illorum in obtemperando uoluntate. Conueniunt autem diei tempore extremo de suis quisq; habitaculis, dum adhuc ieiuni sunt, ad audiendũ illum patrem. Et conueniunt ad singulos patres Ter

Cœnobite.

Decani.

Patres.

na, ut

na, ut minimum, hominum milia. Nam etiam multo numero
meriores sub uno agunt. Hæc ibi August. de Cœlibatu
Monachorum. Ambrosius uero de cœlibatu uirginum
sacrarum ad sororem suam, quæ sub Liberio Papa Virgi-
nitatem suam Deo consecrauerat, sic scripsit inter alia mul-
ta. Nec improbum igitur nec nouum integritatis est stu-
dium. Videamus, ne forte inutile iudicetur. Nonnullas
enim dixisse audiui, quod periit mundus, defecit gentis
hominum, coniugia labefactata sunt. Quæro. Quis tan-
dem quesuit uxorẽ qui non inuenerit? Quando fuerint
bella pro uirgine? Quis unquã pro uirgine sit peremptus?
De cõugijs aut̃ ista nascuntur, ut perimatur adulter uxor
ris, raptor prelijs appetat. Ista Reipublice damno semper
fuerunt. Pro uirgine sacra nemo damnatus est, quia casti-
tatem non pœna cohibet, sed religio auget, fidelique conser-
uat. Si quis igitur putat consecratione uirginum minui
genus humanum, consyderet, quia ubi paucae uirgines,
ibi etiam pauciores homines: Vbi uirginitatis studia cre-
briora, ibi numerum quoque hominum esse maiorem. Disci-
te, quantas Alexandrina totiusque Orientis & Aphricana
Ecclesia quotannis sacrare cõsueuerint. Pauciores hic ho-
mines prodeunt, quam illic uirgines consecrantur. Hæc
Ambrosius ad nobilissimam Marcellam, sororem suam,
quæ Romæ in celeberrimo & festo Natalis Christi & cœ-
tu hominum, sub Liberio Papa uirginitatem publice pro-
fessa fuerat. Et his consonant ea, quæ S. Hieronymus &
alii scripserunt in uolumine, quod uitas patrum uocant.
Venimus (inquit) ad ciuitatem quandam Thebaidis, no-
mine Oxirincum, in qua tanta religionis deprehendimus
bona, ut ea nemo digne sufficiat enarrare. Repletam namque
Monachis intrinsecus uidimus, & extrinsecus omni ex
parte circumdatam, & ædes publicæ, siquæ in ea fuere &
templa substitutionis antiquæ, habitationes nunc erant

Ambro. lib. 3.
de uirginibus.

Ingens nu-
merus Mona-
chorum &
Virginum in
una urbe.

*Vere Christiana
na ciuitas.*

monachorum. Et per totam ciuitatem multo plura monasteria quam domus uidebantur. Sunt autem in ipsa urbe, quia est ampla ualde & populosa, xij. Ecclesiarum. In quibus publicus agitur populi conuentus, exceptis monasterijs. In quibus per singula loca orationum domus sunt, quæ certis temporibus ad orationem frequentantur. Sed ne portæ ipsæ, nec turre ciuitatis, aut ullus omnino angulus eius, monachorum habitationibus uacat, quique per omnem partem ciuitatis die ac nocte hymnos ac laudes Deo referentes, urbem totam quasi unam Dei ecclesiam faciunt. Nullus enim ibi inuenitur aut hæreticus aut paganus, sed omnes ciues Christiani, etiã omnes Catholici. Ut nihil omnino differat, si Episcopus in platea orationem aut in ecclesia faciat. Ipsi quoque magistratus aut principes ciuitatis & reliqui ciues, studiose per singulas portas stant uenturos eos, qui obseruant, ut scribi apparuerit peregrinus aut pauper, certatim ad eum currant, & qui præoccupauerit abducit, ut quæ sunt necessaria consequatur. De his autem quæ erga nos ab ipsis populis gesta sunt, uidentibus nos transire per suam ciuitatem, & uelut angelis occurrentibus, atque honorem deferentibus, quomodo enarrant. Aut de ipsis monachis & uirginibus, quorum innumeræ multitudines (ut supra diximus) in illa urbe habentur. Requirentes enim à sancto Episcopo loci illius. Viginti milia Virginum & Decem Milia monachorum sibi haberi comperimus. Quorum omnium affectum erga nos, & honorem quem exhibebant, uobis exponere nec sermo sufficit, nec uerecundia permittit. Hæc de una Thebaidis (quæ Aegypti pars est) ciuitate Hieronymus regionis bona in coelibatu reperta commemorat.

Quanta uero fuerint alia, in omnibus Aegypti Syriæ Mesopotamiæ, Græciæ, atque etiam Scythiæ, in coelibatu sanctitatis uitæ, ac laudis & inuocatiõis cultusque Dei apud
Monachos

Monachos sacrasq; uirgines bona & pia studia atq; exercitia, quæ idem Hieronymus alijsq; permulti, sancti ac graues autores, ut sunt Sulpitius Seuerus, Iohannes Cassianus, Gregorius Nazanzenus &c. referunt, quis digne ac sufficienter possit eloqui aut etiã animo comprehendere.

Nec omnia illa ignorat, credo, Philippus iste, qui tam multos tum Græcos tum Latinos uidit autores, sed mentem & iudicium eius ita subuertit Lutherana hæresis, ut nunc uel maliciose simulet, uel misere deceptus ex animo dicat, Coelibatus lege impediri inuocationem Dei, Contra tot sanctorum testimonia ex parte iam recitata, temere loquens & nihil probans, Atq; etiam contra apertas attestaciones Dei per scripturas diuinas, sic enim ait per Esaiam prophetam, Et non dicat Eunuchus, ecce ego lignum aridum. Quia hæc dicit Dominus Eunuchis, Qui custodierint sabbata mea, & elegerint quæ ego uolo, & tenuerint fœdus meum, dabo eis in domo mea, & in muris meis locum & nomen melius à filijs & filiabus. Sic & in Euangelio ipse dominus ait. Et sunt Eunuchi, qui seipso castrauerunt propter regnum caelorum, Qui potest capere castrat, Atq; adhuc apertius ait Paulus, Qui sine uxore est, sollicitus est quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo. Qui autem cum uxore est, sollicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori, & diuisus est. Hæc utiq; legit & scit Philippus, Atq; etiam fatetur ultro, maritos distrahi curis domesticis uxoris & liberorum miserijs, neq; tamen ueretur affirmare, lege coelibatus impediri inuocationem Dei. Et quod indignius est, cum nemo ipsius accuset matrimonium, eo quod neq; sacerdos neq; monachus fuerit quando uxorem duxit: propter Bucerum tamen aliosque flagitiosos perfidosq; & fidei fragos Apostatas (qui contra leges & Canones totiusq; Ecclesiæ consuetudinem antiquissimam, atq; etiam contra omnem de uotis scripturam sac-

Peruersum iudicium Phil.

Esa. 56.

Math. 19.

1. Cor. 7.

*Phil. Patro-
nus turpitudi-
nis.*

ram sacram, uxores ducunt) sua sponte proflit, ut faciat
se patronum incestę ac sacrilegę turpitudinis illorum. Id
q̄ facit nullis scripturę sacrę presidijis aut firmis rationibus
sed meris nugis & calumnijs. Quid. n. nisi nuge & atatis, de
prolixer refert etiam per gręcas uoces, de uigore ætatis, de
fœcunditate nature, de amore uiri ad uxorem & liberos et
id genus alias carnis querelas & excusationes, quas turpi-
tudini suę pretextunt uelut folia ficus Apostata, falsa secu-
ritate secundum carnem ambulantes, & in sacrilegis con-
tubernijs suis potius q̄ coniugijs, uelut iumenta in sterco
re suo computrescentes, ac nullam de mortificanda carne
per spiritus exercitia curam habentes. Attamen ipsemet
fatetur interim eos cœlibes esse expeditiores, qui sua occu-
pati militia, carni resistunt.

Non pauci in
Cœlibatu Cas-
si.

Sed q̄ eos dicit paucissimos reperiri, calumnia est in
tot milia sanctorum de quibus dictum est supra. Longe
namq̄ iustius creditur de ijs, sanctis Doctoribus Ambro-
sio, Augustinoq̄ et Hieronymo, q̄ Laico & Poetico huic
Theologo: qui maliciosissime multos in cœlibatu pie san-
cte ac caste uiuentes, suspectos de abominandis flagitijs fa-
cere satagit. Notæ sunt (inquit) historie. Inter diluuij cau-
sas recensentur libidines, postea Sodoma deleta &c. fieri
quidem potest, q̄ in Monasterijs quoq̄ incidant aliqui in
carnis flagitia. Quasi uero in cōiugijs id nusq̄ aut nūq̄ fi-
at aut factum sit. Quid ergo? Nūquid propter flagitiosos
quosdā coniuges solui aut aboleri debet lex cōiugi? Hoc
ne Philippus quidem dicit opinor. Quō igitur propter ui-
tiosos quosdam cœlibes petit aboleri legē Cœlibatus, quæ
tot sæculis per uniuersam Ecclesiam laudabiliter recepta et
obseruata fuit maxima cum uirtutum fruge & incremē-
to, cordisq̄ & corporis mundicia?

Iniqua Censura
omni reiectio.

Qua uero æquitate reprobatur hic Colonienſes Philippi-
pus, q̄ cœlibatum Conciliorum autoritate defendunt?
Cur non

Cur non reprehendit Bucerum suum, qui prior in libro
 suo sese suaq; facta ex Canonibus defendere conatus est?
 An adhuc nescit æquissimum esse, ut quo quisq; iure uti-
 tur contra alium, eodem et alteri in se quoq; uti permittat?
 Qualis est hæc modestia, proterue tantum dicere, futiles,
 rancidi, frigidi ac superstitiosi sunt Canones sanctorum
 Patrum & Conciliorum; & non addere causas quare ras-
 les dicendi sint: Talis autem proteruia nõ solum cõtra bo-
 nos est mores, uerum & contra pietatem & contra sacrã
 scripturam, scriptum namq; est in antiquissimo ac proba-
 tissimo libro Iob. Interroga generationem pristinam, et di- Iob. 8.
 ligenter inuestiga patrum memoriam, ipsi docebunt te. Deut. 32.
 Et in Moysè. Interroga patrem tuum & anũciabit tibi. Psal. 77.
 Maiores tuos, & dicent tibi. Item in Psalmista. Quanta Prover. 22.
 mandauit patribus nostris, nota facere ea filijs suis, ut cog-
 noscat generatio altera. Et in prouerbijis. Ne transgredia-
 ris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui.
 Nobis autem longe aliter sentiendum est de Canonibus Autoritas Ca-
nonum.
 bus, q̃ sentit uilitigator iste. Qui scimus eis parendum scrip-
 & honorem tribuendum esse, non solum autoritate scrip-
 ture, ut iam dictum est, & sanctorum patrum. uerum, etio-
 am legum Imperialium præcepto & iudicio. Imperator C. de summa
Trini. L. Nos
reddentes.
 n. in Codice legum uenerabiliter Quatuor recipit Conci-
 lia. Et in Autenticis honorifice ac reuerenter Canonum In Auten. Col
latio. 1. Cõstie
tu. 6. In prin,
 (quos sacras uocat regulas, non rancidas aut superstitiosas, ut superbissime facit nouus censor iste) facit mentionẽ
 in hæc sane uerba. Bene uniuersa gerũtur & cõpetenter, si
 rei principũ fiat decens et amabile deo. Hoc aut futurũ es-
 se credimus, si sacrarum regularũ obseruatio custodiat, et
 quas iusti laudandi & adorandi inspectores et ministri Dei
 uerbi tradiderũt Apostoli, et sancti patres custodierũt atq;
 explanauerũt. Et in alia constitutione uult regulas Eccle-
 siasticas

Colla. 9. Cor. stasticas Quatuor Conciliorum pro legibus haberi, & eos
situs. 6. in pri. rum dogmata sicut scripturas sanctas haberi. Et rursus in
Colla. 6. Con. alia præcipit, Clericos in delictis Ecclesiasticis à solis iudic
Pi. 2. In sanc. cari Episcopis, nihil communicantibus prouinciarum iudicibus, ut examinētur ac emendētur secundū sacras, & diuinas regulas, quas sequi (inquit) non dedignātur leges.

Calannia in
Canones.

Sed proteruit adhuc Philippus & ait. Mandatum clarè extat apud Paulum. Vitandæ scortationis causa, unusquisq; uxorem suam habeat. Item. Ne erretis, nec scortatores nec adulteri regnum Dei possidebunt. Hęc fulmina (inquit) opponimus superstitiosis Canonibus, qui coniugium prohibent. Cur autem ista Canonibus opponit? Nunquid Canones admittunt aut probant scortationes, aut adulterias? Nunquid uero coniugia prohibent generaliter, ut captiose calumniatur hic eos Philippus? Nequaquã, sed uenerabiliter pro Ecclesiæ sacramento agnoscunt cū Paulo Apostolo legitimum Christianorum coniugium, Quod tamen pro sacramento nunc habere aut recipere nolunt Bucerus & Philippus eorumq; complices, qui tā strenue coniugium defendere sibi uidentur.

Phil. contra
Paulum.

Prohibent ergo coniugium sacri Canones, non generaliter omnibus, sed sacerdotibus Monachisq; & sacris uirginibus, propter bonum & uotum castitatis. Expresse. n. ait idem Paulus, quem iste Canonum calumniator sinistra opponit in peruerso sensu. Dico autem non nuptis et uidiuis, Bonum est illis, si sic permanserint, sicut & ego. Item. Qui matrimonio iungit uirginem suam, bene facit. Qui non iungit, melius facit.

Quali Buceri
coniugium.

Philippus uero contra laudat Bucerum suum, quod prætulit cœlibatui Monastico suum cum Elisabetha Monachali coniugium, quod falsissime pium uocat, cum sit res uera impium & sacrilegum atq; incestum, Quantumuis id ægre ferat ac ilia rumpat Codrus iste. Non enim possum

possum aut debeo propter ipsum mentiri aut aliter loqui
quod ueritas habet ac exigit, Impium inquam est, quia uotis
fragio fidē Deo prestitam uiolat. Sacrilegū quoq; quia ē
sacro duxit in prophanum, ē monasterio in mundum eā
quam sibi illicite copulauit contra omnes leges diuinas &
humanas, Diuinas dico, quæ prohibēt prophanari id quod
semel Deo dicatum est, ut patet in Leuitico, & iubent ser- *Leui. 27.*
uari uota, ut in Deuteronomio & in Ecclesiaste. Humilia- *Deut. 23.*
nas uero tā Imperiales quæ Ecclesiasticas, In utrisq; .n. pro- *Ecclesiasti. 5.*
hibetur tale coniugium.

Sed ab Imperialibus conatur Bucerum extricare & ab
soluere Philippus, sic dicens. Non est igitur ad hanc æta- *Lex Iouiani*
tem accomodanda lex Iouiani, quæ loquitur de uirgi- *Imp. contra*
num collegijs, in quibus nondum erant uitiosi cultus, qui *Bucerum &*
nunc defenduntur. Et raptus ea lex prohibuit, quos Iulia *ei similes.*
nunc odio nominis Christiani, concesserat. Hęc satis quis
dem astute, sed non satis uere dicit, neq; sufficienter excu- *C. de Epif. &*
sat. Verba namq; legis, sic habent. Siquis, non dicam rape- *clericis. L. si*
re, sed attentare tantum iungendi causa matrimonij sacra- *quis.*
tissimas uirgines ausus fuerit, capitali pœna feriatur. Non
plura sunt huius uerba legis. Quæ autē Philippus addit,
in nulla reperiuntur glosa, nec in ullis, quantum uis amplis
consilij et uoluminibus Iurisconsultorum, sed ex proprio
mendaciorum eius penu deprompta sunt, lex .n. illa, nihil
loquitur de collegijs, nihil de uitiosis cultibus, nihil de Iu-
liano. Et Philippus probare non potest, Nos uitiosos de-
fendere cultus, aut Iulianum concessisse raptū, aut de solo
raptu loqui Iouianum. Aperte .n. ait. Si quis, non dicam
rapere, sed attentare tantum iungendi causa matrimonij.
Ecce palam ait, non dicam rapere, Nec uult lex, raptum
esse matrimonium cum sacra uirgine.

Indocte igitur defendit ab hac lege Bucerū Philippus, *Buc. coniugij*
quia per hanc legem, quæ matrimonium cum sacra uir- *raptus est.*

H gine

gine prohibet, ait prohiberi raptū, Est igit per Philippū ta
le Bucerī matrimōiū raptū, Et quidē uerissime, quia e mo
nasterio rapuit Monialem seu Deo sacratam uirginē Bu
cerus, Igitur iuxta legem hanc capitali pœna ferri debet.
Et non modo secundum istam, sed etiam secundum aliam,
quæ Iustiniani est Imperatoris, In hæc uerba. Raptores
uirginum uel uiduarum uel Diaconissarum, quæ Deo
fuerint dedicatæ, pessima criminum peccantes, capi
tis supplicio plectendos esse decernimus. Quod non solum
ad iniuriam hominum, sed ad ipsius omnipotentis Dei ir
reuerentiam committitur. Et adhuc clarius aliam de eodē
crimine legem statuit in Autenticis, hisce sane uerbis. Si
quis rapuerit aut sollicitauerit aut corruperit Ascetiam
aut Diaconissam Monasteriam, aliamue fœminam uenes
tabili habitu ornatam: is simul cum sceleris participibus ca
pitaliter puniatur. Mulier uero cum proprijs rebus mona
sterio recondatur, & custodiatur, ne rursus in eodem cri
mine deprehendatur. Ecce Iustinianus aperte scelus et cri
men dicit quod falso pium coniugium uocat Philippus.
Et omnium egerrime fert, à Colonienfibus dici eius
modi coniugia incesta, sacrilega, scelerata. Atrox (inquit)
oratio est, & pertinet crimen ad omnes nostros Principes
& Respub. Nam si esset incesta consuetudo, non minus
legibus punienda esset quàm parricidium. Graue. n. scelus est
incesta coniunctio, & sæpe cladibus publicis punitur, ut
Thebanę & Aegyptię historię indicant. Ad hæc Philippi
pi uerba, quæ non alio mihi uidetur spiritu loqui quàm quo
de Christo in Iudeorum concilio locutus est Caiphās, res
spondeo primum ipsiusmet Philippi uerbis, quæ sic hæc
orbis. Deinde protestor me non contra Principes & Res
pub. sed contra sceleratos calumniatores & desertores Ec
clesię Romanæ & Catholicæ ac publice ab utraq; pote
stare

In eo. titu. L.
Raptores.

In Auten. Col
la. 9. Consti.
uit.

Atrox oratio
de crimine in
cestus & sacri
legij.

Ioh. 11.

Protestatio.

stare damnatos hæreticos, qui suos Principes & Respub.
nequissime falsis & impijs cõcionibus scriptisq; seducit,
agere ac disputare.

His ita præmissis dico, Buceri & aliorum Apostatarum *Qualia sunt*
omniumq; quicumq; sacris uirginibus sese copulant, con- *Apostatarum*
tubernia, non uera esse matrimonia, sed illicita, scelerata, *conubis.*
sacrilega & incesta connubia, coniugij aut matrimoniij
thorijq; immaculati nomine prorsus indigna, Rideant sis
uestiant Apostatae una cum suo incestæ turpitudinis pas-
trono, dicenda mihi est ueritas. Certe q; illicita sint, satis
probatum est, cum sint contra leges & diuinas & huma-
nas. Q; etiam scelerata & criminosa sint, iam ex ultima
Iustiniani lege, quæ in scelus et crimen ea refert, ostensum
est. Sed & sacrilega esse, ex Leuitico supra demonstratũ
est.

Restat igitur ea de incestu conuincere. *Incestuosa con-*
Ad hoc igitur probandum, non fingam ex me ipso pro- *ingia.*
bationes friuolas, sicut sepe facit iste Philippus, sed utar
uerbis probatissimorum patrum Canonumq; & Concilio
rum, quibus irasci poterunt Apostatae potius q; mihi, si
uolunt. Etenim in Concilio Triburiensi (quod Triburij
apud Rhenum in Germãia sub Arnolfo Imperatore cele- *Indecretis. 27.*
bratum est) expressis uerbis ita statutum legitur. Virgini *l. c. Virgia-*
bus sacris se quosdam temere sociare cognouimus, post di- *nibus.*
catum Deo propositum INCESTA toedera sacrilegaq;
miscere, quos protinus æquum est à sacra coniunctione
detrudi. Item. Impudicas detestabilesq; personas Mona-
chorum atq; Monacharum, quæ abiecto proposito sancti-
tatis, illicita atq; sacrilega contagione se miscuerunt, &
in arbitrium conscientia: propria desperatione perductæ,
de illicitis complexibus libere filios procreauerint, à mona-
steriorũ coetu ecclesiarũq; conuētibus eliminãdas esse mã-
dauimus. Sic & in Concilio Aurelianensi decretũ legitur.

Si quis sacro uelamine consecratam in coniugium duxerit, & post dictatum Deo propositum Incesta tordebra sacri legaq; miscuerit, ut in constitutione Gelasij Papæ capitulo .XX. legitur, protinus est equum, eos à sacra cōmunione detrudi. Ecce Duo concilia Gelasiusq; Papa, uir sanctissimus & pontifex disertissimus, testantur apertissime, eiusmodi fœdera incesta esse & sacrilega. Quibus & Arelatense astipulatur Concilium, uocatis eiusmodi fœderum uiolatores sacrilegos & iuxta Apostolum filios perditionis. Et Augustinus (mitissimus alioqui pater) non dubitat eiusmodi lapsus adulterijs esse peiores. Quid opus est, rogo, ampliori probatione aut testimonio scriptum est, n. in lege domini, & sacratissimo Christi ore confirmatum. In ore duorum uel triū testium stat omne uerbū.

Deut. 19.
Matth. 18.
Quid Incestus.

Ex superabundanti tamē addam adhuc unum ex probatissimo Grammatico Nicolao Peroto testimonium, aduersus Grammaticos istos Theologos, qui Conciliorum autoritati parū deferunt. Est (inquit ille in cornu copie) incestus crimen, quod committitur cum ea, cum qua illicitum alioquin matrimonium fuisse, utputa cum matre, sorore, sacris uirginibus aut alijs huiusmodi. Quid ad hæc dicet tā fœdæ & conuictæ turpitudinis patronus isid.

Vxor Philippi.

Dicat nobis palam, si audet, an in corde suo existimet ipsemet, tam iustum fuisse Buceri sua Elisabetha (ur eam nominat) matrimonium, Monachi inquam cum Monacha, q̄ est ipsius Philippi cum legitima uxore sua, De qua cum ante annos. XIII. falso et calumniose mecum seorsum ac priuatim, cum essemus Augusta ex postularet, quasi in meis aduersus ipsius de libero arbitrio fœdissimum errorem libellis eam dixerim adulteram. Ego placide respondi, me nihil mali de uxore eius nouisse aut scripsisse. Quod siquid tale in meis foret libellis, id nō à me sed ab alio supposititie insertū et nequiter admixtum esset, Et com̄

comperi postea, id calumniose ab eo esse obiectum mihi,
quia in libellis meis non reperitur.

Si autem Bucerus de sua mecum exoptulare uellet, *Vxor Buceri.*
nunquid tam placido dignus esset responsio? Quin imo
dicerem ei, non mecum, sed cum S. Augustino & Hiero-
nymo atque etiam Ambrosio & Conciliorum Canonibus,
atque adeo cum ipso Paulo Apostolo Christi & cum publi-
cis legibus exoptula, si uis. Non enim ex me ipso sic scri-
bo aut loquor, sed ex illorum sententia. Hec enim sunt uer-
ba Augustini (ut recitat Gracianus) Meliore proposito *27. q. 1. e.*
lapis, si nuperint, foeminas a castitate sanctiori, quæ uo- *Meliore.*
uetur Deo, adulteris esse peiores manifestum est. Senten-
tia autem Hieronymi contra Iouinianum hæc est. Virgines
quæ post consecrationem nuperint, non tam adulte- *27. dist. c. fi.*
ræ quam incestæ sunt. Quam acris uero sit oratio Am- *Ambros. cons.*
brosii in Susannam quandam, uirginem corruptam, quæ *tra uirginem*
Deo dicata fuerat, nemo nescit nisi qui non legit. Cesset *corruptam.*
cesset (inquit) iam uolentia figmentum, cesset ruboris
augmentum, ubi totiens membra illa dicata Christo, scele-
sto moerho tuis uisceribus polluenda præbuisisti. Quæ for-
tis autem & terribilis est eiusdem increpatio aduersus eum,
qui illam uiolauerat; De te autem (inquit) filii serpentis,
minister Diaboli, uiolator templi Dei, qui uno scelere duo
crimina perpetrasti, adulterium utique & sacrilegium. Sacri-
legium plane, ubi uas Christo oblatum. Domino dedica-
tum, dementi temeritate polluisti. Quid de te arbitraris per-
dite pariter ac perditior: qui uas rationabile, consecratum
Christo, sanctificatum spiritui sancto, impie temerasti, pol-
luisti sacrilege, & tui propositi immemor, & diuini iudicij
contemptor. Hæc ex Ambrosio responderem. Quale ues-
ror responsum ex Canonibus legibusque publicis dandum
sit, iam supra commemoratum est.

Restat Apostolus, Cuius hæc sunt uerba ad Corinthios

Paulus contra
Bucerum.

1. Cor. 3. et 6.

1. Timoth. 5.

Philip. ex pa-
trono præuari-
cator factus.

Exod. 22.

Deut. 17.

os. Nescitis quia templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in uobis: si quis autem templum Dei uiolauerit, disperdet illum Deus. Item, Nescitis quoniam corpora uestra membra sunt Christi, Tollens ergo membra Christi faciam membra meretricis: Absit. Et rursus, An nescitis, quoniam membra uestra templum sunt spiritus sancti qui in uobis est: quem habetis a Deo, & non estis uestri. Denique ad Timotheum sic ait, Adolescentiores autem uiduas deuita. Cui enim luxuriatae fuerint, in Christo nubere uolunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt. Quid poterit iuste aut honeste ad ista respondere uel ipse Bucerus, uel incestuosae turpitudinis eius patronus Philippus?

Frustra sane in hoc scelerato crimine fugiunt ad suos Principes & Respub. Quonia illi eos nullo iure tueri aut excusare ab ipso scelere possunt, nec ueritatem expugnare tandem poterunt, nec tot sanctorum patrum Conciliorumque & publicarum legum sententiam iuste irritam facere aut reuocare queunt. Videat itaque Philippus, ne ex patrone præuaricator fiat & accusator suorum Principum & Magistratum, quos imprudenter huic admiscet & in uoluit causae & negocio. Atrox (inquit) oratio est, & peritinet crimen ad omnes nostros Principes & Respub. Quid hoc uel contra me facit? Nos enim de crimine hoc non tantum nostram quae legum & Canonum adeoque publici iuris tum diuini tum humani proferimus sententiam. Viderint ipsi si Principes & ciuitatum magistratus, qui tam criminosos Apostatas fouent, & subditos suos pessime ab illis tum impiae doctrinae uerbo, tum sceleratae uitae exemplo corrupti sinunt, quid nam respondeant Deo, dicenti. Maleficos non patieris uiuere. Item. Qui autem superbierit, nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, ex decreto Iudicis morietur homo ille, et auferes malum de Israel. Quid respondeant Paulo, dicenti ad Romanos

Romanos. Quoniam qui talia agunt, digni sunt morte, nō solum qui ea faciunt, sed etiam qui cōsentiunt faciētibus. Et ad Titum. Hæreticū hominē post unam & secundam correptionē deuita, sciens quia subuersus est qui eiusmodi est. Quid deniq; ipsius criminis patrono respondeant, qui palam & publice hanc in eos sententiā proferre non ueretur, quod hoc crimen ad eos oēs pertineat. Aut igitur uindictent in præuicatore causæ, atq; animaduertant in criminosos, aut probent, si possunt, crimen non esse, quod tot testimonijs crimen esse iam supra probatum est.

Viderit autē & Maiestas tua. Imperator potentissimus, quid Deo, exterisq; nationibus Christiani nominis, atq; eiusdem posteritati respondeas, si huiusmodi Apostatarū flagitia impietatesq; & manifesta crimina & blasphemias in tuo Impio diutius grassari & omnem uitę statum fœdare, fideiq; Catholicę rectitudinem & sinceritatem deturpare amplius permiseris. Cum tibi præcipue (qui supremam à Deo potestatem in Imperio tenes) dicat Dñs, Maleficos ne patiaris uiuere. Nulli autē sunt sceleratiores q̄ huiusmodi sunt Apostatę, qui non solū Rempub. sed itiosis scriptis et concionibus (gravius q̄ ambo fecerūt Grachi) perturbāt, & aduersus Ecclesiā Dei schismata excitant, & populū fidele hæresib⁹ inficiūt, atq; criminosa uita sua scandalizāt, et prauis morib⁹ imbuūt, uerū etiā iuuentutē pessimē corumpunt per libertatē carnīs (q̄ falso Euangelicā uocant) & ab antiq̄ obedientię & pietatis disciplina in oēm morū prauitatē & honestioris uitę dissolutionē abducunt, uerū etiā innumeras (Proh dolor) animas per schisma rebellionisq; & heresim suam eterno obnoxias reddūt supplicio. Et sicut ipsi proprio (ut ait Paulus) iudicio sunt dānati, ita q̄ plurimos alios in eandē damnationē secū & post se trahunt. Time igitur & tu, precor Imperator Auguste, (ut religiosus es Princeps.) Diuinę legis præceptū ut exequaris illud

*Necessitas
Vindicandi in
Apostatas in
celestuosos.*

Rom. 8.

Leuit. 24.

Galat. 1. 9.

Aug. epist. 50

Dist. 83. 5.
error.

ris illud. Qui blasphemauerit nomen Domini, morte moriatur. Item. Illud Apostoli. Si quis uobis euangelizauerit præter id quod accepistis, Anathema sit. Et utinã abscondantur qui uos conturbant. Item illud Augustini. Quomodo Reges seruiunt domino in timore, nisi ea quæ contra iussa domini fiunt, religiosa seueritate prohibendo atque plectendo: Time etiam huius Philippi uerbum, quod uelut alter Caiphas dicit, non ex sese, sed ex spiritu sancto (à quo omnis ueritas uelut à fonte emanat) quod incesta consuetudo non minus legibus punienda sit quàm parricidium. Time denique antiquum Canonem Innocentij Pape, huius nominis primi, qui in decretis habetur, in hæc uerba. Error, cui non resistitur, approbatur, & ueritas cum minime defensatur opprimitur. Negligere quippe, cum possis perturbare peruersos, nihil aliud est quàm fouere. Nec caret sculpulo societatis occultæ, qui manifesto facinori definit obuiare. Caue obsecro, ne Deus tot animas, quas illi perdit, de manu tua requirat, si potestate tua non prohibueris aut coercueris eos, ne tot homines ulterius seducant. Cum aliorum nemo efficacius quàm Imperialis Maiestas tua eos coercere queat. Ecce fatetur ultro Philippus, graue scelus esse incestam coniunctionem, & sæpe cladibus publicis puniri. Id quod tot iam annis, quamdiu Apostatis in Germania impune permissus fuit incestus iste sacrilegus, diuersis cladibus ærumnis & plagis experti sumus, quales profecto ac quantas antea nec uidimus neque audiuimus nos aut patres nostri. Cum autem falso iactitet mox in primo libelli sui Quaternione, se suosque complices nulla gignere dogmata noua, sed ueterem & puram Ecclesie doctrinam illustrare, Velim, nobis ostenderet, ubi aut quando licitum in Ecclesia fuerit, Monachis & Monialibus nuptialia post suam professionem inire fœdera, aut quando ubique in paene rite per sacerdotem in missa consecrato abnegatum fuerit cor

rit corpus Domini, quando aut ubi huiusmodi panis pro
Idolo habitus, & eius cultus, ueneratio, adoratio uel Idoloe
latria dicta à quopiam Christiano fuerit, & ego palmam
ei ultro cedam, & silebo deinceps.

Ad reliqua eius blateramenta, quorum quædam nimis
acerbe & calumniöse iaculatur nunc in Domino mortu-
um Clarissime memoriæ & doctrinæ uirum D. Io. Ecki-
um, nunc in Clerum Coloniensem; quædam uero nimis
blande ac mendaciter de suo Bucero eiusq; uxorcula, de
functa, deq; liberis ex tali connubio procreatis, deq; suæ se-
cte Ecclesijs & doctrinis rhetoricatur & iactitat responde-
re amplius me sane piget, atq; etiam pudet, ei ad Maiestas-
tem tuam tot improperare & exprobrare manifesta men-
dacia. Quandoquidem ea quæ alicuius momenti esse uis-
debantur, iam dudum sunt sufficienter confutata. Id ego
postremo Maiestatem tuam supplicissime rogauerim, ut
uel semel uideat legiue audiat aut recitari iubeat compen-
dium. Tum Catalogum fructuum noui eorum Euāgelij,
quem in medio ultimæ Apologiæ suæ scripsit D. Eckius
in Bucero, atq; paterne consyderet, quantum turpitudi-
nis ac deformationis in mores hominum, quantum sceles-
lorum & impietatis inuexerit in religionem, & quantum ma-
lorum in Imperium Cæsar tuum adduxerit eorum machi-
natio & doctrina, quæ antea in Imperio sub gloriosissime
memoriæ Imperatoribus, Friderico & Maximiliano, tuis
progenitoribus, non fuerunt, neq; ea permitturi fuissent,
ut pie creditur, licet opibus & potentia Maiestati tuæ pas-
res minime fuerint. Deus Opt. Max. Maiestatem tuam
diutissime conseruet incolumem, & opibus potentiaq; &
rerum gestarum gloria atq; Imperialis & Regiæ Maiestas-
tis autoritate ac pietate indies auctiorem augustioremq;
faciat Inuictissime Imperator ac gloriosissime Princeps
semper Auguste.

Vide In Apo-
logia Io. Eckij
V. ij.

AMPLISSIMO SEN A

tui Populoꝝ Colonienſi Iohannes Co

chlaus. S. P. D.

3. Corinth. 12.

Rom. 5.

Apocalyp. 2.

Portet hæreses esse (inquit ad Corinthi-
os Apostolus) ut qui probati sunt, mani-
festi fiât in uobis. Deus sane qui summe
bonus est, hæreses, rem pessimam & anti-
marum saluti perniciosissimam, nō per-
mitteret contra Ecclesiam suam oriri &
graffari, nisi sciret inde bonum procurare. Permisit igitur
& uos Amplissimos Patres Patriciosq; inclytos & religio-
sum populum uestrum, hoc præcipue anno ab hæreticis
oppugnari & nouo modo tentari ac tribulari, ut tribulatio
patientiam operetur in uobis, patientia autem probatio-
nem, probatio uero spem, spes autem nō confundit, ut ait
idem Apostolus ad Romanos. Quia charitas Dei diffusa
est in cordibus uestris, per spiritum sanctum qui datus est
uobis. Euge euge, serui boni & fideles Domino Deo uestro,
quibus ipse dicit in Apocalypsi, scio tribulationem tuâ,
popule meus, quia blasphemaris ab his qui se dicunt Euan-
gelicos & non sunt, sed sunt synagoga Satanæ. Id quod
habetis tenete, donec ueniam, Custodite opera mea usque in
finem. Vincenti enim dabo manna absconditum, & nomen
nouum scriptum, q; nemo scit nisi qui accipit. Digni
estis nimirum nomine honoris nouo, qui in fide Ecclesie
constantes permanetis, etiam si grauissime tentati estis no-
ua quadam tentatione, qua ab ipso pastore subornati sus-
sisse dicuntur omnium rapacissimi, & ad fallendum altis-
simum lupi, ut inuaderent ac circumuenirent gregem Do-
mini & sanctam ciuitatem Dei.

Sed

Sed præualere non potuerunt. Tum quod in cælo in
numeros habetis apud Deum patronos & Intercessores,
quorum gloriosa miraculis & adhuc magis glorificanda
in nouissimo die corpora, religiosa apud uos honorificens
tia, uelut exuuiæ sanctæ et certa charitatis (quæ nunquam ex
cidit) pignora, uenerabiliter asseruantur. De quibus per
prophetam ait Dominus, Super muros tuos Hierusalem
constitui custodes, tota die & tota nocte in perpetuum nõ
rabeunt &c. Tum etiam quod in terra & intra muros ue
stros Dei benignitate & gratia habetis multos pios & ex
ruditos uiros, de quibus non potest uobis dici, quod sint
speculatores cæci, aut canes muti non ualentes latrare. Vi
derunt enim uigilanter gladium mortis cum hæretica pra
uitate uenientem super terram uestram, et cecinerunt buc
cina. Cleri inquam et Vniuersitatis uestre contra Buce
rum iudicio, quo annunciauerunt populo insidias & frau
des hostium ueritatis & Ecclesiæ. Tum denique quod per
multas habetis intra muros uestros Deo consecratas &
Christo Domino desponsatas Virgines, quæ Psalmis &
canticis Deum die noctuque laudare, & pro ciuitate uestra
orare non cessant, quarum præces lachrymasque & suspi
ria intrauerunt in aures Domini sabaoth. 1. Corinth. 13.
Esai. 62.
Iacob. 5.

Ideo talia non euenerunt in ciuitate uestra, qualia per
nouos Prædicatores contigerunt tum in plerisque Imperij
ciuitatibus alijs, tum uero maxime in ciuitate Hildesheim.
mensi, quæ nuper ab ipso Imperatore nostro in speciali
ad Magistratus & senatum illius ciuitatis Edicto, non si
ne perpetuo Impiorum opprobrio et infamia, ad longum
commemorata sunt. O foelix igitur Colonia, intra cuius
mœnia tot sanctorum apud Deum præualere preces,
ne tam barbara & immanis in ea fieret templorum &
Monasteriorum (quæ & plurima & pulcherrima uos
bis sunt) uastitas religionisque antiquæ & cultus diuini
prophaz.

prophanatio & abolitio, qualis & quanta in plerisque alijs ci-
uitatibus per sceleratissimos cōcionatores nouos introdu-
cta ac perpetrata est. An nō plus dedecoris & iustæ redar-
gutionis accepit iam ex uno Casareæ Maiestatis Edicto
Senatus populuscq; Hildesheimensis, q̄ accipere queat In-
clynata & sancta Ciuitas uestra ex Centum Milibus conui-
ciorū & calumniarum libellis, quos Melanchthon, Bucca-
rusq; & oēs eorum complices cōtra uos prudētissimos spe-
culatores & Reipub. Custodes fidelissimos scribere ac dis-
uulgare poterūt; Quisquis em̄ ab eis pietatis nomine lau-
datur, is bonis omnibus de Catholica fide & religione me-
rito suspectus habetur, foelices igitur uos & oēs, quicunq;
propter religionē & fidem ab illis uituperant. Vnius nāq;
Casareæ Maiestatis testimoniū atq; iudiciū, apud bonos
& rectos corde p̄ponderat ac plus ualeat, in omnibus Chri-
stiani Orbis regnis & prouincijs, q̄ ualeant oēs criminosi
& calumniosi nugacissimorū hereticorum libri. Quorum
uituperium laus uestra est. Cum igitur in tota Germania
nulla sit urbs, quæ uel plures habeat sanctorū reliquias, uel
sanctorū uenerationem celebrius prosequatur ac peragat,
q̄ habet et colit Amplissima ac foelicissima Ciuitas uestra,
opere p̄cium est omnino, ut huic sextæ Philippicę meę ad-
iungantur breuiusculi Tractatus Duo, quos Duo doctis-
simi & religione uera sincerissimi Theologi, Michael Ves-
he Præpositus Hallensis & Arnoldus Vuelaliensis Cano-
nicus Colonienfis, ante paucos annos pie in Dño mortui,
post se nobis reliquerunt. Ex quibus lector clarius intelligat
& defendere sciat pietatē Ciuitatis uestre, q̄ antiqua & lau-
dabili cōsuetudine In sanctorū ueneratione, religiosa sedu-
litate occupari solet, ubi populus frequentissimo coetu ses-
sitos sanctorū dies obseruat & fuis p̄cibus ad cumbas & re-
liquas sanctorū p̄ plurima tēpla deuote transfens procūbit,
sic edoctus nimirū iā olim à sanctissimo Episcopo uestro
S. Severo

S. Seuerino, qui beatorū Martini, Ambrosijq; & Seruatij *Seuerinus.*
temporibus uestræ præfuit Ecclesiæ, & urbem uestram
crebro pedibus perambulans sanctorum Martyrum loca
religiosissime uisitauit, sicut & de Theodosio, religiosissi-
mo pariter ac uictoriosissimo Imperatore (cuius tempori-
bus floruit ac præfuit populo uestro Seuerinus ille) ueraci-
ter ex historijs narratione scripserunt in Iudicio suo nuper h;
qui à Clero & Vniuersitate uestra ad scribendum contra
Buceri nouum & impiū librum fuerant deputati. Deus
Opt. Max. conseruet uos omnes, precor, in ea fide & res-
ligione, quam à sanctis patribus Episcopis uestris anti-
quis foeliciter accepistis, ac per tot sæcula sine intermissio-
ne firmiter tenuistis, in qua & adhuc statis, per quam &
saluari oportet omnes, quicunq; à Domino salutem spes-
rant et acquirūt. Quoniā uero Melanchthonicus iste Phi-
lippus in sua cōtra Colonienisū iudiciū, responsiōe. crebro
repetita falsitate gloriatur, in secta sua uerā & Catholicā
esse Ecclesiam: non abs re, opinor, fuerit, & alium adiun-
gere huic Philippicę libellum paruulum, quem ante Tris-
ennium una cū Arnoldi supradicti tractatulo ædidi Mos-
guntia. Quæ sane omnia ea fide & intentione à uobis,
laudatissime Reipub. moderatores & Popule Deo deuo-
te, accipi uelim, precorq; & opto qua ego scripsi, atq; in ob-
sequiū memoriāq; uestri (apud quos in Academia pub-
lica multis annis Philosophiæ ac Theologiæ operam des-
di) nunc euulgo. Bene ualete uiri Clarissimi, & quod uls *Apoc. 3.*
tra Mille annos fideliter tenuistis, constanter seruate, & *Psal. 86.*
custodite usq; in finem tenentes quod habetis, ut nemo ac-
cipiat coronā uestrā, et nos Catholici de uobis semper pos-
simus uere dicere et scribere illud Dauidicum, Gloriosa di-
ctā sunt de te Ciuitas Dei. Amen.

Idē qui supra Io. Cochleus à Vuēdelstein
Academię uestre alumnus antiquus.

TRACTATUS DECIMVS, EX ASSERT
tione Michaelis Vehe, sacrae Theologiae Doctoris, De
Inuocatione et Intercessiōe sanctorū. Ca. I.

DVERSARI, QVO SE VE
ros scismaticos ubiq; probent, etiam in
hoc articulo à sancta dissentiūt Ecclesia.
Et ne sui scismatis nullā uideantur habere
causam, suo errori primo hunc praeter
xunt fucum, q; nulla scriptura possit pro
bari, à uiuis rogandum esse diuorum patrociniū, contē
duntq; eorum cultum absq; diuino praeepto, sine promiss
sione & exemplo esse in Ecclesiam introductum. Deinde
quo se diuini honoris strenuos assertores ostendent, que
runtur in hoc sanctorū cultu non solum sanctorū inuoca
tionem requiri, sed etiam ipsorū merita applicari pro alijs,
Non secus ac merita Christi, atq; nos, sanctos non solum
deprecatōres, sed etiam propiciatōres facere. Sicq; Christi
propriū honorem transferre ad sanctos. Deniq; & hoc
addunt: per hāc doctrinam, etiam si uerecundissime do
ceatur, sanctos esse mediatores intercessionis obscurari of
ficiū Christi: & fiduciam misericordiae, debitam Chris
to, transferre in sanctos. Obprobant quoq; nobis, q; ea,
quae solius dei sunt, sanctis tribuamus, dum docemus, eos
animi nostri uota desideria, suspiria, cogitationesq; cogno
scere, sicq; possit eorum secreta scrutari. Dicuntq; id nos
stram effecisse doctrinam, ut publica persuasione, in locū
Christi, beatissima uirgo successerit. Pleraq; alia id genus
nobis obijciūt. Adferunt etiam autoritates nonnullas ex
scripturis, quibus euincere nituntur, hunc cultum nō esse
in Ecclesia ferendum. **N**O S uero paululum illorum argu
mentis dilatis, diuino freti auxilio, & sanctorū patrocini
adiuti, diuersum docebimus, palamq; ostendemus, ipsorū
doctrinam

doctrinam de hoc sanctorū cultu, erroneam, atq; ab omni-
 bus pijs illorum cultoribus aspernandam & detestandam
 esse. Ne uero ordine careat hic tractatus, Primo de ipsorū
 pro nobis interpellatione differemus. Deinde docebimus
 nūuos illorum posse iuari suffragijs. Posthæc uero osten-
 demus, ipsorum merita in nostrum cedere commodū. Po-
 stremo autem probabimus, citra superstitionem posse à
 nobis eorum rogari patrociniū.

SANCTI AD DEVM PRO NO-
 bis precatōres accedunt.

RIMVM IGITVR NON A-
 lio doctore, q̄ diuo Paulo docet, qui scri-
 bens Corinthijs, docet, charitatem nun-
 q̄ excidere. Sine (inquit) prophetiæ
 euacuabuntur, siue liguræ cessabunt, siue
 scientia destruetur, charitas nunq̄ exci-
 dit. Perinde ac si dicat: Quocūq; perrexerimus, si modo in
 articulo profectōnis nobiscū fuerit, tāq̄ indiuiduus cor-
 mes nos comitabitur. Neq; excludetur ab illa beatitudine,
 neq; quidq̄ illi substituet, quin poti⁹ sic perficietur, ut que
 pro hac uia integra omnino esse nequeat, omnib. numeris
 reddat absoluta, Nempe sublati omnib. cōtrarijs affectio-
 nibus, que eius progressum impediēbāt. Cū enim dulcissi-
 mo affectu nos iunget deo, ut penitus unus spiritus simus
 cū illo, nō iam solū in expectatiōe, sed lomnimoda fruitio-
 nesuæ bonitatis. Proinde cum sit res uiuacissima, nullusq;
 ignis eque actiuus sit; tantum abest, ut aliquo pacto possit
 cessare, quin incessabiliter in deum feratur, & in proximū
 illius quidem gloriam & honorem ardens, huius aut com-
 modum. Quis uero dubitat, eam quo magis est consuma-
 ta & perfecta, tanto magis reddi officiosam; Nisi quis di-
 cat, eam in hoc perfici, ut cū prius pro sua uirili fuerit officio-
 sa

1. Cor. 13.

ciosa, iam reddatur desidiofa: quin et longe infra hominū
 mortaliū charitatem detrudatur. Hoc uero tam charitati
 repugnat, q̄ igni, ne fit calidus. Cum igitur eius opus pes-
 culiare ultra dilectionis officium sit, beneficam se exhibere
 erga alterum: quodq; ipsa nequeat prestare, ab alio maiore
 rogare, quo leuetur proximi miseria, uel eius salus promo-
 ueatur: fit cōsequens, beatos in patria suis iuuare nos sus-
 fragijs, quatenus status illorum beatus hoc patitur. Indig-
 num enim est, beatis hæc ascribere suffragia erga nos, que
 statui & foelicitati eorum repugnant, qualia non sunt in
 tercessionis suffragia.

SECUNDA RATIO.

Heb. 6.

1. Iohann. 11.

AD hæc, sicut Paulus ad Heb. 7., et Iohannes in sua Ca-
 nonica testantur, Christus dominus noster etiam p-
 nunc precator pro nobis ad patrē accedit. Quid igitur ob-
 stat, ne & illius membra cum illo iam glorificato idem fa-
 ciant, ut capitis suo se conforment? Aut facti sunt ne deere-
 riores permutatione huius uitæ in eternam, ut hic potuer-
 rint multis obnoxij turbationibus, deq; propria salute etiã
 dum solliciti pro alijs rogare, modo ab his liberi post triū-
 phos et uictorias non possint? Præsertim cum non igno-
 rent, eos quos relinquunt in hac uita, opus habere illorum in
 precibus et patrocinijs, Nimirum, q; sibi non sufficiunt in
 hac uita, etiam si hominum priuata facta ignorarent.

REFELLITVR CAUILLATIO.

aduersarij.

Ioh. 12.

Luc. 11.

SED hic reclamant quidam, obijcientes Christi preces
 esse potentissimas, idq; non latere sanctos. Ideoq; eos a
 precando abstinere, ne iniuriam faciant Christo, quasi scilicet
 licet reputent illius preces esse insufficientes, sitq; ille impo-
 tens, ad exorandum patrem. Nos autem respondemus
 Scire utiq; sanctos, esse Christi preces efficacissimas. Atqui
 non

non consequitur, Ergo ipsi orare pro nobis cessant. Alio-
 qui num id ignorabant, dum hic essent, ut alius pro alio
 oraret: Aut latebat hoc Paulum, dum toties rogabat fra-
 tres per epistolas, ut pro se orarent: Sciebant plane, Chris-
 tum non posse non obtinere, quicquid apud patrem po-
 stulasset, Nouerant sufficientes & efficaces esse eius pre-
 ces, & tamen inuicem pro se orabant, ac uicissim alter alte-
 rius precibus iuuari postulabant. Non quasi Christo diffi-
 dentes, sed potius eius seruiens ordinationi, ipsiusq; im-
 plentes mandatum, quo mandauit unicuique de proximo
 suo: uolens scilicet, ut singuli singulis sua comunicent bo-
 na: singuliq; singulorum in se recipiant onera, ac alius ali-
 porrigat manum. Et quod ipse prestare non potest, hoc
 ab illo impetrare contendat, à quo omne datū optimū, &
 omne donum perfectum descendit, nimirum, à patre lu-
 minum.

*Eccle. 17.
Galat. 6.*

Iacob. 2.

TERTIA RATIO.

NE uero lubricæ anguillæ hic elabantur, reperta ali-
 qua rima, dicantq; diuersam esse rationem uiuorum
 et defunctorum; legem autem illam de mutuo se precibus
 & auxilijs iuuādo, ad solos uiuos spectare, nihil simile esse
 de illis, hanc uitam excedentes; in aliam transcut coloniam
 qui uita et cōuersione remotissime à uiuis separatur. Ad
 Paulū nobis regrediendū est, qui. 1. Cor. 12. et alijs quibus-
 dam locis, corpus Christi mysticū naturali corpori nō absi-
 mile esse describit. Quēadmodū enim naturalis corporis
 membra sunt cōnexa, ut unius uis, presertim superioris, in
 alterius cōmodū transfundatur: Estq; omnium unus uitalis
 spiritus, mutuū obsequium, cōmune gaudiū in prosperis,
 idēq; dolor in aduersis; sic sane omnes sumus unū Chris-
 ti corpus mysticum, singuli membra ad inuicem, ab uno
 capite dependentes, siue in fœlicitate, siue adhuc in uia.

*Rom. 12.
1. Cor. 12.*

K Etū

Cant. 6.

1. Cor. 6. 8.

Coloss. 1.

Ephes. 2. 4. 5.

Luce. 22.

Psal. 83.

Psal. 150.

Iohan. 1.

Coloss. 1.

Heb. 1.

Apoc. 8.

Et si enim secundum status conditionem beati à nobis differant, ex utrisque tamen una constat Ecclesia, quæ est unica Christi sponsa, una columba. Communicant enim nobiscum in illis, quæ felicitati illorum non repugnant. Nemo enim dixerit, sanctos nobiscum flere, aut dolore, aut simile aliquid. Ceterum unum eis nobiscum caput, unus dominus, unus spiritus, una merces, quam nos expectamus, ipsi possident. Eadem relectio, unum exercitium, charitatis, laudis, gratiarum actionis. Itaque cum non deserint esse membra, neque consentaneum est, defunctos esse membrorum officio erga illos, qui eorum indigent auxilio. Quibus sane et nos ingrati esse non debemus, sed officiose respondere, gratiarum actione, honore, & laude. Deum enim in sanctis, & sanctos in deo laudare conuenit. Mors igitur etsi mutet statum hominum, non tamen membrorum connexionem soluit, uel charitatis officijs priuat. Proinde nihil iniurie Christo irrogatur, si sancti cum Christo simul ad patrem pro nobis precatores accedant. Immo diuinæ (ut diximus) subseruiunt ordinationi, qua deus statuit, ut omnia unius corporis membra ab influxu unius pendeant capitis, & simul sibi sic coherereant, ut alterum alteri ad salutem cooperetur, nihil prohibente felicitatis statu. Cum & angelici spiritus sint beati, nihilo tamen minus nostram procurant salutem. Omnes enim sunt administratorij spiritus, missi in seruitutem, propter eos, qui hereditatem capiunt salutis, iuxta Paulum. Quin et orant pro nobis: quod uidetur indicare id, quod Ioannes scribit in Apocalypsi, dum dicit: Ascendit fumus aromatum de orationibus sanctorum, per manum angeli, in conspectu domini. Quid enim est, per manum angeli, preces in conspectu domini ascendere? An ignotæ sunt fit tam ridicula & impia cogitatio. Sed representare dicuntur angeli, quando deo supplicant, ne nostras ad se porrectas

ctas preces repellat. Hoc ipsum etiam ex primo capite Za Zach. 3.
charitæ liquet, ubi palam prophete testatur, pro ciuitate Ier
rusalem orasse angelum, his uerbis: Vsq; quo tu non miser
reberis Ierusalem: &c. Quid? Nam Ieremias propheta, cū
tamen esset in limbo adhuc, legitur pro populo dei et ciui
tate sancta orasse: idq; multum. Quod si quis irrideat, et di
cat, hunc librum non esse in Canone Bibliæ Habraicæ,
quemadmodum indicat Ieronymus in prologo, quem uo
cat galeatum Respondemus primo, Nos nihil morari eos
rum risus, qui nihil aliud, q̄ risus, ronchos, et maledicta no
runt. Deinde q̄ quamuis non sit in canone Hebræorum,
non tamen sequitur, ideo falsa esse, quæ in eis scribuntur
Alioqui & sacra Euangelia falsa erunt, quia Iudæi ea non
recipiunt in suum canonem. Recipimus autem testimo
nia ex his libris, quoniam Ecclesia eos recepit, nō quia Iu
dæi recipiunt, uel reijciunt. Idq; autore diuo Augustino li
bro. 18. de ciuitate dei, ca. 36. Si igitur hic pro populo dei
orauit, quanto magis beati id pro nobis facere possunt?

2. Mala. 15.

Augustin.

QUARTA RATIO.

Q Vis autem omnino dubitauerit, sanctis esse curam
pro nobis, si perpenderit epulonem illum olim diui
tem in inferno orasse pro amicis, ne & ipsi in eum locū tor
mentorū uenirent, in quo ipse erat? Quod etiam si para
bolice scriptum esse largiamur, non tamen inde sit conse
quens, q̄ mortui etiam damnati rogare non possint: nō q̄
damnatis aliqua ad nos sit dilectio, aut tantopere nostram
salutem exoptēt: sed ne illorum peccatis nos corrupti, illis
nostra impotentur peccata, sicq; eis fiat acerbior pœna.
Cum ergo sanctis fiat gaudium ex nostra ad ipsos adnu
meratione, quis dubitat, eos pro nobis orare? An non ora
rent pro illis, quis sciunt esse coheredes et domesticos dei,

Luc. 16.

Ephes. 2.

Heb. 11.

Origenes.

Ieronym.

Chrift.

Gregor.

Auguftin.

Bernhardus.

sefeq; nō sine nobis consumari, iuxta Paulum: His omni-
bus addendum, orthodoxos hanc doctrinam prædicaffe:
neq; recenter inuentam, cum eam tradiderint ex facris lite-
ris, Origenes, Ieronymus Chriftostomus, Gregorius, Au-
gustinus, Bernhardus, cumq; illis plurimi ali.

SANCTORVM MERITA NOBIS profunt. Caput. II.

Am uero, ut secundum aggrediamur, nō
lateat lectorem, hanc sanctorum interces-
sionem fieri bifariā, affectu scilicet, et me-
ritis. Affectu pro nobis quasi uoce quadā
orant. Sua uero merita nobis ad nostrum
commodū provenire largiuntur. At ue-

1. Corinth. 8.

Theophi-
lactus.

S. Thom.

Colof. 1.

ro hec in nostrū cedere commodū, nūc scripturis ostende-
mus. Primū de uiuis, mox de defunctis. DE uiuis scribit
Apostolus secunda Cor. 8. ad elemosinam eos inuitans.
Vestra, ait, abundantia illorum suppleat inopiam: ut &
illorum abundantia, uestræ inopiæ sit supplementum, ut
fiat equalitas. VBI interpretes, Theophylactus, diu^o Tho-
mas, ac reliqui, expresse docent, ideo adhoratos esse Cor-
inthios ab Apostolo ad ferendam opem Ierosolymitis, ut
ipsorum fides & pietas ipsis subueniret & refarciret ac sup-
pleret, si quid forte in ipsis diminutū esset. Euidēt^o quoq;
de eadem re ad Coloss. scribit cap. 1. Nūc gaudeo in passio-
nibus pro uobis, et adimpleo ea, quæ defunt passionū Chri-
sti in carne mea pro corpore eius, quod est Ecclesia. Quæ
uerba non in hunc modum sunt accipienda, tanq; mors
Christi non suffecerit pro salute totius mundi: Sed q; una
quæ quo copiosior, hoc magis redundat in cumulum nos-
tra

stræ salutis. An non expresse Pauli meritum in commo-
dum dicitur cedere uiuorum? SED his contenti, quam-
uis plura congeri possent testimonia, ad defunctos trans-
seamus, ostendamusq; merita ipsorum uiuis in bonum cels-
fisse. Gen. siquidem xxvi. deus benedicens Isaac, Dabo Gen. 26.
(inquit) poteris tuis uniuersas regiones has, & benedicen-
tur in semine tuo omnes gentes terræ, eo quod obedierit
Abraham uoci meæ, & custodierit præcepta et mandata
mea, et ceremonias, legesq; seruauerit. An nõ deus his uer-
bis apertissime nõ solum gratiosum pactum, q; cum Abra-
ham iunxit, sed & promptam Abraham obedientiam, præ-
ceptorum custodiam, ceremoniarumq; obseruatiã pro
causa reddit, ob quam sit benedicturus Isaac? Cesserunt i-
gitur illius merita in huius cõmodum. SED & iij. Reg. 4. Reg. 19.
cap. xix. ad Ezechiam deprecantem pro Ierusalem, sic lo-
quitur: Protegam et saluabo urbem hanc ppter me, & ser-
uum meum Dauid, Ecce et hic merita sancti & fidelis Da-
uid in commodum cesserunt Ezechiaë et toti Ierusalem.
QVIN & iij. Reg. xi. dominus Salomoni ob alienige-
nas mulieres, relinquenti se, comminatus est regni cõsul-
ram, addens: Veruntamen in diebus tuis non faciam illi-
tud, propter Dauid patrem tuum, de manu filij tui scindã
illud. Nec totum regnum auferam: sed tribum unam da-
bo filio tuo, propter Dauid seruum meum, et Ierusalem,
quam eligi. Et hic Salomoni deus pepercit propter me-
rita Dauid.

VND E & Ecclesia merita sanctorum in oratione res-
censens, deum obtestatur, quasiq; commune facit, ut ob
merita illa gloriosa, quibus ipse et promisit & reddidit mer-
cedem, dignetur ad postulationes eius annuere. Sic & in
Cantico graduum: Memento domine Dauid, & omnis Psalm. 132.
mansuetudinis eius.

Si igitur merita Abraham, Isaac et Iacob Dauid, ac alio-
rum pro-

eum proferunt, ut quibusdam placatus sit, sicut Israelitis
 pro reatu uitulii; quibusdam, ut benedictionē copiosorem
 cōsequerētur: quis negauerit merita deipare uirginis, apo-
 stolorū, ac tot martyrum & sanctorū nobis prodesse, uel ut
 pœnam effugiamus, nostris debitā peccatis, uel gratiam
 uberiolem cōsequamur: QVOD sic cōparatio fiat patri-
 archarū cum diua uirgine & apostolis, nemo ambiget, eos
 ab illis, longo relinqui interuallo, ut si aspexerit deus ad il-
 lorum merita, utiq; & ad illorum misericors respiciet.

HAVD quaq; tamen negauerimus, accepisse sanctos
 omnes cumulatiuū p̄m̄ium, q̄ meruerint quęcunq; cha-
 ritatis opera, quę hic exercuerunt: Ex hoc tamen non in-
 ferri, sanctorum merita nobis non posse cōmodari. Longe
 nanq; diuina liberalitas humanam superat. Et tamē sic
 aliquoties, ut si milēs quispiam aliquo insigni & strenuo
 opere demereatur principem, seu ducem suum, nō solum
 remuneretur ipse, uerum etiam tota posteritas illius, aliq;
 principis huius benignitatem sentiat. Quid igitur prohibe-
 bet quo minus sanctorum merita in nostrum cedant com-
 modum, ex diuina liberalitate, quamuis sint supra modū
 remunerata?

HINC igitur manifestum, sanctorum merita nobis
 prodesse: ut interim taceamus, quod quidam sancti & nō
 incelebres doctores dicunt non impie, plurimos sancto-
 rum ex operibus suis, quatenus satisfactoria sunt, non nisi
 hil residuum habuisse, quod in paritoriam Ecclesię fit re-
 portatum in totius Ecclesię salutem & commodum. O-
 pera enim sanctorum & meritoria & satisfactoria esse, ma-
 nifeste scriptura testatur. In numeri enim sunt, qui longe
 grauiores erumnas pertulerunt, q̄ ad suorū suffecisset ex-
 piationem delictorum. Et primum quidem id ambigū
 esse nemini potest, quantum ad gloriosam Christi geniti-
 cem, quę nauo quoq; & labe caruit peccati. Atramēna
 numeras,

numeras, easq; acerbissimas, sustinuit molestias, quæ sane patientiæ merita non inanitatē transferunt. Fuerunt & alij, qui letalibus criminibus caruisse creduntur, ut Ioannes Baptista; item & Ieremias. Et ipsi tamen clades ac calamitates innumeras sunt perpelli. Qui tametsi omnes supra merita sint remunerati, ueruntamen sine dubio putamus, id quod in erumarum perpessione erat satisfactorium, nõ penitus in aëra euanuisse. Nihil igitur est, quod aduersarij cauillantur, nisi sonus, & uacuus strepitus uerborum. **PERPERAM** enim hinc colligunt, sanctos Christo æquari à nobis. Si enim hoc est æquare sanctos Christo, docere, confitendum esse, eorum meritis nostram posse promoueri salutem, periculosissime tota erat Ecclesia, credens sanctorum communionem. Dum enim hoc credit, confiteatur necesse est, singulorum bona singulis posse commodare, & in salutis promotionem cedere.

Luc. 1.
Ierem. 1.

**NON EST INVTILE, SANCTO-
rum rogare patrocinium. Cap. III.**

Postremo autem, quod inuocari possint, demonstrandum est. Rursus ergo nobis in primum locum aduocetur Paulus, *2. Corinth. 10* qui nouit munitiones destruere, extollescentes se aduersus scientiam dei, & uerapietatis. Is scribens Romanis, cap. *Rom. 15*

xv. Obsecro (inquit) uos fratres, per dominum nostrum Iesum Christum, & per dilectionem spiritus, ut me laborantem adiuuetis orationibus uestris pro me ad desum, ut liberer ab incredulis in Iudæa. Idemq; scribit Thessalon. *1. Thess. 5.* Colloss. *4* ac alijs. Quod si apostolus tantus non est ueritus, rogare, orationem fieri pro se, ab illis, qui fortasse in peccatis erant aliquibus, & gratia & misericordia se in peccatis erant aliquibus, nec diffidit, se posse illis adiuuari, nos timebimus,

Iob. 42.

bimus, rogare sanctos iam praesentes cum Christo, ut pro nobis intercedant: An minus ualent, qui in caelo, q̄ qui in terra: Cum illi exuti miseria, hi autem adhuc peregrinantur à domino. Deinde autem nonne scriptura ueteris testamenti idem insinuat, dum in libro Iob tres amici eius, contra quos iratus fuerat dominus, iubentur ire ad seruum Iob, ut pro illis oret, sicq̄ indulgeat eis deus:

Hiere. 11. 17.

Augustin.

Psal. 35.

1. Corinth. 13.

1. Iohan. 3.

A T hic rursus obstrepunt callidi nostri: Dissimilis (inquit) ratio est uiuorum & defunctorum. Viuis quidem loq̄ possumus, ipsis animi nostri significare affectus: Sed diuis quis unq̄ locutus est: Quis certificat nos, illos nostras audire preces: Frustra uero quis rogat quempiam, quem dubitat audire. Respondemus ad haec. Si spectetur naturalis cognitio sanctorum, fateamur eam ad cogitationes cordis, eaq̄ quae in animi recessu latent, non posse pertingere. Solus enim deus est, qui scrutatur renes & corda, cuiq̄ nihil occultum. Caeterum praeter cognatam notitiam, alia est, quam beatus Augustinus matutinam uocat, qua scilicet beati cognoscunt uerbum, & in uerbo res. De qua Psalm. In lumine tuo uidebimus lumen. Et Paulus 1. Corinth. 13. Nunc per speculum & in enigmate, tunc autem facie ad faciem. Et 1. Ioh. 3. Cum apparuerit, similes ei erimus: & uidebimus eum, sicuti est. Quamuis autem haec cognitio multo praeclearior sit prima, multoq̄ latius porrigatur: neq̄ tamen omnia beati per illam cognoscunt, eo quod diuina essentia comprehendi non possit. Sicq̄ speculum uoluntarium, quod non omnibus eadem representat. Attamen à nullo beatorum occultat, quod ad ipsius gloriam spectat, seu honorem, uel beatitudinem, cui id est uis derogaret perfectioni, quae absolutissima est.

Augustin.

E S T uero ille beatus, qui hoc quod recte uult, habet, (ut Augustinus inquit) Vnde cum nulla beatis desit recta uoluntas, utique cognoscere uolunt, & appetunt, quod ad ipsos

ad ipsos pertinet. Pertinet autem ad ipsorum gloriam, ut
auxilium indigentibus præbeant ad salutem. Sic enim dei
cooperatores efficiuntur, quo nihil est diuinius, teste Dio
nisi^o 3. Cap. cœlestis Hierarchiæ. Congruit ergo, ut illo
rum habeant cognitionem, quibus à nobis prouocantur,
ut cooperatores tiant. Talia uerò sunt uota & oratiões ho
minum, qui ad ipsorum confugiunt auxilia.

Dionisius.

SIC VI uerò hæc non satistaciunt, cogitet, angelis &
animabus beatis communem esse sollicitudinem, & com
munem curam nostræ salutis, quemadmodum & com
munis est charitatis dilectio, qua nobis suis commembris
ita afficiuntur, ut & nobis bene uelint, & bene faciant, iux
ta quod prædiximus.

AD hæc reputet secum, communem ipsis esse diuinæ
essentiæ uisionem. Inde enim facile cognoscet, si angeli co
gnoscunt nostra uota & desideria in uerbo illo, quod sit eadē
ratio de animabus beatis, cum nihil disseparet hic angelos
ab animabus beatis. Nam non postrema ratio reuelatio
nis talium uotorum et desideriorum, quibus pro ipsorum
suspiramus patrocínio, est, ut hæc eis in gaudium & beati
tudinis cumulū, nobis uerò in commodū cedat, dum per
hanc ipsis patrocínandi præstatur occasio, pro nostra salute.

PORRO angelicos spiritus sua cognitione penetra
re usque ad interiora animi, hinc claret, quod de nostra conuër
sione ad deum, & pœnitentiã gaudent. Hæc autem in se
creto cordis agitur: licet etiam quosdam externos exigit
actus. Igitur cum omnes sancti pariter cum angelis unius
sint corporis membra, nostramque salutem diligant, & cu
piant promouere, æque atque illi, consentaneum est etiam
eos cognoscere nostras preces.

Luc. 15.

Colloss. 2.

QUOD si etiam fingamus, latere illos preces nostras
gemitus & suspiria, non tamen consequitur propter hoc eo
rum non esse rogandum patrocínio. Etsi enim ad eos
L frustra

frustra porrigeretur oratio, si ad illorum non perueniret
noticiam, liceret tamen deum rogare, quatenus fauere,
nos eorum intercessiōe iuuari. Id quod Ecclesia in plerisq;
orationibus consuevit, dum rogat, ut sanctorum patrocini-
nijs adiuuetur, scilicet intercessionis, & meritum.

DVPLEX MODVS ORAN- di sanctos.

PROINDE duplex ab ecclesia proponitur modus
orandi sanctos. Vnus quo oratio ad ipsos sanctos por-
rigitur, quē modum ipsa in letanijs obseruat. Alius, quo
ad deum porrigitur oratio, ut nobis sanctorum preces &
merita profint. De hac re multa olim Lutherus in præces-
torio suo contra Pigkardos prodidit, quæ sui discipuli
aut ignorant, aut studiose prætereunt: aut, quod est verifi-
milis, quod olim ut verum, cum suo doctore defende-
bant: nunc tanq̄ supersticiosum damnant. Atq; hoc pla-
ne est, quod Salomon ait: Impius facit opus instabile,
Quod si quis cum illo conuicijs certare uellet, quis non
uidet, æque in illum dici posse ea, quæ recte in Pigkardos
expuit: Sed satis est, quod iuxta Pauli uocem, proprio sit
iudicio damnatus, semper in peius proficiens.

Proverb. 17.

Tit. 3.

CONFVTATIO OBIECTIO- num. Cap. IIII.

Ed nunc eorum audiamus rationes, qui
bus probare contendunt, sanctorum nō
esse rogandum patrociniū. PRIMO
autem hoc nobis obijciunt. Hac inuoca-
tione diuorum, obscurari Christi officiu-
m, & fiduciam misericordiæ debitam
Christo, transferri in sanctos, atq; per hunc modum plaris-
simū diuino derogari honori. AD hæc aut̄ respondemus.
Primo,

Primo, penitus nihil diuino decedere honori, per hoc, quod
sanctis patrociniū rogamus intercessionis. Deo enim summo
seruamus honorem; eumque solum pietate, latría, fide,
de, spe, & charitate colimus, iuxta modum supra dictum;
nec quencūque sanctorum in hoc cultu parem ei facimus.

SECUNDO, cōfitemur Christum potentissimum
esse aduocatum; nec credimus talem eum esse pontificē, *Heb. 7.*
qui non possit compati infirmitatibus nostris: quippe qui *1. iohan. 2:*
per omnia temptatus est pro similitudine carnis absque pec- *Heb. 4.*
cato, ut ex his quæ passus est, misericordiam discerent.

TERTIO, scimus ipsum esse, de quo scriptū est, *Esa. 54. 17.*
xi. In die illa stabit radix Iesse in signū populorū, ipsum gen-
tes deprecabuntur. Item *Psal. xliij.* Vultum tuum depre- *Psal. 43.*
cabuntur omnes diuites plebis. Et rursus, *Psal. lxxxj.* Et *Psal. 81.*
adorabunt eum omnes gentes terræ. Et iterum, *1. ioh. 2.*
Filioli, non dico ut peccetis; sed si quis peccauerit, aduoca- *1. iohan. 2.*
tum habemus apud patrem Iesum Christum iustum. Et
ipse est propiciatio pro peccatis nostris. Credimus etiā in
uenire auxiliū omnes, quotquot in fiducia thronū gratiæ
eius adeunt, eius rogantes patrociniū. Ea propter annis
timur pro uiribus, iuxta nobis datam gratiā, dum patrem
in nomine eius rogamus, ut quantā possimus, ad thronū
gratiæ fiduciam afferamus; conscij tamē, tum infirmitatis
fidei nostre, tum proprię indignitatis: nostrisque iusticijs et
meritis diffidentes, etiam ad sanctos dei conuertimur, ro-
gantes illos, ut nobiscū ad deum precatōres accedant, quo
fiat, ut multorum precibus nomine Christi exoratus pa-
ter, largire dignetur per Christū, quod postulamus. Atqui
hoc non est in sanctos transferre gloriā Chri, aut illius
obscurare officium: Non enim ita sanctorum intercessio
ne utimur, ut Christi negligamus patrociniū. Immo hoc
magis illud honoramus, quo amplius efficere satagimus:
ut nō solum à nobis peccatoribus, sed etiam ab angelis, &

reliquis sanctis, ac cœli ciuibus, pater in nomine eius oratur. **I**NGENS enim honor Christi est, q̄ in eius nomine etiam beatorum ecclesia patrem precatur: atq; per illum impetrari posse rogata confidit. Aduersarij uero somniant, quasi nos neglecto Christo, ad sanctorum confugiamus patrociniũ, qui nihil minus quam hoc facimus.

Rom. 12.

1. Corinth. 12.

Iohan. 1.

HABEMVS deniq; in hoc sanctorum cultu rationem admirabilis ordinis diuine sapientiæ, quæ mystici corporis Christi membra (ut prædiximus) ea lege uoluit esse connexa, ut quantum ad gratiæ & gloriæ attinet influxũ, pariter omnia ab uno penderent capite Christo, de quo scriptum est: De plenitudine eius omnes accepimus. Ceterum quo ad alia consequendæ salutis suffragia, singulorum essent comparatores, iuxta apostoli doctrinam, Rom. 12. & 1. Corinth. 12.

CAPVT QVINTVM.

2. Timoth. 2.

Iohan. 14.

Matth. 11.

DEinde etiam ex Christi & Apostoli ueritate hanc ueritatẽ impugnãt. Paulus enim Timotheo scribens, affirmat, unũ esse mediatorem dei & hominũ, inquit: Unus est mediator dei & hominũ, homo Iesus Christus, sicut dicit Apostolus. Nõ ergo inuocandi sunt sancti. **S**IMILITER Christus iussit apostolos, & nos omnes in suo nomine petere, non sanctorũ. **A**D hæc, solus ipse uia est. Nemo enim uenit ad patrem, nisi per ipsum. Sed & oēs ad se inuitat, dicens: Venite ad me oēs, qui laboratis, &c. **R**ESPONDEMVS. Pauli uerbũ, sicũ sequentibus eiusdem loci cõferatur, clarũ redditur, quo sensu sit accipiendũ. Sicẽm continenter subinfert: Qui dedit semetipsum redemptionem pro multis. Quasi ideo dixerit eum mediatorem, q̄ per ipsum solum in gratiam patris rediimus. Ipse est em̄ solus

solus propiciatio pro peccatis nostris: q̄ solus ipse deleuerit, quod aduersus nos erat chyrographū mortis, affigens illud cruci: q̄ solus ipse tulerit peccata totius mundi, et uere portauit dolores nostros q̄ solus ipse fortē armatū triumphauerit, arma eius abstulerit, distraxerit spolia, eumq̄ suo deturbauerit regno. Quod solus ipse, morte profligata, uita nobis restituerit. Quod ipse gratiam nobis meruerit, & gloriam: atq̄ suo sanguine portas cœli referauerit. Quod solus ipse sit, cui omnes prophete testimonium perhibent, remissionem peccatorum accipere per nomē eius, omnes qui inuocant eum. HAEC autem omnia cum ad redemptionis opus pertineant, recte dixit Apostolus, unum duntaxat esse dei et hominum mediatorem. IN hunc sane modum, sanctos nō facimus mediatores. Nihil enim ad opus redemptionis nostrae contulerunt. Sed intercessores eos esse dicimus, quia scilicet oratione et prece sancta pro nobis deo supplicant. Quod etsi etiam ad Christum pertineat, tanq̄ ad mediatoris officium, non tamen est incommunicabile, sed pluribus conuenit. Sicut enim alia quaedam, ita sunt Christi, ut tamen etiam alijs communicentur. Sicut, esse pastorem, esse lucem mundi, esse protectorem, & cetera. Quae omnia apostolis & angelis, non modo ecclesiae, sed & Christus ipse attribuit, & scriptura. Scriptū est enim, Vos estis lux mundi. Et iterum, Alios quidem dedit pastores, alios doctores, & cetera. Etrursus, Angelis suis deus mandauit de te, ut custodiant te, & cetera. Ita nihil uetuerit, sanctos esse mediatores, quantum ad intercessionis suffragium. QVOD autē Christus discipulos in suo nomine rogare iussit, p̄be dicitur: sed propterea nō interdicitur sanctorū inuocatio. Tum quia hoc ipsum à sanctis postulamus, ut patrē pro nobis in nomine Christi presentur pariter nobiscum. Tum, q̄ rogare patrē in nomine Iesu, sit orando fiducia habere, q̄ per Christū facile sit donaturus

Coloss. 2.

Luc. 11.

Os 13.

Ioan. 3. 16.

Ioan. 1.

Acto. 10.

Ioan. 10.

Math. 5.

Math. 5.

Ephe. 4.

Psal. 90.

pater, quod petimus. Item ea petere, quæ ad salutem per-
nent. Nomē enim Christi est, Ihesus, quod salutem sonat.
Aut si maius, est patrem obtestari, per misteria humanita-
tis, ut largiatur quæ postulamus. Nihil autem predictorū
prætermittitur, etiam si rogemus sanctos, q̄ sanctorū in
uocatio hanc fiduciā non excludat, neq; reliqua impediāt.
Nisi quis putet, etiam Paulum arguendum diffidētē; qui
et ipse nō à solo Christo, sed à peccatoribus intercessionis
rogauit patrociniū. Si enim Christo diffidit, qui precibus
sanctorum iuari postulat, multo amplius diffidere con-
uincitur, qui à peccatoribus suffragia orationis querit.

1. Tim. 2.

Heb. 4.

Pergant ergo aduersarij etiam Paulo insultare, & dis-
cant, An ignoras Paule, ab uno Christo duntaxat salutis
petenda esse subsidia, qui teipso teste, solus est mediator
dei & hominum: Cur igitur tam potentissimo atq; miseri-
cordissimo relicto aduocato, auxilium à miseris peccatori-
bus rogas, qui nec seipos iuare possunt? Infans Paule,
male tibi constas, uehementer à teipso dissentis. Q̄ enim
uero doces, re ipsa impugnas. Doces omnem in Christo
collocandam esse fiduciam: Tu uero Paule nisi illi diffides-
res, non ad peccatorum intercessionem recurreres. Fortas-
sis ex aulis regum hūc ordinem sumpsisti, ubi amicis inter-
cessoribus utendum est. Sed tota uia aberras. Lōge enim
dispar est ratio, de terrestri rege, & eterno, Adire illum nō
omnibus conceditur: ad hunc uero omnibus ex æquo adi-
tus patet. Ille uult causas per alios ad se deferri: hic uero us-
num cōstituit intercessorem, per quem solum uult nostra
sibi offerri uota, atq; exorari. Sic in c̄ insultent Apostolo.
Vere enim dignus est, cui sic insultetur: si modo uerū est,
quod dicunt aduersarij, scilicet, per sanctorum inuocatio-
nem excludi fiduciam in Christum unicum mediatorem.
Vtrum ergo uoluerint, eligant aduersarij. Aut nobis pers-
mittant, cum Apostolo diffidere Christo, aut recātent, q̄
perperam

perperam docuerunt, per inuocationem scilicet sanctorum transferri fiduciam in sanctos, cum obscuracione officii Christi. At nullatenus concedent, Christo esse diffidendum. Fateantur ergo oportet, sanctos citra omnem Christi iniuriam posse inuocari a nobis, & patrocinium intercessionis eorum et participatio meritorum, rogari. Nonne etiam in fide Christianiorat, qui sanctorum merita sibi suffragari deposcit; que non aliunde magis, quam ex passione et gratificatione Christi vigorem habent, & acceptabilia sunt. Ideo enim grata sanctorum opera, quoniam sunt facta in fide, & ex charitate, que nobis per Christum contigerunt. Ideo munda, quia in Christo sunt facta. Ideo meritoria, quia ex Christi merito, et diuina acceptatione efficaciam trahunt. Igitur ut finem faciamus, propterea per sanctos confidimus, quippiam impetrare a patre, quia amici dei sunt, id quod contigit ipsis per Christum. Ideo autem ad se nos uocat & inuitat, ut ostendat se semper paratum in auxilium nostrum, si fiducia licet ad thronum gratie eius accedamus: id quod facere possumus, et per nos ipsos, et per sanctos dei amicos & nostros. Neque est alia uia ad patrem, nisi per Christum: in hoc sensu, quod nemini speranda sit salus nisi, per fidem in Christum, qua iustificamur a peccatis. Sed quid hec ad inuocationem sanctorum?

*Soluntur tres
ultima obiecti
ones.*

CAPVT SEXTVM.

Ost hec, nobis hoc quoque obijciunt, scilicet, neque preceptum, neque promissionem neque exemplum posse ex scripturis proferri, quo sanctorum inuocatio probari queat. Sed facile hec refellitur abieccio. Itaque dicimus, hanc rationem falso nitifundamento, quod presupponat, nihil probari deo, quod non est ab eo preceptum; uel, quod non habet preuium exemplum; aut quod diuina

diuina promissione caret. Id quod falsum esse, per ordi-
 nem ostendemus. ET primo quidē de præcepto. Si enim
 iniustum est deo omne quod diuino caret præcepto, quid
 dicemus de apostolo, qui ausus est tradere & statuere, quæ
 Christus neq; docuit, neq; præcepit. Et quidem non de re-
 bus omnino prophanis. Nisi quis putet, sacramentum cõ-
 iugij rem esse penitus prophanã. Ita enim Corinthijs scri-
 bit. Cæteris dico ego, non dominus. Si quis frater uxorem
 habet infidelem, & hæc consentit habitare cum illo,
 non dimittat illam. Et si qua mulier fidelis habet uirum in-
 fidelem, & hic consentit habitare cum illa, non dimittat ui-
 rum. Sanctificatus est enim uir infidelis per mulierem fi-
 delem. Et sanctificata est mulier infidelis per uirum fidele.
 Nūquid etiam Concilium Ierosolymitanum certam præ-
 mitiuis Christianis præscripsit legem, de his, quæ Christus
 nullo indixerat præcepto: Hæc tamē placuisse spiritui san-
 cto, aperte testantur apostoli & presbiteri in hunc modum
 scribentes, Act. 15. Visum est enim spiritui sancto & nobis,
 nihil ultra imponere uobis oneris, quàm hæc necessaria, ut
 abstinere uos ab immolatis simulachrorum, et sanguine
 & suffocato, & fornicatione, à quibus custodientes uos,
 bene agetis. QVO obsecro præcepto apostoli adacti
 sunt, ut baptismi formam mutarent à Christo non modo
 traditam, sed & præceptam, ut est apud Matth. Cap. 28.
 Euntes ergo docete omnes gentes, baptisantes eos in nõ-
 mine patris et filij, et spiritus sancti, docetes eos seruire oia
 quæcunq; mandauit uobis. Absit autem, ut Ecclesiæ colū-
 nas, ob hoc aut superstitionis, aut sacrilegij arguamus,
 uel ut hoc Christo displicuisse credamus. An non et Noe
 post egressum de archa, gratum deo exhibebat cultum de
 cunctis mundis animantibus faciens holocaustum, sicut
 scriptum est: Aedificauit autem Noe altare domino et tol-
 lens de cunctis pecoribus & uolucris mundi, obtulit
 holocausta

1. Corinth. 7.

Acto. 15.

Act. 10.

Matth. 28.

Gen. 8.

holocausta supra altare, &c. Quid obsecro aliud est, odor
suauitatis, q̄ diuine uoluntatis complacentia, et gratiosa
acceptatio holocausti ex fide oblati? Nullius autem hic
scriptura præcepti meminit, sicut nec de Abraham, qui &
ipse edificauit altare domino, inuocans nomen eius, *Gen. 12.*
ne. Male igitur colligunt aduersarij, dum ex eo, quod
sanctorum inuocatio non est præcepta, inferunt eam su-
perstitiosum esse cultum.

Deinde & hoc falsum est, quod dicunt, inuocationem
non posse ex fide fieri, eo q̄ nullam promissionem dei ha-
beat. Eandem enim habemus promissionem, quã habuit
Paulus, dum uiuorum postularet suffragiam. Si fiducia
habuit Apostolus, quod posset peccatorum precibus ius-
uari, cur nos sanctorum diffideremus patrocinio? Christus
pollicebatur exorandum patrem ab his, qui illum in eius
nomine essent rogaturi. At qui nemini putamus esse ambi-
guum, sanctos, dum patrem orant, ad formam orandi, quã
nobis Christus prescripsit, suas formare preces, patriq̄ in
nomine Christi supplicare. Proinde nõ caret promissione
sanctorum intercessio. Non fuerit igitur inutile, eorum ro-
gare patrocinium. Si enim habenda est fiducia, patrem do-
naturum, quod petimus, etiam soli, sine cooperatoribus, in no-
mine Christi, quanto magis fidendum est, cum hoc largi-
turum, si nostra inuocatione prouocati sancti, simul nobis
cum precatore ad eum accesserint, eumq̄ nobiscum in no-
mine Christi orauerint? Postremo etiam non esse neces-
sarium, ut ea, quæ diuino præcepto, aut promissione car-
rent, habeant præuium exemplum, hinc claret, q̄ sacrifici-
um Abel (quod spontaneè non habens præceptum, aut
promissionem, uel. antecedens exemplum, obtulit) deo
placuisse scriptura testatur. Sic enim legitur *Gen. 4.* Abel
obtulit deo de primogenitis gregis sui, & de adipibus eor-
um. Et respexit deus ad Abel, & ad munera eius. Item

Heb. 11. Fide plurimam hostiam Abel q̄ Cain obtulit deo per quam testimonium consecutus est, esse iustus, testimonium perhibente muneribus eius deo. Et per illam defunctus adhuc loquitur.

Patet igitur ex his, etiam hanc aduersariorum rationē infirmiorē esse, q̄ ut contra hunc sanctorū cultum ab Ecclesia uniuersali (quę sancto regitur spiritu) receptū, et diutissime obseruatum preualere possit. Quod si quispiā roget, cur patres ueteris testamenti ab hac abstinerint inuocatione; cur item apostoli hanc non docuerint primitiuos Christianos? In promptu ratio est. Frustra enim per inuocationem queritur patrociniū intercessionis ab his, ad quos non peruenit nostra supplicatio. At supra diximus, sanctis in speculo trinitatis, & lumine glorię, nostras inuocare preces. Non antea autem datum est sanctis cōtueri speculū diuinitatis, hocq; lumine illustrari, q̄ Christus suus per alta cœlorum conscendens, ianuam regni illis aperuisset, atq; secum in hanc gloriām introduxisset.

Porro eos latuisse uiuorum suspiria, uota & preces, testatur scriptura, Esa. 63. Abraham nesciuit uos, & Israel ignorauit uos. Apostoli uerò ab hoc tradendo exemplo abstinerunt, ne gentibus recenter conuersis, occasione preberent, redeundi ad ydololatriam: non intelligentibus scilicet modum, quo inuocandi essent sancti. Nō sunt enim omnia omnibus temporibus equaliter omnibus proponenda.

Dilucidum nunc esse putamus, hoc quod nos docturos receperamus, scilicet, absq; superstitione, aut ydololatria licere quibuslibet Christianis, sanctorum rogare patrociniū, ipsisq; supplicare, ut pro nobis ad deum precatores accedant, ac deum orare, quatenus eorum merita in nostrum cedere commodum largiatur, nihilq; per hec oīa diuino honori derogari. Atq; ideo aduersariorū doctrinā, qua

qua hunc diuorum cultum superstitiosum esse, & de Ec-
clesia tollendum, docent, tanq̃ falsam & erroneam, atq̃
scismaticam esse proscibendam, & omnibus Christianis
uitandam. Et sic esto finis tractatus huius.

DE VENERA- TIONE, INVOCATIO-

ne, Et reliquis Sanctorū, breuis assertio

doctissimi quondam uiri,

Arnoldi Vuesali-

ensis.

M ij

MAGNIFICO VIRO, DO.
mino Marino Iustiniano, Patritio
Veneto, Ioannes Coch-
laeus S. P. D.

Magnifice domine Marine, antequam in-
choetur hic permissum à Cæsarea Maie-
state, de fide & religione inter eruditos
colloquium, libet mihi edere hunc par-
uum libellum, quem forte fortuna hic
inter chartas meas reperi, scriptum olim
ab eruditissimo tum philosopho, tum theologo, triumphi-
li-
guarum peritissimo uiro, Arnaldo Vuesaliensi Canonis
co, dum uiueret, maioris Ecclesiæ Colonienfis, Cum quo
ante annos decem in Imperali Conuentu Augustæ, pro-
ueteri inter ipsum & me familiaritate, dulciter conuersa-
tus fui, de quo & Philippus Melanchton gratias mihi
agebat, quod mea opera uel semel fruebatur illius collo-
quio. Quum igitur hic tractandum sit de hoc quoque artu
culo, uisum est mihi, illius uiri sententiam in lucem
edere, ut intelligat Philip. Melan. eum quo-
que uirum, quem tantifaciebat (& meritis
to quidem) non à sua, sed à nostra par-
te stetitisse. Beneuale. Ex Vorm-
tia. III. Nonas Nouemb-
bris.

M. D. XL.

DE VENERATIONE

Sanctorum, aduersus Lutheranos, bre-
uis Assertio.

PROLOGVS.

MERSERVNT quidam, sub præ-
textu Euangelij & umbraculo ueritatis,
falsa dogmata disseminantes, cõturban-
tesq; orbem Christianum, tranquillita-
tem reipublicæ Christianæ, & fidei syn-
ceritatem: Qui sanè impudenter nimis,
ne dicam impie, inprimis asseuerant, diuos, cœli incolas et
Christi cohæredes, non esse uenerandos & colendos: dein
de diuorum opem & patrocinium nihili faciunt; & quod
consequens est, postremo reliquias fastidiunt & subsan-
nant. Atq; hæc quidem patrare non reformidant contra
Ecclesiæ consuetudinem tanto temporum interuallo con-
firmatam, contra sanctorum patrum testimonia, contra
sacra scripturæ genuinam & ueram intelligentiam. Ego
ut illorum fraudulentis & peruersis conationibus obsistã,
corrogauî aliquot autoritates ex locupletissimo penu sa-
crarum literarum, quibus obiectus, aduersariorum tela,
partim in ipsos hagiomastigas, hoc est, diuorum calum-
niatores retorqueam, partim à Christiano grege & ortho-
doxæ fidei cultoribus propellam.

Tres partes
huius tracta-
tus.

PARS PRIMA DE VENERA- tione Sanctorum.

TV ne igitur (ut tecum congregiar, insane diuorum ir-
risor) illum esse uenerandum negabis, quæ pater cœ-
lestis honorificat? Assertor noster Christus apud Ioannē
ait: Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eū pater meus.

Iohan. 12.

Luc. 12.

us. Diuos, qui Christum imitatisunt, qui Christo ministrauerunt, qui animam suam in hoc mundo oderunt, & in uitam æternam custodirent, pater cœlestis honorat, & tu honore priuas: Christus ministris suis honorificatio- nem pollicetur, tu diuos, iam cum Christo sine fine regna- turos, ab honore & ueneratione repellis? Animaduerte quæso, quam benetibi conueniat cum promissis Christi, cum Euangelij documentis. Nonne Christus sub patris- familias parabola, se ijs ministraturum dicit, quosquos- que famulis inuenerit uigilantes, & diuis in æternam beatus- dinem auctoritatis, ministeriũ uenerationis denegas? Audi Lucã, cuius laus in Euangelio: Beati serui illi, quos, cum uenerit dñs, inuenerit uigilantes, Amẽ dico uobis, q̄ præ- cinget se, & faciet illos discubere, & transiẽs ministrabit illis. Discors planẽ ac ex Diametro pugnans sententia in- ter Christum & eum, qui Christiano nomine se iactat. Il- lic enim humilis dominus se præcinget, ut sanctis & ami- cis suis famuletur, hic tu pertinax diuorum contemptor, animum obfirmasti, ut sanctis & electis insultares. Illic creator à se conditæ creaturæ accubitus parat, hic creatu- ra creatorem in sanctis suis mirabilem aspernaris. Illic res- demptor transiens ministrabit, hic uelanus homuncio quos honorare redemptor mandat, irrides.

Argumenta
Lutheranorũ.
Matth. 4.
Deut. 6. et 10
Act. 14.
Apocalyp. 19

Sed ais, sacra scripturæ testimonia te secutum, isthæc opinari, scriptum esse in Mattheo. Dominum deum tu- um adorabis, & illi soli seruias. Item in Deuteronomio. Dominum deum tuum timebis, & illi soli seruias. Item Paulum & Barnabam in Lystris, honorem sibi à turba & sacerdote Iouis exhibitum refugisse. Item Angelum Ioanni, ante pedes adorare uolenti, dixisset Vide ne fecer- ris, conseruus enim tuus sum, & fratrum tuorum prophetarum, Deum adora.

Solutio.

Recte tu quidem hæc citas, & uera sunt, quæ citas, sed ues

sed uereor, ne recte intelligas. Deerrant saepenumero in
sacrarum literarum uero sensu eruendo, qui ad eas tractan-
das illotis (quod aiunt) manibus prodeunt, nempe qui
literæ inherere ita solent, ut spiritum negligant. Quod
& tibi accidisse, facile monstrabo: Asseris enim, so-
lum esse deum adorandum. Fatemur, sub certo intelli-
genti temperamento. An nō Nabuchodonosor rex Da-
nielem adorauerit? Iudith Holofernem in Conopeo se-
dentem? Nathan propheta Dauid regem? Iosue princi-
pem exercitus tenentem euaginatam gladium? Et tan-
dem Abraham (ut aliquando siniam) angelos: Et tu me
astringes, ut citra distinctionem, citra ueri intellectus
condimentum, simpliciter admittam, solum deum esse
adorandum? Aut hic distinguas, necesse est, aut sacram
scripturam à se dissidere, atque secum pugnare confitea-
ris. At quid tam absurdum, tam pernitiosum esse potest
nostræ religioni, quam sacrarum literarum pugnantiam
& discordiam agnoscere?

Ab hoc non discrepat, quod subditur, Soli scilicet
Deo esse seruiendum. Paulus ait ad Thimot. Regisæcu-
lorum immortalis, inuisibilis, soli deo honor & gloria in se-
cula sæculorum. Ad Roman. uerò: Gloria & honor &
pax omni operantibus bonū, Iudæo primū & Græco. Viden
hic eiusdē autoris pugnātes sententias: Elanguescit itaq;
uel Pauli autoritas, uel ea, quæ secum pugnare uidentur,
distinctione mitiganda sunt, & diuisione leuiganda.

Quod si adorationis, si honoris distinctione opus sit,
qui sit, ut simpliciter pronuncies, quod uarium est & mul-
tjugum? Cur in unum sectionis membrum sic inclinās,
ut alterū reijcias penitus? Colimus & adoramus, ut crea-
torem, redemptorem, ut remuneratorem: colimus & ue-
neramur diuos, tanquam diuinæ excellentiæ quodam
modo consortes. Quos sane regius propheta deos uocat

& filios

Daniel. 2.

Iudith. 10.

3. Reg. 1.

Iosue 5.

Gen. 18.

1. Timot. 1.

Rom. 2.

Psalm. 81.

Rom. 8.

Matth. 12.

Marc. 9.

& filios excelsos omnes. Quos deus, præcone Paulo, prædestinavit conformes fieri imaginis filij sui. Quos denique Christus per Matth. & Marcum fratres suos, sorores, & matres appellat. Illud adorationis genus Chrysoftomus, Augustinus & sacrosancta doctorum turba λατρίαν hoc ut rō δὲ λατρίαν appellare solent. Ut patriam soli deo tribuimus, ita dulciam diuis & sanctis communiter impertimus.

Hic fortasse nares corrugabis, audito nouo quodam prodigio recentium uocabulorum. Sed mihi crede, non esse ociosam uocularum inuentionem, quam sancti patres, cum ad sacrarum literarum tenebras illustrandas, tum ad placandas quorundam locorum discordias, salubriter & pie docuerunt.

PARS SECUNDA DE SAN

ctorum inuocatione.

2. Corinth. 3.

Iob. 9.

Exod. 32.

Psaln. 105.

Psaln. 106.

Secundo clamitas uesane mastigia, Sanctorum opem non esse implorandam, tuis, nescio, an dei præsidij confisus. Quod si tuis, iam Paulum lapsum fateberis, quam si ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Quod si dei, non est excludendum sanctorum patrocinium, quippe cum deus quoque nos per Iob hortetur, ut uocemus & ad aliquem sanctorum conuertamur. Quod ut planius intelligas, libuit hoc loco orationis futuram paulo laxius explicare. Tu ne tandem illorum opem exhibilaturus es, aut reiecturus, quorum preces toties iræ dei restiterunt? Toties manum sulmina parantem, auerterunt? Toties Deum ad uindictam accinctum, placarunt? Nonne dominus istum, & ad Moysen? Dimitte me, ut percutiam populum istum, & disperderet Israelitas, si non Moyses electus eius stetit in confectione in conspectu eius? Nonne stetit Phinees, & placuit,

& placauit, & cessauit quassatio? Nonne Aaron arrepto Num. 16.
 thuribulo inter ignem arsurumq; populum medius stetit,
 & dei ira cessauit? Nonne (si Iacobum audias) multum ualeat deprecatio iusti assidua? Nonne Helias orauit,
 ut non plueret super terram, & nō pluit annos tres, & menses sex? Nonne rursus orauit, & cœlum dedit pluuiam,
 & terra dedit fructum suum? Hic Moses, Phinees, & Aaron opem sensit populus Israheliticus, & tu beatorum opem explodes? Hic Helia intercedente, terris pluuias & adempta & restituta est, & tu sanctorum interuentum in anem esse putabis?

Iacob. 5.

Dices fortasse cū Vigilatio, Viuos mutuo pro se orare posse, nullius autem demortui pro alio exaudiendam esse orationem, atq; ita diuorum opem, quam fusa ad deum pro nobis oratione fieri oportet, expectandam non esse.

Obiectio.

Hic tibi respondebit Hieronymus: Si Apostoli & martyres adhuc in corpore constituti, possint orare pro ceteris, quando pro se debent esse solliciti, quanto magis post coronas, uictorias, & triumphos? Siquidem Stephanus Aet. 7.
 imitator Domini fuit, & primus in Christo martyr, pro persequutoribus uiuens ueniam deprecatus sit, nunquid postq; cum Christo esse cœperit, minus ualebit? Paulus Aet. 17.
 ducentas septuaginta sex animas sibi adhuc uiuenti condonatas in nauis testatur, at postq; resolutus cum Christo regnat, nunquid iam ora clausurus est? Nō finit diuorum iam perfecta charitas, ut mortui minus aut uelint, aut possint, quam uiui poterāt. Multum orat (in Machabeorum libro scribit) pro populo & uniuersa sancta ciuitate Hieremias propheta Dei, ascendisse fumum incensorum de orationibus sanctorum de manu angeli coram deo, Apocalyp. 8.
 calypsis testatur.

Responsio Cetera Vigilatio.

2 Mach. ult.

Apocalyp. 8.

Rursum obmurmuras, deum scrutari corda nostra, deum nosse, quorum indigeamus, proinde opus non esse,
 N neq;

Psalm. 83.

Ezech. 22.

Job. 42.

In Matth.

*22. de ciuit.
dei.*

neq; nobis quidem intercessoribus, qui uota nostra deo
ponant, neq; deo ministris, per quos exauditam deo
tionem nostram declaret. Cæterum quemadmodum deo
us est, qui uota nostra exaudire, qui orationes implere po
test, dominus est, qui gratiam & gloriam dedit, ita quo
que dominus deus interim, neq; uotis annuit, neq; exora
bilem se præstat, nisi intercedentibus diuis. Nonne apud
Ezechielem dominus ait: Quæsiui de eis uirum, qui in
terponeret maceriam, & staret oppositus contra me pro
terra, ne dissiparem eam. Potuit utique dominus non dis
sipare terram, attamen uirum quæsiuit, quo interpellans
te à dissipando remoraretur. Nonne apud Iob dicit do
minus: Iob seruus meus orabit pro uobis, faciem eius sus
cipiam, ut uobis non imputetur stultitia. Nonne in cor
dem quoq; capite dicitur: Dominus conuersus est ad pec
nitentiam Iob, cum ille oraret pro amicis. Orarunt haud
dubie amici Iob, & exauditi non sunt. Oravit Iob pro a
micis, & conuertit se dominus ad petitionem eius. Adeo
efficax est iusti deprecatio assidua, adeo dulcis ante Deum
oratio (ut Chrysostomus ait) quam charitas fraternitatis
commendat, adeoq; magna sunt (autore Augustino) in
terris per sanctos curationum solatia. Sed hæc mittamus,
ad tertium accedentes.

PARS TERTIA DE RELI quijs Sanctorum.

*Contra Vigili
lan.*

1. Corinth. 6.

Postremo doles (ut cum Hieronymo loquar) marty
rum & cæterorum diuorum reliquias precioso opcri
ri uelamine, & nõ uel pannis, uel cilicio colligari, uel prof
ci in sterquilinum. Quid te rogo, recõditi sanctorum cine
res offendunt, quos etiam gentes, quæ deũ ignorant, mo
uere, ominosum esse putant: Cur ossa contemnitis, quib.
corpus compaginatum fuit, domicilium inhabitantis gra
tix?

tiā: quibus membra cohaerunt templum spiritus sancti: quibus diuina uirtute coeuntibus, redintegratum corpus simul cum anima aeternae beatitudinis particeps erit: Si animam colis, cole & corpus diuorum, cole membra, cole reliquias. Quod anima nunc consecuta est, corpus olim procul dubio adipiscetur: surget enim, ut Paulus ait, in incorruptione, surget in gloria, surget in uirtute, surget spirituale. Tu de mortui patris relictam tibi uestem honorificenter traclas, reuerenter induis, & ossa diuorum suggillabis: Quae sane hoc magis honorari conuenit, quo praestabilia sunt indumento. Annulo, quem amicus decedens e uiuis tibi legauit, digitum non exornas, nisi chari amici imago subeat, nisi dulcium uerborum memineris, nisi anulum etiam in perpetuae amicitiae pignus relictum exosculeris, & tu in cineres diuorum nobiscum repositos mordacem iocum confinges: linguam coinquinatam quasi ignem deuorantem & gladium acutum exeres: Quid enim sunt cineres & ossa, nisi quaedam sanctorum pignora in terris relictas: quae & futuram resurrectionem nobis promittunt, & in corporis glorificationem spem nostram erigunt. Audi prophetam dicentem: Resurgent qui erant in monumentis. Audi eundem in alio loco: Ossa nostra quasi herba germinabunt, exurrecturos in uitam aeternam. Audi Christum, sese assistentem deum Abraham, deum Isaac, deum Iacob, deum inquam non mortuorum, sed uiuentium. Quod si ossa renitescunt, si monumentis oclusi, ad uitam excitabunt, si Christus uiuentium deus sit, Abraham, Isaac & Iacob, non ex sola anima, sed anima & corpore coalitorum, qui fit, ut diuorum corpora uenerari refugis, qui ea in aeternae uitae communionem esse olim reuocanda, ex certissimis sacrae scripturae testimonijs ligido cognoscis: Sed uercor, ne stupidior sis, quam ut haec intelligas, aut saltim peruiicator, quam ut intelligere uelis:

1. Corinth. 15

Augustin. de ciuit. dei.

Esai. 26.

Esai. 66.

Daniel. 12.

Matth. 22.

Jacob. 5.

Igitur orationem sistam, atq; te hortabor, ut post hac linguam refrenes, ut ad sobrietatem sapias, ne forte thesaurus tibi iram Dei in nouissimis diebus.

DE VERA CHRISTI ECCLESIA, QVAE

est necessaria, super Septimo Confessionis Augustanae articulo.

PRÆFATIO AD CÆ-
saream Maiestatem.

Serenissime, Potentissimeq; ac Inuictissime Imperator Auguste,
Domine omnium clementissime, Sacra Cæs. Maiestas tua iam ul-
tra .20. annos plurimum laboris, curarumq; & impensarum
clementissima pietate in sese suscepit ac pertulit, ut Germanicam nationem
inclytam totam rursus ad pacem & Catholicam in fide & religione unita-
tem perduceret: Eiusq; rei gratia multos indixit celebrauitq; publicos sacri
Roma. Imperij Conuentus, Vuormatiæ, Spire, Nurenbergæ, Augustæ,
Ratisponæ, &c. Quibus tamen hactenus parum (proh dolor) uti-
litatis aut profectus eo in negotio consecuti sumus: Nouissime uerò amicium
instituit Colloquium, per eruditos homines ex utraq; parte, nempe & Ca-
tholicorum & Protestantium, Vuormatiæ habendum, imò iam habitum,
super controuersijs, in fide & religione obortis. Sed in eo quoq; parum ad
huc effectum est, licet non parum temporis & sumptuum ab utraq; parte
eius rei gratia sit impensum. Quoniam uerò utriusq; partis Concionatores
& Doctores Theologi, uisi sunt ad pacem & unitatem propensi, ut omnis
in fide & religione discordia tolli eorum studio queat, foret utiq; proxima
& directissima ad componendam pacem uia, efficaciq; & optabile compen-
dium, si sacratis. Maiestas tua Cæsarea curet, iubeatq; & efficiat, ut nunc
in Ratisponensi Conuentu Imperiali, ante omnia diligentissime examinetur
discutaturq; & determinetur Septimus Augustanæ Confessionis Articulus,
Vt pote, quænam sit uera Christi Ecclesia. In quo sane præcipue totius
religionis nostræ cardo uertitur, & ex eius ueritate maxime pendet anima-
rum salus, quemadmodum breui hoc libello clare demonstratur, qui Ma-
iestati tuæ Augustissime supplici deuotione humillime offertur, summo cum
desiderio pacis & unitatis, in publicum Germaniæ, immò totius Christi-
anitatæ bonum, à Maiestate tua feliciter procurandæ.

E. Cæs. Maiestati T.
Perpetuo deuotus
Ioannes Cochleus.

ARTICVLVS SEPTI- mus Augustanae confessionis, de Ecclesia.

Locus non admodum magna est hic in se-
su distantia, quidnam sit Ecclesia, inter Ca-
tholicos et protestantes, maxima tamen
est inter eos discrepantia, quae nam, et ubi
nam sit uera Christi Ecclesia. Et haec sae-
pe discrepantia summum & extremum tra-
hit post se animarum periculum, & in ea totius causae status
consistit, ac totius rei cardo uertitur. Si enim pars Protestan-
tium esset uera Christi Ecclesia (sicut ipsorum conciona-
tores iactitant, nocentissimeque miseram simplicemque plebem
decipiunt) nemo praeter eos saluari posset, Extra Ecclesiam
enim nemo saluari potest, sicut extra arcam Noe nemo sal-
uus permanit in diluuiis. Nisi igitur transiremus ad eos,
nulla nobis esset spes reliqua salutis. Si autem uera Chris-
ti Ecclesia non est apud sectam ullam, siue nouam, siue ue-
terem, sed apud Catholicos tantum, necessarium est, ut om-
nes, quicumque in ulla secta moriuntur, aeternae morti sint obno-
xii. Haec igitur questio summa cum diligentia serio consideran-
da est, et absque ostentatione et pertinacia pie atque sollicitate dis-
cutienda, qua recte discussa, mox totum cessabit dissidium.
Certe quod uera Orthodoxa & Catholica Christi Eccle-
sia non sit apud eos, qui Lutheri aut Zuinglij, aut ullius alie-
terius sectae parti adherent, sed apud eos, qui Romane con-
iuncti sunt Ecclesiae, et Petri successorem pro uero et legit-
timissimo Ecclesiae pastore habent, & obedienter agnoscunt, cui
dentissimis probari potest argumentis, quorum nonnulla
breuiter commemorabimus.

SEPTEM ARGUMENTA PRO

Catholicis.

Primum

Primū sane, ex illo uerbo Christi, Tu es Petrus, (hoc *Matth. 16*
est, saxū, sicut in Didymo suo exposuit ipsemet Philo-
lippus) & super hanc petram, aut hoc saxū, edificabo Ec-
clesiam meam, et portæ inferi nō preualebunt aduersus eā
Etenim portæ inferi sunt tyranni & heretici. Oppugnaue-
runt quidem illam utriq; Tyranni immanissime, ut Ne-
ro, Domitianus, Traianus Diocletianus, &c. Heretici as-
serime, ut Nouatiani, Arriani, Donatiste, Pelagiani, etc.
sed preualere non potuerunt. Ipsi enim iam olim funditus
interierunt, illa adhuc stabilis per dei gratiam permanet.

2. Secundum, Ex altero uerbo Christi, Ego pro te ros-
gavi Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando con- *Luc. 22.*
uersus confirma fratres tuos. Hoc certe uerbum ueritatis
de nulla alia in toto mundo Ecclesia recte dici aut intelli-
gi potest, quam de Romana, Non de Antiochena, non de
Alexandrina, quæ post illam inter Patriarchales & præci-
puas Ecclesias summum tenebant locū. Neq; item de Cō-
stantinopolitana, quæ stulte superbiens Patriarcham suū
ausa fuit dicere uniuersalem. Neq; etiam de Hierosolymis-
tana, licet omnium antiquissima. Nec de ulla alia, quantum
uis olim celebri & ab Apostolis fundata Ecclesia, ut Ephe-
sina, Thessalonicensi, Philippēsi, Corinthiorū, &c. In sola
enim Romana Ecclesia per tot seculorū curricula nūquā
defecit fides Catholica. Ergo maxime et proprie conuenit
Rom. Pontifici, cōfirmare fratres suos in fide. Quisquis
igitur fidem eius respuit, is in uera Christi (cuius Vicariū
non agnoscit) Ecclesia non est.

3. Tertium Ex alio rursus uerbo Christi: Petre amas *Ioan. 21.*
me plus his; Pasce oues meas, Pasce agnos meos. Quid
est ergo, Plus his; si nihil eminentiæ præ alijs Apostolis
& discipulis Christi haberet Petrus, & Petri successor in
Ecclesia, Cur diceret, Plus his; Aut si uolebat omnes Apo-
stolos & discipulos suos æqualiter esse pastores omnium sua-
rum

rum, cur non dicebat potius ad omnes, Pascite, quam ad unum Petrum, Pasce oues meas: Recte igitur intelligimus Rom. Pontificem, quando dicimus in Ecclesia, Oremus pro pastore nostro. Quia Petrus à Domino constitutus est supremus pastor. Quapropter omnes, qui sub hoc pastore esse nolunt, oues Christi non sunt, nec in ouili Christi locum habere possunt.

4. Quartum. Ex Paulo Apostolo, qui & Rom. Ecclesiam de fide collaudauit, & Petrum maximè fecit. Sic enim scribit ad Romanos. Primum quidem gratias ago deo meo, per Iesum Christum pro omnibus uobis, quia fides uestra annunciat in uniuerso mundo. Et rursus in fine. Rogo autem uos fratres, ut obseruetis eos, qui dissensiones & offendicula, præter doctrinam, quam uos didicistis, faciunt, & declinate ab illis. Ad Galatas uero scribens, ait: Deinde post annos tres ueni Hierosolymam uisitare Petrum, & mansi apud eum diebus 15. Hinc igitur facile cognoscimus, quanti fecerit Petrum Paulus, & quod secundum mentem & institutionem Christi prætulit eum alijs Apostolis, tanquam summum totius Ecclesie pastorem & fidei magistrum (quem & Dionysius, Pauli discipulus, Theologorum columen dixit) Alioqui iustius potuisset dicere, Veni Hierosolymam uidere Iacobum, uisite fratrem Domini, & Hierosolime Episcopum. Quoniam uero sciebat, Petrum à Christo cæteris Apostolis prælatum esse, uenit uidere Petrum potius quam Iacobum. Quia Iacobus unius ciuitatis, Petrus uero totius per orbem uniuersum Ecclesie pastor & Episcopus erat. Vnde factum est, ut successor Petri in hodiernum usque diem dicatur Catholicæ (hoc est uniuersalis) Ecclesie Episcopus. Quisquis igitur ei resistit, Dei ordinationi resistit, & damnationem sibi acquirit, quia Christus ordinauit eum suarum ouium pastorem.

*Dionysius de
diuinis nomi-
nibus.*

5. Quintus

5. Quintum, Ex actibus Apostolorum. Etenim cum *Act. 1.*
esset eligendus alius discipulus in locum Iudæ proditoris,
præ ceteris exurrexit Petrus in medio fratrum, faciens ad
eos exhortationem, cum esset ibi turba hominum simul fe
re centum uiginti. Hoc ergo fecit secundum officium &
potestatem sibi à Christo traditam, quia dixerat ei, Pasce
oues meas. Hoc est, tene uices meas in Ecclesia, quia uas
do ad patrem. Hoc non dixerat Iacobo, neque Ioanni, neque
Mariæ benedictæ matri suæ. Ideo tacebant omnes alij, qui
aderant, & dabant priorem locum Petro, tanquam oues
pastori, & eum uenerabiliter audiebant, eiusque admonitio
ni parebant, Licet Maria mater Domini longe dignior
sanctiorque esset Petro secundum se, et duo Iacobi simul cū
Ioanne secundū carnem multo propinquiores essent Do
mino, quam Petrus. At scientes Petro præ omnibus à Do
mino dictum esse, Pasce oues meas, prætulerunt eū omni
bus, propter officium & dignitatem pastorem, quia erat
Vicarius Christi. Similiter fecerunt postea & in alijs acti
bus publicis. Præ omnibus enim Petrus primum habuit *Act. 2. 6. 15.*
ad populum sermonem, & primus fuit autor sermonis su
per eligendis septem Diaconis, & primus dixit sententiā
in primo Concilio. Vbiq; igitur primum tenuit locum, ut
Vicarius Christi.

6. Sextum, Ex antiquissimis & sanctorū Patrum et ge
neralium Conciliorum testimonijs atque Decretis. Etenim *Ignatius in epi
stola ad Ro.*
S. Ignatius uocat Rom. Ecclesiam sanctificatam & illuz
minatam in uoluntate Dei, & præsentem in loco regio
nis Romanorum, deo dignā, eminentia dignam, &c. Et
S. Anacletus, qui se ab ipso Petro presbiterum ordinatum
esse ait, affirmat hoc idem dicens. Hęc uero sa
cro sancta Romana & Apostolica Ecclesia, non ab Apo
stolis, sed ab ipso Domino saluatore nostro primatum ob
tinuit, &c. Item S. Irenæus: Inter Latinos omnium anti *Irenæus lib. 3.*
quissimus *cap. 5.*

quissimus Doctor, Episcopus & martyr Lugdunensis sic
ait: Sed quoniam ualde longum est in hoc tali uolumine
omnium Ecclesiarum enumerare successiones, maximæ
& antiquissimæ, & ab omnibus cognitæ, à gloriosissimis
duobus Apostolis Petro & Paulo Romæ fundatæ & cõ
stitutæ Ecclesiæ, eam quam habet ab Apostolis traditio
nem, & annunciatam hominibus fidem, per successiones
Episcoporum peruenientem usq; ad nos, indicantes, cons
fundimus oēs eos, qui quoquo modo uel per sui placentiã
malam, uel uanam gloriam, uel per cæcitatem & malam
sententiã, præterquam oportet, colligunt. Ad hanc enim
Ecclesiam, propter potentio rem principalitatem, necesse
est, omnẽ conuenire Ecclesiam, Hoc est, eos, qui sunt uni
diq; fideles. Sic et Tertullianus et Cyprianus et Augusti
nus ex Africa, Athanasius, Teophilus et Cyrillus ex Ae
gypto. Breuiter omnes ex toto mundo Catholici scripto
res id ipsum tenuerunt, & nullus ex eis (uno excepto Ter
tulliano, qui lapsus tandem in Montani hæresim, defecit)
à Rom. Ecclesia se separauit. Quinimo S. Thomas pro
bat ex præcipuis Græcorum Doctoribus, atq; etiam ex Cõ
cilio Chalcedonensi (sicut Athanasius ex Niceno) quod
de necessitate salutis sit, Rom. Pontifici subesse, quod
igitur unquam in M.D. annis se à Rom. Ecclesia separa
uit, qui non sit habitus pro heretico. Nos tamen per hæc
Romane Curie abusus, nequaquam comprobasse uolu
mus, quos optimus quisq; uellet uel correctos, uel profus
abolitos.

➤. Septimum. Ex ipsius Lutheri testimonijs. Sic enim
scripsit in quorundam articulorum suorum declaratione
Germanica, quod Romana Ecclesia sit à deo præ omni
bus alijs honorata, non est dubium. Ibi enim sancti Pe
trus & Paulus, Pontifices item Rom. XLVI. ac tot cen
tena

tena milia martyrum, sanguinem suum fuderunt, Infer-
num & mundum uicerunt, ut uel palpari queat, quam
singularem habeat ad eam Ecclesiam respectum Deus.
Quod si nunc (proh dolor) ita res habet Romæ, ut ex-
pediret habere melius, Attamen neque hæc, neq; ulla
alia causa tam grandis est, nec esse potest, ut ab Eccle-
sia illa separatio aut discessio ulla fieri debeat, Imo quan-
to peius res ibi habet, tanto magis accurrendum & ad-
herendum est. Per separationem enim & contem-
ptum non fit melius. Nec dimittendus est Deus pro-
pter Diabolum, nec uitandi reliqui boni, propter tur-
bam prauorum, Imo propter nullum peccatum aut ma-
lum, quodcumq; excogitari aut nominari potest, debet
rescindi charitas, nec spiritalis unitas diuidi. Hæc
ibi. Et in eandem sententiam scripsit etiam copiosius in
Commentario Epistolæ ad Galatas, Item in Resolutio-
ne propositionis suæ. XIII. contra D. Eckium, ponit
quinq; rationes, propter quas ait Romanam Ecclesiam
omnibus alijs superiorem, & Rom. Pontificem alijs
preferendum esse. In prima igitur sic docet, Primum (in-
quit) quod me monet, Rom. Pontificem esse alijs omni-
bus, quos saltem nouerimus se Pontifices gerere, superio-
rē, est ipsa uoluntas Dei, quam in ipso facto uidemus. Ne-
quē enim sine uoluntate Dei in hanc Monarchiam unquā
uenire potuisset Rom. Pontifex. At uoluntas Dei, quos
quo modo nota fuerit, cum reuerentia suscipienda est.
Ideoq; non licet temere Rom. Pontifici in suo Prima-
tu resistere. Hæc autem ratio tanta est, ut si etiam
nulla scriptura, nulla alia causa esset, hæc tamen satis
esset ad compescendam temeritatem resistentium.
Hæc ibi. Item, in resolutione .XCV. propositionum
sic præfatur ad Papam Leonem .X. Quare beatissi-
me pater,

me pater, prostratum me pedibus tuis, tuæ beatitudinis
fero cum omnibus quæ sum, & habeo, Viuifica, occide,
uoca, reuoca, approba, reproba. Vocem tuam uocem
Christi in te præsentis & loquentis agnoscam. Item.
Circa Conclusionem .LXIX. sic ait, Tenentur Episco-
pi & curati, ueniarum Apostolicarum Commissarios
cum omni reuerentia admittere, Quia autoritati Papali
in omnibus cum reuerentia cedendum est. Qui enim po-
testati resistit, resistit dei ordinationi. Qui autem Deo re-
sistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Et Dominus
ipse, Qui uos spernit, me spernit. Igitur licet in rebus ex-
guis, nihilo tamen minus quam in magnis, autoritati ce-
dendum est, Hinc illud etiam uenit, quod etsi Papa ferret
iniustas sententias, timendæ tamē sunt. Et, ut Carolus in-
quit Imperator, quicquid imposuerit, quantumuis graue
sit, ferendum est, sicut & experientia uidemus fieri ab Ec-
clesia, quæ certe infinitis oneribus hodie premitur, & tamē
pie & humiliter fert quæta. Item Conclusionē .LXXI.
Contra ueritatem (inquit) Apostolicarum ueniarum, qui
loquitur, sit ille anathema & maledictus. Quia etsi res par-
ua sit ueniarum largitio, tamē contra potestatem superbe
agit, qui contradixerit, Ideo merito maledicetur, Cui obedi-
entia Ecclesiastica eo sit mirabilior, quo etiam in utiliori-
bus suo sensui cedit, & humiliatur. Deniq; Conclusionē
LXXXVI. sic ait: Non est nostrum, iudicare uoluntatē
Pape, sed tantummodo ferre, etiam si quando fuerit ini-
quissima. Ne uero quis dicat, Lutherum ista primum ex
timore aut adulatione, non ex animo scripsisse, operæ pre-
cium fuerit, aliud eius afferre testimonium, quod Germa-
nice deinde post .X. annos contra Anabaptistas euulga-
uit. Nos autem fatemur (inquit) sub Papa
tu plurimum esse boni Christiani, imo omne bonum
Christianum, atque etiam illic ad nos deuenisse.
Quippe

Quippe fatemur, in Papatu ueram esse scripturam sacram, uerum baptismum, uerum sacramentum altaris, ueras clauas ad remissionem peccatorum, uerum predicandi officium, uerum Catechismum, ut sunt, oratio Dominica, decem præcepta, articuli fidei. Dico insuper, sub Papa ueram Christianitatem, imò uerum nucleum Christianitatis esse. Hæc ibi Lutherus, Papæ & Romanæ Ecclesiæ iam manifestus desertor, & publicus hostis. Hæc enim uerba in publicum ædidi Anno Domini 1528. post cædes rusticorum, & post uaria contra Papam scripta sua, postea quæ ipse iam pridem abiecto cucullo illicite sibi copulauerat Montalem.

Quod autem testimonium potest esse ualidius, quam illud, quod homo sua sponte profert contra seipsum? Dicit enim ei Dominus in die iudicij iustus & tremendus iudex, Ex ore tuo iudico te serue nequã. Quemadmodum & David ad interfectorem Saul regis dixit, Sanguis tuus super caput tuum. Os enim tuum locutum est aduersum te. Merito igitur timere debent hæc diuina iudicia, quicumque Lutherò aduersus Papam damnabiliter adhærent. Nam ex ore ipsius omnes æternæ damnationis & maledictionis sententiam recipient in extremo iudicio. Ipse enim publice scripsit, & prædixit, quàm graue peccatum & animarum periculum sit, discedere aut separari à Romana Ecclesiâ, & obedientiam Romano Pontifici subtrahere, aut denegare. Ideo nulla prorsus relinquatur eis coram iudice Christo excusatio, nisi reuersi fuerint, unde exierunt, egerintque penitentiam, & opera charitatis & obedientiæ prima fecerint, sicut fecerunt pij & Catholici maiores & antecessores eorum.

Nunc igitur stat ante ostium cordis eorum Dominus, & pulsat misericorditer per Christianum & amicabile (ut dicitur) colloquium, & pie adhortatur eos ad pacem & unitatem

Luc. 19.

2. Reg. 1.

Apocalyp. 2.

unitatem Ecclesiæ reparandam per clarissimos atq; grauissimos uiros, oratores atq; Theologos Papæ & Cæsaris, atque Romanorum regis, & Catholicorum sacri Imperij Principum. Qui eos omni exhortationis genere benigne ac fideliter adhortantur, ut resipiscant, & ad priorem unitatem & obedientiam erga Romanam Ecclesiam reuertantur, & in gremium matris Ecclesiæ sanctæ Catholicæ recipiantur. Si ergo salubriter eos audierint, dicit eis dominus Deus clementer, per Esaiam prophetam, Quiescite agere peruerse, discite benefacere. Si fuerint peccata ut coccinum, quasi nix dealbabuntur, Et si fuerint rubra quasi si uermiculus, uelut lana alba erunt. Si uolueritis & audieritis me, bona terræ comedetis. Quod si nolueritis, & me ad iracundiam prouocaueritis, gladius (quod absit) deuorabit uos, quia os Domini locutum est. Hæc profecto spiritus Dei uerba non sunt temere inuentum reijcienda, aut superbe contemnenda, sed attento & sollicito corde cum timore ac tremore uenerabiliter percipienda, quia os Domini mentiri non potest.

ALIA SEPTEM ARGUMENTA

contra partem Protestantium.

Certè in Lutheri parte non est uera & Catholica Ecclesia. Ad suam enim Ecclesiam dixit Christus, Ecce ego uobiscum sum usq; ad consummationem sæculi. At non dixit hoc heri aut nudius tertius, sed ante M. D. annos. Lutheri autem pars nondum XXX. annos habet. Non est igitur uera Christi Ecclesia, in qua una & sola iustificantur & saluantur homines. Nam & Lutherus ipse in Ecclesia Christi baptizatus est, & annis plus q̄ XXX. Christianus fuit antequam secta eius est exorta.

2. Secundo. Catholica Ecclesia non est ad unum tergo angulum, quantumuis amplum aut latum, scriptum

ptum est enim in Psalmis, Postula à me, & dabo tibi gen^{Psalm. 2.}
tes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos ter^{18.}

ra. Item, In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fi^{Matth. 28.}
nes terræ uerba eorum. Et Christus ipse ait ad Apostolos ^{Marc. 16.}

Euntes ergo docete omnes gentes. Item, Euntes in
mundum uniuersum, prædicate Euangelium omni crea^{Act. 1.}
tura. Item, Et eritis mihi testes in Hierusalem & in omni

Judæa & Samaria, & usq; ad ultimum terræ. Atqui secta
Lutheri nequaquã sic dilatata est, Ergo non potest dici Cas
tholica Ecclesia. Quicquid igitur ab Augustino in quam
plurimis libris, Epistolis & sermonibus dictum & scriptũ
est aduersus partem Donati, hoc eisdem nunc contra par
tem Lutheri dici ac uerè obijci potest. Sunt autem innu
meræ & scripturæ & rationes, quas in Donatistas produ
xit Augustinus. Ergo & in partem Lutheri possent, si o
pus foret, innumeræ scripturæ & rationes in medium af
ferri. Magna est igitur in Christum blasphemia, si Ec
clesia, ipsius hæreditas & possessio, sic contrahatur falsa
opinionem ad unum terræ angulum.

3. Tertio. Nihil hactenus firmiter & concorditer in
parte Lutheri constitutum est. Etenim ipse Lutherus
contra seipsum maxime uarius & contrarius est in doctri
na, sicut ostensum est à plerisque in Antilogijs, Antilu
theris, & Septem Capitibus eius. Sed & pleriq; ex com
plicibus eius ab eo in multis dissentiunt, sicut ipsemet non
semel publice conquestus fuit. Præterea in nouis suis or
dinationibus usq; ad eodẽ uagi uarij & incerti atq; instabiles
sunt, ut nulla ferè Ecclesia, in omnibus sinibus eorum, cũ
altera etiam proxime iuncta, per omnia conueniat. In tali
autẽ discordantia, uarietate & instabilitate nõ potest esse
uera Christi Catholica Ecclesia, nec spiritus sanctus, Ec^{Ioh. 14.}
clesiæ paracletus, qui cum uera Christi Ecclesia manet in
æternum. Quia non dissensionis, sed pacis et unitatis Des
us est.

1. Corinth. 14.
Matth. 16.

Iohan. 17.
Rom. 15.
2. Corinth. 1.

24. quest. 1. c.
directa.

Proverb. 1.
& 6.

Cyprianus de
simplicitate
prælatorum.

1. Iohan. 2.

us est. Et Christi Ecclesia non est mutabiliter in arena aut
flumine aliquo fundata, sed super firmam petram, Petra
autem erat Christus. Non potest igitur uera Christi Ecclesia
esse in tot tantisque rituum sententiarumque mutationibus,
quæ sibi inuicem manifeste contradicunt, & faciunt,
quod homines usque adeo negligenter curant quæ Dei
sunt. Pro uera enim Ecclesia sic orat patrem ipse Dominus,
ut sint unum, sicut nos unum sumus. Et Paulus Apostolus,
Ut sitis (inquit) unanimes, uno ore laudantes Deum.
Et non sint inter uos schismata, &c. Romana igitur
Ecclesia, quia super petram fundata est, stabilis in fide semper
mansit. Sic enim testatur hoc sanctus Lucius martyr
& Pontifex, Hæc sancta & Apostolica, mater omnium
Ecclesiarum Christi, Ecclesia, per Dei omnipotentis gratiam,
à tramite Apostolicæ traditionis nunquam errasse probatur,
nec hæreticis nouitatibus deprauanda succubuit,
sed ut in exordio normam Christianæ fidei percepit, ab
autoribus suis Apostolorum Christi principibus, illibata
fide tenus manet.

4. Quarto. Non potest Lutheri pars negare, quod Romana
Ecclesia sit prima & præcipua, quæ Germanos &
fidem Christi docuit, & in Christo per Baptismum regenerauit.
Impie igitur faciunt nunc, quicumque Luthero adhaerent,
contra omnem scripturam, quod legem matris suæ
dimittunt, & rupto unitatis uinculo, se ab ipsa separant.
Quod igitur uera Ecclesia Christi non sint, facile probatur
hoc S. Cypriani graui & aperto testimonio. Nemo æstimet
bonos de Ecclesia posse discedere, Triticum non rapit
uentus, nec arborem solida radice fundatam procella
subuertit. Inanes paleæ tempestate iactantur, inualidae
arbores turbinis incurfione euertuntur. Hos execratur &
percutit Ioannes Apostolus, dicens: Ex nobis exierunt,
sed non fuerunt ex nobis. Si enim ex nobis fuissent, mansissent

essent nobiscum. Hinc hæreses & factæ sunt, frequenter
& fiunt, dum peruersa mens non habet pacem, dum perfli
dis discordans non tenet unitatem. Hæc ille, minime pro
fecto leuis, aut contemnendus autor.

5. Quinto. Non potest esse uera Christi ecclesia, quæ
nullos habet legitime ordinatos Episcopos & presbyteros.
Sicut S. Ignatius, Apostolorum synchronus, & post
eum S. Cyprianus, uehemens ille separationis detestator,
& S. Hieronymus, fortis ille malleus hæreticorum (ut de
reliquis breuitatis gratia taceamus) plane affirmant, Ver
ba Ignati sunt hæc in Epistola ad Philadelphenses, Sicut
ergo filij lucis, fugite diuisionem unitatis. Vbi est pastor,
illuc sicut oues cõgregamini. Quotquot enim sunt Christi,
ipsi sunt Episcopi. Qui autem declinant eum, uel commu
nionem eius, & sociant se cum maledicis, ipsi cum illis si
mul absconduntur. Cyprianus autem ad Pupianum sic scri
psit, Loquitur illic Petrus, super quem ædificanda fuerat
Ecclesia, docens, etsi contumax et superba obaudire nolen
tium multitudo discedat, Ecclesia tamen Christianorum
non recedit, Et illi sunt Ecclesia, & plebs sacerdoti aduna
ta, & pastor suo gregi adhærens. Vnde scire debes, Episco
pum in Ecclesia esse, & Ecclesiam in Episcopo, Et eos qui
cum Episcopo non sunt, in Ecclesia non esse. Et S. Hie
ronymus, contra Luciferianos scribens ait, Hilarius, cum
Diaconus de Ecclesia recesserit solusq; ut putat, turba sit
mundi, neque Eucharistiam conficere potest, Episcopos
& presbyteros non habens, neque Baptisma sine Eucharis
tia tradere. Et cum iam homo mortuus sit, cum homi
ne pariter interiit & secta, quia post se nullum clericum
Diaconus potuit ordinare. Ecclesia autem non est, quæ
non habet sacerdotem.

6. Sexto. Non potest esse uera Christi Ecclesia, quæ
antiquorum hæreticorum dogmata iam olim à Catholis

Cyprianus li.
4. epist. 9.

Luthe. in asser-
tione ar. 30.

ea Ecclesia damnata, uelut ex fauilla resuscitat. Hoc au-
tem facit pars Lutheri, uti publice testatus est Augustinus
Cæsar noster in Edicto Vuormatiensi. Et patet hoc
ipsum unicuique ueterum hereticorum, ut Leonistarum, Vualden-
sium, Pighardorum, Albigenensium, Vuiclephitarum, & simi-
lium articulos damnatos, intuenti. Vnde & Lutherus
ipse turpitudinem propriam reuelans ait, Si Ioannes Hus
hæreticus fuit, ego decies hæreticus existo. Non est igitur
in parte eius Ecclesia uera.

In lib. de præ-
scri. hereticor-
um.

1. Corinth. 14

Cant. 6.

Irenæus lib. 3.
c. 3. Augusti-
nus in episto-
la 165.

Septimo, Nō potest esse uera Christi Ecclesia, quæ
non habet legitimas ac certas ordinationes clericorum, &
successiones Episcoporum. Quemadmodum testatur ad-
uersus hæreticos Tertullianus dicens, Ordinationes eor-
um temerariæ, leues, inconstantes, nunc Neophitos con-
locant, nunc sæculo obstrictos, nunc Apostatas nostros,
ut gloria eos obligent, quos ueritate non possunt. Hoc au-
tem est contra Paulum, qui ait, Omnia in uobis honeste
& secundum ordinem fiant. Et spiritus sanctus de Eccle-
sia ait in Canticis, Pulchra ut Luna, electa ut sol, terribilis
ut castrorum acies ordinata. Cum igitur in parte Lutheri
sint ordinationes leues & inordinatæ, per quas ex laicis
mox per saltum, contra antiquum Ecclesiæ ritum, sacerdo-
tes facere se putant, nō potest uera esse Ecclesia, quia pro-
fus nullam habet legitime ordinatorum Episcoporum suc-
cessionem. Si ergo satis fuit olim Irenæo contra hæreticos
sui temporis enumerare seriem Rom. Pontificum XVI.
aut XVII. & Augustino satis fuit contra Donastitas re-
censere Episcoporum XL. nomina, qui certa serie succel-
serant in sede Apostolica, quanto magis nobis satis
esse debet aduersus omnes sectas nouas huius tempo-
ris, quod possumus plus quam CCXXX: secundum or-
dinem commemorare Ro. Pontifices in sede apostolica.
Hic est igitur totius contentionis nostræ scopus, hic
rerum

rerum cardo, hic totius causæ status, nempe utra pars
sit uera & Catholica Christi Ecclesia. Certè nemo Catho-
licorum usq; aut unq; repertus est, qui se à Romana Eccle-
sia separauerit, sicut separant se nunc Protestantes, qui et-
si sub Romana Ecclesia nati & Christiani facti sunt quis
cunq; XXII. annos nati sunt, audent tamen nunc impu-
denter nomen ueræ & Catholicæ Ecclesiæ tum sibi arro-
gare, tum Romanæ Ecclesiæ abrogare, ac Giganteo quo-
dam furore detrahere, matremq; suam oppugnare, & in
eius uiscera grassari, quod præter serpentes nullum aliud
facit animal. Nisi igitur primo quoq; tempore ab hoc disti-
dio suo desistant, nullam prorsus salutis æternæ spem ha-
bere possunt, q̄a sunt extra corpus & ouile Christi (quod
est Ecclesia Catholica) Proinde in die Iudicij, non à dex-
tris Christi inter oues, sed à sinistris inter hircos stent, nec-
esse est, tanquam filij perditionis, & titiones æterni incen-
dij, nisi resipuerint. Quid proderit igitur eis tunc scientia
scripturam, qua nocentissime nunc inflati sunt: Percutit
enim eos Apostolus, ubi ait ad Corinthios. Sciëntia inflat,
& charitas autem ædificat. Item, Etsi habuero prophetiam,
& nouerim mysteria omnia, & omnem scientiam, Et si ha-
buero omnem fidem, ita ut montes transferam, charita-
tem autem non habuero, nihil sum. Nihil igitur spei ad
æternam uitam & salutem eis reliquum esse potest, quam
diu contra charitatem in schismate & discordia perman-
serint. Deus Opt. Max. efficiat per immensam bonitatem
& clementiam suam, ut tam ingens ac præsens animarum
suarum, omniumq; sibi adhærentium periculum expen-
dant & agnoscant, atq; salubriter in gremium piæ matris
Ecclesiæ Catholicæ reuertantur, ac omni discordiarum et
uulnere sanato & cicatrice obducta, ex animo læti nobis
scum concinant illud Dauidicum, Ecce quam bonum &
quam iucundum, habitare fratres in unum.

1. Corinth. 8.
& 13.

Cæterum reliqua, quæ de Ecclesia disceptant in Apo-
 logia, nequaquam tanti sunt momenti. Magis enim uer-
 balem quam realem afferunt contentionem. Etsi enim ne-
 gant, malos, quos impios uocant, esse uera Ecclesiæ mem-
 bra, tamen concedunt, malos in hac uita admixtos esse Ec-
 clesiæ, & officia in Ecclesia gerere, & uera Christi sacramen-
 ta administrare, uerbum quæ & sacramenta efficacia esse, si
 amsi tractentur à malis, qui cum bonis habent externam
 societatem signorum. Ad hoc enim fatendum coguntur
 apertissimis Christi parabolis de sarena bonos & malos pi-
 sces congreganti, de tritico & zizania, de frumento & palea,
 de prudentibus & fatuis uirginibus &c. Curiosa est igitur
 magis quæ necessaria ista de Ecclesia, quam dicunt esse
 congregationem sanctorum, contentio. Nam et nos nul-
 quam dicimus, impios esse membra Ecclesiæ triumphan-
 tis. Scimus enim scriptum esse, Bonos collegerunt in uasa
 sua, malos autem foras miserunt. Item, Exhibunt angeli, &
 separabunt malos de medio iustorum. Sed hoc erit in con-
 summatione sæculi, non in hac uita. Ventilabrum enim,
 quo separari debet palea à frumento, non in nostra, sed in
 Christi manu est. Non enim nos in hac uita uere scire pos-
 sumus, quisnam uere bonus aut uere malus sit. Ecclesia enim
 de occultis non iudicat. Quare id iudicij ad eum dun-
 taxat pertinet, de quo scriptum est, Scrutator cordis & res-
 num. Item, Ipse enim nouit abscondita cordis. Item, Ipse
 enim sciebat, quid esset in homine. Quare non licet nobis
 pronunciare neque de alijs, neque de nobismetipsis, quod
 simus iusti, aut uera membra Christi Ecclesiæ quæ, aut regni
 eius in hac uita, nisi quantum ad externa spectat, De inter-
 nis enim & occultis relinquendum est Christo iudicium.
 Sicut recte ait Apostolus, Neque iudico me ipsum. Nihil es-
 nim mihi cõsciũ sum, sed nõ in hoc iustificatus sum. Qui
 aut iudicat me, dominus est. Friuola est igitur Apologiæ
 temeritas

Matth. 13.

Ibi. 3.

Hierem. 17.

Psal. 43.

Iohan. 2.

temeritas in plærifq; locis, ubi homini arrogat istud, quod est dei solius, iudicium, & uult, ut homo certissime credat & sciat, se esse in gratia dei, atq; in numero saluandorum, & habere omnium peccatorum suorum remissionem, uerumq; & uiuum se membrum esse Ecclesiæ, quod ad regnum Christi etiam in futuro sæculo pertineat, propter Christum, qui pro nobis passus est. Hæc profecto insufficiens est ratio. Non enim pro nostris tantum, sed etiam pro totius mundi delictis passus est, non tamen totus propterea mundus saluabitur, quia non omnes sunt Christiani, et inter Christianos non omnes seruant Christi mandata. De quibus ipse dixit, Si uis ad uitam ingredi, serua mandata. Vane igitur promittunt sibi salutem Lutherani per hanc Christi promissionem, Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Eam enim nec recte intelligunt, nec populus recte exponunt. Rectissime autem exponit eam Christus ipse, per hoc quod alibi ait, Non omnis qui dicit mihi, Domine, dñe, intrabit in regnum cœlorum, sed qui facit uoluntatem patris mei, ipse intrabit in regnum cœlorum. Et alibi. Qui diligit me, mandata mea seruat. Qui non diligit me, mandata mea non seruat. Et rursus. Qui diligit me, sermonem meum seruabit. Item, Multi in illa die dicēt mihi, Nōne in nomine tuo prophetauimus? etc. Non sufficit igitur credere, & non operari bene; sed oportet credere, & per dilectionē operari, & usq; in finem in bono perseverare, iuxta illud domini, Qui perseverauerit usq; in finem, hic saluus erit. Et hic demum illa Christi promissione (Qui crediderit, &c) dignus esse censebitur, & non quilibet baptizatus. Qui enim dixerit fratri suo, fratere, reus erit gehennæ ignis.

Luc. 10.

Mat. 7.

Ioan. 14.

Mat. 7.

Galat. 5.

Mat. 10.

Mat. 5.

Quod autem Philippus in Apologia longa digressio nemultra interserit de ritibus & traditionib; Ecclesiæ, tantamquam ad iustitiam fidei nihil faciant, superuacanea est cō-

Matth. 10.

Ioan. 14.

Gen. 18.

Apoc. 5.

Esa. 1.

Luc. 1.

Malac. 1.

tentio, & ad aliū spectat articulum. Ad quam sane con-
tentionem nos breuiter dicimus hic, Eiusmodi ceremonie
as atq; traditiones Ro. Ecclesiæ, haud recte per contemp-
tum dici hominum inuenta & humanas traditiones, eas
præfertim, quæ tot sæculis ab uniuersali Ecclesia receptæ,
ac longissimo usu comprobatae sunt, quia spiritus sancti
potius, quam hominū inuenta sunt, iuxta illud uerbum
domini, Non enim uos estis, qui loquimini, sed spiritus
patris uestri, qui loquitur in uobis. Et iuxta illud eiusdem
ille uos docebit omnia, & suggeret uobis omnia quæcum-
q; dixero uobis. Nec recte negatur eas ad cultum dei per-
tinere, quādoquidem principaliter in cultū & honorē dei
ordinate atq; institute sunt, potius quam ad iustificationē
aut remissionem peccatorū consequendam, sicut falso im-
putat catholicis Philippus. Quanto enim sanctiores & iu-
stiores sunt homines, tanto gratiores & acceptiores Deo
sunt Ceremonie, quas in honorem Dei faciunt. Quoad
modum scriptum est de holocaustis Noë, Odoratus est
Dominus odorē suauitatis super altare. Et in Apocalyp-
si uidit Ioannes phialas plenas odoramentorum, quæ sunt
orationes sanctorum. Contra uero de iniustorum ceremo-
nijs ait Dominus in Esaia, Quo mihi multitudinem uicti-
marum uestrarum? Ne offeratis ultra sacrificium frustra.
Incensum abominatio est mihi, &c. Magis igitur pro ius-
tificatis, quam pro iustificandis institute sunt Ceremo-
niæ, ut seruiamus deo in sanctitate & iustitia coram ipso
omnibus diebus nostris. Requirit enim Deus à nobis huius-
iustmodi honorē, sicut ait per prophetam Malachiam, Si
ergo pater ego sum, ubi est honor meus? Ipsi igitur Bene-
dictio & honor & gloria & potestas in sæcula seculorum
Amen.

Appendix

APPENDIX EIVSDEM IO. CO
chlei ad Senatū populūq; Coloniensem,

Viri Clarissimi atq; Catholicorum omnium laude dignissimi, post præmissa omnia quæ partim mea partim aliorum sunt, Typographo transmissa iam & tradita, aduenerunt mihi quedam alia, partim Latine, partim germanice scripta, quæ uobis & animos confirmare constantiamq; in religione & fide antiqua roborare & laudē gratiamq; & fauorem apud Catholicos quoslibet adaugere per gratiam Dei poterunt. Cum igitur uos & Ciuitatem uestram ab ineunte propemodum ætate semper dilexerim & à quodam insigni ac celebri uiro, Patricij apud uos ordinis ciue acceperim Philippi Melan. pro defensione Bursæ sui æditum libellum ut aduersus eum non nihil scribere, operæ precium fore existimo, ut superaddam etiam ea quæ postea recepi. Quoniā ex his poterūt Externæ quoq; Nationes pietatem, prudentiam, obedientiamq; & constantiam uestram clarius cognoscere, & hoc memorabile factum uestrum, quo novos admittere concionatores (quod impie & infidiose petebatur à uobis) recusaſtis, cōfidentius approbare atq; merito collaudare. Etenim per uetus quidam & perpetuo uenerandus mihi amicus, uir nobilis genere, nobilior eruditione, nobilissimus honestate uitæ & omnium uirtutum cultu & exercitio, Cathedralis cuiusdā Ecclesiæ Canonicus, longæuo senio uenerabilis, & Eleemosynarum largissimus distributor, non solum fratri tuo germano itidem, & eiusdem quidem, Ecclesiæ, Canonico sanctæ memorię iam pridem in Domino quieti, sed etiā sanctissimis Episcopis Nicolao, Gregorio et Iohāni Eleemosynario hac in uirtute persimilis, eorūq; fidelis imitator (Cuius uenerabile nomen hereticorū cōuulsis exo

Alia scripta uercentiora.

*Epistola prior
Canonici haud
indocti.*

*Querentes di
tari ex sacrile
gijis.*

*Turbatores
Patriæ.*

cijis exponere mihi non libet) Duas recens ad me scriptas
familiariter misit epistolas, e quibus ut quædam eius uer-
ba uobis referam, apposite ad rem facere uidentur. In pri-
ore igitur epistola sua sic mihi respondet, honorificentius
tum quæ ego promerui. Dilecte mihi in Christo frater, hono-
rande Cochleæ, accepi tuas literas una cum lucubrati-
onibus tuis unam pro Colonienſibus cõtra Bucerũ, alterã
ad quendam non antea mihi notum Bullingerũ, De qui-
bus tibi in primis gratiam habeo, quæ earum me feceris par-
ticipem. In his. n. non modo ingenium & doctrina, sed eti-
am mens & Christianus animus tuus mihi admodum ar-
riſerunt. Sed operæ præcium foret, ut Cæſar & Proceres
Germaniæ uolentiã, rapinas & ſacrilegia hæreticorum cõ-
primerent. Quãdoquidem omnes illi hoc noſtro inſæcler-
atulo ſtudent per has hõdie ditari. Sunt hac noſtra æta-
te in Germania multi, & quidem potentes, qui ſua prode-
gerũt, ſunt in opulentis Imperij ciuitatibus Vſurarij, Pro-
pole, Monopolæ, homines auariſſimi, Eſt uilis & imperio-
ſa plebecula laque nouatorem (quæ mater errorum eſt) de-
ſyderat, Sunt muliercule, quæ libertatem peccandi opor-
tent. His omnibus facile ab hæreticis latronibus ad ſacrile-
gia, ad rapinas, ad Epicureã uitam perſuadetur. Secuti
ſunt itaq; iſti noſtri temporis hæretici Machometũ & Sero-
gium egregie, qui placentia fuerunt locuti. Nihil. n. præter
libertatem peccandi & rapiendi (ſi quis reſpiciat diligen-
ter) nobis attulerunt per ſuam doctrinam. Per ſua namq;
ſtudia uſq; adeo patriam noſtram perturbauerunt, ut facili-
le mihi foret oſtendere priuatas eðes ciuium opulentorum
in ciuitatibus Imperij, In quibus Quatuor diuerſæ forent
religiones, per eorum familiam obſeruata, & inter quos
aliqui Impij forent qui nec Deum eſſe arbitrarentur. Et
quis non uidet per has diſcordias, ab hæreticis diſſemina-
tas, nos & patriam noſtram Turcis fore proditam; Stultus

tus lapidem facile projicit in puteum, quæ Decem sapien-
tes non inde tollunt. Eant nunc hæretici, & lapidem ex-
trahant, atq; unanimes nos iterum reddant, ne in servitu-
tem Turcarum redigamur. Eat nunc Lutherus, & nos ite-
rum in concordiam in Germania reducat, qui nunquam
hactenus cessavit discordias & sanguinis Christiani effu-
sionem, dæmoni serviens, procurare. Nihil enim Dæmo-
nibus gratius quam discordia & sanguinis effusio Chris-
tiani. Sed hæc sunt nostra peccata & ultio diuina. Hæc ibi
In posteriore autem epistola sic habet.

*Cui seruit Lu-
therus.*

Accepi tuas literas, mihi in Christo dilecte Cochlae,
plenas tui erga me amoris. Legi quoq; liminarem Episto-
lam in Quintam tuam doctrina & eruditione plenâ Phi-
lippicam. Vix credas, quantû arriserit mihi liminaris hæc
tua epistola. In qua cum bona modestia percellis, sine fu-
co tamen, illum senem, qui in ultima & extrema senectute
sua, ab unitate sanctæ matris Ecclesiæ nostræ defecit. Et
infra. Mitto ad te nugas, quas Musculus, seductor Augu-
stini, cõtra sacram Rememorationem passionis Do-
minicæ Missam effutiuit. Quid multis uerbis opus est?
Omnia eo tendunt, ut fucum faciant imperitæ plebeculæ
& mulierculis. Atq; ipsis interim liceat impune rapere &
sacrilegia excercere. Hic pendent leges & prophetæ Luth-
erianorum, Zuinglianorum, Rebaptizantium, Eucharis-
ticiæ destructorum, in summa, omnium nostrî temporis
hereticorum. Pinguis enim est panis Christi, & delicias re-
gibus quoq; præbet. Quis non uidet, ob hanc solam dete-
standam auariciam & rapiendi studium, omnia turbari in
patria nostrâ? Nullam enim executionem iustitię cum pa-
ti uelint, Iudicio Cameræ subijci nolunt.

*Musculus Pre-
dicator Augu-
stensis.*

CAROLO Imperatori gladium illû, Banni uide-
licet Imperialis. Quo Antecessores eius omnes Germani-
imperauerunt, uiolenter ex manibus eripuerunt, commi-
nantes

*Bannum Im-
periale à Lu-
thero contem-
ptum.*

nantes bellum, nisi Bannum illud contra Mindenses, sub-
spenderet. Utinam Carolus hæc consideraret. Non tuir
quisq; Princeps aut Ciuitas tam potens antea in Germani-
nia, quæ subiecta Imperiali Banno, nõ coacta fuerit obedire
Cæsaribus. Hæc omnia eo tendunt, ut impune & uolun-
tenter hæreticis rapere liceat. Laudo itaq; constantiam tu-
am, quod facis quidem quod in te est. Sed cum auaricia
usq; adeo inualuerit in Germania, de uictoria quasi desper-
raui. Non te latet q̄ excellentis ingenij Chrysofostomus fue-
rit & quantus orator ac ad persuadendum idoneus. Hic
tamen inquit. Quotidie contra auaritiam pugno, & nihil
proficio. Ab eo autem tempore, quo Chrysofostomus uixit,
heu quantum inualuit hoc monstrum, adeo ut uix hiscere
liceat, nec ferre uelit hæc auariciæ Tyrannis, ut quis con-
tradicat retribus eorum quibus Orbem excoriant. Veller
Musculus præparare uiam sacrilegis ad sacrilegia, ut prædica-
raperent Deo dicata. Hinc ille clamor & detestatio san-
ctissime Rememorationis dominicæ passionis.

Chrysofostomus

Si unanimes esset Germania, magnas uires haberet.
Sed porci illi de grege Epicuri, tot discordias in ea semina-
uerunt hæretici, ut timeã uehementer ne proderint nos
Turcis, fecerunt enim regnum in se diuisum ex Germania
Impij illi nebulones. Utinam uero, mi Cochleæ, apud Tur-
cas potius q̄ apud nos prædicassent. Cum nihil uideam
eos in patriã nostrã, præter peccandi & rapiendi libertatẽ,
seditiõnẽ, discordiã, sanguinis effusiõnẽ & infinita plau-
stra conuiciorum attulisse. Si Turcis hoc Euangeliũ præ-
dicassent, essemus procul dubio securiores, si talem confu-
sionem apud illos fecissent qualem in patriã nostra fecerunt.
Pœnitet me contriuisse tot bonas horas in legendis
eorum conuicijs & seditiosis Inuectiuis.

Turcis prædi-
candum Lu-
theri Euange-
lium.

Qui sunt, qui
dicunt. Nõ est
Deus.

Quæ omnia dum cogito, dumq; uitam & mores ho-
rum Patriæ nostræ perturbatorum consydero, peream &
spicula

spiculatoribus tradar atque fune suspendar, si Lutherus,
 Philippus & Bucerus non dicunt in corde suo. Non est
 Deus. Alioquin non potuissent tot mala facere ac tan-
 tam in patria nostra & Catholica Ecclesia confusionem,
 si Deum Iudicem futurum crederent aut expectarent.
 Hæc & id genus plura uir ille optimus, senex pius & ex-
 pertus integerrimiq; Iudicij, Cui securius nimirum credi-
 tur quam cunctis Apostatis et concionatoribus nouis qui
 nos maligne perturbant, scio enim probe, hunc uirum
 duntaxat zelo domus Dei ueritatisque & patriæ, atque sa-
 lutis animarum desyderio, & nullo in personas odio illis
 aduersari & ita de ipsis sentire & scribere. Qui à principio
 plus satis candide Lutero fauebat, quando putabat eum
 contra abusus duntaxat Ecclesiasticorum, auariciæ retia
 extendentium, ueritatis causam suscepisse. Quemamos-
 dum & alij multi ab eo primum decepti sic putabant, sed
 oportune ac foeliciter, postea resilierunt. Post huius uiri
 scripta uidi Teuthonice ad uos, uiri Colonienfes, episto-
 lam à Cæsarea Maiestate datâ, cuius tenor latine sic habet.

CAROLVS DEI GRA
 tia Romanorum Imperator semper Augustus & c.
 Honorabilibus nostris et Imperij fidelibus N.
 Magistratibus & Senatui Cuius
 Colonienfis.

Honorabiles dilecti, dictum est nobis, *Laudati à Ce*
 quod aliqui Prædicantes alijq; nonnulli *sare Colonien*
 li, nouæ religioni addicti & adherentes, ses.
 multiphariam conati fuerint atque ad-
 huc conentur, uos & communem Cuius
 tatem Coloniam à nostra antiqua uera

Catholica religione auertere, nouæ ipsorū religioni ad hæ-
rentes facere. Quibus uos hactenus id nō permiseritis, sed
eis (ut æquum est) restiteritis, atq; in hoc omnino Catho-
lice ac bene uos gesseritis geratisq; adhuc quæridie. De qua
sane actione uestra bona & exhibitione probe Christiana,
nos gratiosum accepimus beneplacitū, idq; singulari cum
gratia & gaudio de uobis intelleximus. Quare clementissi-
mo à uobis petimus studio, ut cōstanter sic psequamini,
& nullo pacto sinatis uos ab hoc proposito abduci, aut ad
ullam nouitatem permoueri. Vestros quoq; ciues subditos
& abstrictos ad hoc ipsum inducatis atq; constringatis,
ut & ipsi similiter constantes maneant ac perseuerent.
Vosq; in hoc ita exhibeatis, quemadmodum nos de uobis
omnino confidimus. Comperietis profecto, quod uolu-
mus semper & Clementissimus uobis esse Imperator &
uos cōmunemq; ciuitatem omni cum gratia in memoria
commendatos habere: Id quod omnino de nobis pollice-
ri uobis potestis. Datum Moguntia Nona die Augusti.
Anno &c. xliij. Impij nostri xxiiij. & Regni nostri xxviiij.
Hæc ipse Cæsar. Quæ ubi populo Coloniensi publice
in Germanica lingua denunciata ac recitata fuissent, Am-
plissimus senatus, pro sua autoritate & prudētia, mox pu-
blicum subiunxit in hæc uerba decretum, ex Theutonico
in Latinum, propter Externas nationes quibus id notum
fieri operæ præcium est, à me uersum.

Decretum se-
natus Coloni-
ensis.

Cum igitur is tenor supradictæ epistolæ ad honorabilem
Senatum missus sit, & in ea mandatum, ut omnes ciues
& subditi propterea præmoneantur, quatinus unusquisq;
secundum eam se gerat ac dirigat. Ideo honorabilis
Senatus uult unumquemq; ita præmonitum & rogatum,
ut nullus, siue Ecclesiasticus sit siue secularis, Ciuis aut in-
cola, cum Prædicantibus nouarum sectarum & religio-
num, sese intromittat aut eos sequatur neq; occulte neque
manifeste,

manifeste, Nullus eorum prædicationes audiat, nullus cum
eis conuersetur, nec ullus eos in domum aut hospitium su-
um recipiat. Quemcumque enim honorabilis senatus in his
transgressorem deprehenderit, eum senatus neque defendere
uult neque protegere, sed faciet eum apprehendi & ad de-
bitam sibi poenã, iuxta tenorẽ dictę Epistolę Imperialis.

Aduenerunt præterea honorabili senatui Pontificię quo-
que sanctitatis similia quaedam scripta & mandata, quibus
petitur, ut iuxta ea agatur. Quo circa honorabilis Senatus
unicuique mandatum ac monitione ista insinuatum esse
uult, nequis in Pontificiam sanctitatem nec in Cesaream
Maiestatem aut ullos Principes Dominosue, siue Eccle-
siastici fuerint siue sæculares, ulla contumelia aut ullo in-
iurioso uerbo, quocumque id excogitari aut fieri queat, utas-
tur aut proferat. Siquis in hac transgressor deprehensus
fuerit, eum uult honorabilis Senatus ad debitam sistere poe-
nam. Secundum hæc poterit sibi quilibet cauere à dam-
no & incommoditate sua, facta est hæc promulgatio in
inclita Ciuitate Coloniensi Die. XVII. eiusdem mensis
& anni, quibus data est Imperialis Epistola.

Est denique & alia Imperialis Epistola Vuormacię Die Mandatũ Cæs.
sexta eiusdem mensis Augusti atque eodem anno data ad Maiestatis ad
Magistratus & Senatũ tũ nouę tũ ueteris ciuitatis Hildes- Hildesheimen
heimensis, sed longe diuersissima à supra dicta ad uos Co- ses.
lonienses, sed longe diuersissima namque est illa in man-
dato & comminatione & acerbissima in multarum trans-
gressionum commemoratione. Vnde uehementer mise-
ret me antiq̃ue illius inter Saxones ciuitatis, quod sic à no-
uis Prædicantibus circumuenta, tot ac tantis excessibus,
qui à Cæsarea Maiestate prolixè recensentur, sese obnoxii
am, ac omnibus prijs Christianis abominabilem fecit, sed
propter honorem Patrię & propter reuerentiã Episcopi
Hildesheimensis, uiri sane Integerrimi pariterque doctissimi

mi, & per omnia Catholici (qui prorsus immunis est ab
omni tot facinorum impiorum culpa) Domini mei Gra-
tiosi, nolo eam epistolam in latinum transferre.

*Laus senatus
Colonien.*

Ud. 13. et. 15.

*Dispar factū
Hildesheim-
ensium.*

Vobis autem uiri Colonienſes, ex animo amantissime
reuerenter congratulor, & Deo opt. Max. gratias propter
uos ago, quod salutarī prouidentia & uirili constantia Ci-
uitatem ueſtram à tantis malis, quæ uobis per nouos Cō-
cionatores ſuperuentura erant, ſi eos admiffiffetis, libera-
ſtis foeliciter, & eam in Dei gratia & in bona ad omnes Cō-
Cristianas nationes fama, ab omni hæreſi impollutam cō-
ſeruaffetis. Vt iure ac merito dicat uobis ſenatoribus & po-
pulus ueſter hoc tempore et omnis eorū in futurum poſte-
ritas, quod de uictrice Holofernis Iudith uidua dixerunt
filij Iſrael, Non recedat laus ueſtra de ore hominum, quia
ſubueniffetis ruinae ante conſpectum Dei noſtri. Vos glo-
ria Colonie, uos lætitia Agrippine Catholice, uos honorifi-
centia populi ueſtri, quia feciffetis uiriliter, & confortatum
eſt cor ueſtrum in lege & fide Catholice per orbem Ec-
cleſiæ

Non enim feciffetis ſicut fecerunt Hildesheimenſes, qui
contra ius & fas, inuito & reclamante ipſorum Epifcopo,
nouos receperunt ſectarum Prædicantes, per quos ad tam
enormes & plus quam impios & barbaricos cōcitati ſunt
exceſſus, De quibus improperat eis ac indignatur iure ac
merito religioſiffimus Imperator noſter. Vos autem pie
iuxta ac fortiter, ſecundum omnia iura, diuina & huma-
na, rapaciffimos æque ac inſidioſiffimos lupos præcipu-
os poſt Lutherum nouarum ſectarum duces, Buccerum,
Philippum, Piſtorium & id genus alios ab ouili Domi-
nici gregis repuliffetis, licet ab ipſomet Epifcopo ueſtro dis-
cerentur ſubornati & immiffi. Hæc eſt ſingularis Laus
ueſtra, uiri piſſimi iuxta prudentiffimiq, qua omnibus
prelucetis ac prægeminetis Germaniæ Imperijq, ſacri ciuita-
tibus

tatibus, quam uobis Deus Opt. Max. ratam solidamq;
in æternum usq; conseruet Amen.

Correctorium.

B. 1. facie. 1. linea. 19. de lege do. Et facie. 2. li. 19. a me. Et li. 22. mecum
F. 1. fa. 1. li. 27. anni. Et li. ult. processione. G. 2. fa. 2. li. 16. sicubi.
L. 1. fa. 1. li. 18. compendiosum. K. 1. fa. 2. li. 5. dolere. K. 4. fa. 1. li. 13. errat.
M. 4. fa. 2. li. 25. futuram. P. 4. fa. 1. li. 29. suo. Et fa. 2. li. 5. tamen.

A 2228055
OCN 4329101,